

Eesti Vabariik

**EESTI MAJANDUSKASVU JA
TÖÖHÕIVE TEGEVUSKAVA
2005–2007**

Lissaboni strateegia rakendamiseks

**Tallinn
2005**

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
Tegevuskava eesmärk ja seotus teiste strateegiliste dokumentidega.....	4
Tegevuskava väljatöötamise korraldus.....	5
Tegevuskava elluviimine ja aruandlus.....	6
Tegevuskava menetlus Euroopa Liidus.....	6
1. OSA: MAKROMAJANDUSKESKKOND	7
EESMÄRK 1: Stabiilse makromajandusliku keskkonna tagamine.....	11
Meede 1.1: Valitsussektori eelarve keskpika perioodi eesmärgiga kooskõlalise eelarvepositsiooni säilitamine	11
Meede 1.2: Euroopa Majandus- ja Rahaliidu täisliikmeks saamine ja euro kasutuselevõtt	12
Meede 1.3: Tasakaalustatud majandusarengut mõjutavate riskide ohjamine.....	13
EESMÄRK 2: Fiskaalpoliitika pikaajalise jätkusuutlikkuse tagamine	15
Meede 2.1: Pensionikindlustuse pikaajalise jätkusuutlikkuse tagamine kindlustades seejuures pensionäridele piisava elatustaseme.....	15
Meede 2.2: Tervisekindlustuse pikaajalise jätkusuutlikkuse tagamine kindlustades seejuures inimeste finantskaitse terviseriski tekkimisel.....	16
EESMÄRK 3: Fiskaalpoliitika suunamine majanduskasvu ja tööhõive parandamisele	18
Meede 3.1: Maksusüsteemi ümberkorraldamine suunaga tööjõult tarbimisele ja keskkonnakasutamisele	18
Meede 3.2: Eelarv vahendite suurem ja tõhusam kasutamine majanduskasvu ja tööhõive suurenemist toetavatele tegevustele	19
2. OSA: TEADMISTEPÕHINE JA JÄTKUSUUTLIK ETTEVÕTLUSKESKKOND	22
EESMÄRK 4: Teadus- ja arendustegevuse kvaliteedi ning ettevõtluse uuendus-, kasvu- ja pikaajalise rahvusvahelise konkurentsivõime tõstmine	25
Meede 4.1: Teadus- ja arendustegevuse jätkusuutlikkuse tagamine ning kvaliteedi tõstmine	26
Meede 4.2: Teadus- ja arendustegevuse ning ettevõtluse pikaajalise rahvusvahelise konkurentsivõime arenguks vajaliku inimkapitali arendamine	27
Meede 4.3: Alustavate ja suure kasvupotentsiaaliga ettevõtete kapitalile juurdepääsu tagamine.....	28
Meede 4.4: Lisandväärtuse ja tootlikkuse kasvu soodustamine, ettevõtete toetamine välisurgudele sisenemisel ning investeerimisel uute tehnoloogiate, toodete ja teenuste väljatöötamisse	29
EESMÄRK 5: Ettevõtlust ja ettevõtlikkust soosiva ettevõtluskeskkonna arendamine.....	31
Meede 5.1: Ettevõtluskultuuri edendamine eesmärgiga tõsta ettevõtlusaktiivsust ning ettevõtete uuendusmeelsust	31
Meede 5.2: Ettevõtlust ja ettevõtlikkust soosiva õiguskeskkonna väljaarendamine	32
Meede 5.3: Konkurentsivõime kasvu soosiva infrastruktuuri arendamine	33
Meede 5.4: Riigi elektrienergiaga varustamise kindluse tagamine ning energiaturu tõhus toimimine...34	
Meede 5.5: Riikliku järelevalve tõhustamine ausa konkurentsi, kvaliteedi ja ohutuse tagamiseks	35
EESMÄRK 6: Keskkonnakaitse ja majanduskasvu vahelise sünergia tugevdamine	36
Meede 6.1: Keskkonnateadlikkuse tõstmine.....	36
Meede 6.2: Reostuskoormuse vähendamine ja loodusvarade säästliku kasutuse tagamine	37
3. OSA: TÖÖTURG JA TÖÖHÕIVE.....	39
EESMÄRK 7: Tööjõu kvalifikatsiooni tõstmine.....	42
Meede 7.1: Tasemehariduse, eriti kutsehariduse, paindlikkuse ja tõhususe suurendamine.....	42

Meede 7.2: Õppe kvaliteedi parendamine	43
Meede 7.3: Noorte tööhõivevalmiduse tõstmine läbi noorsootöö tõhustamise.....	44
Meede 7.4: Elukestva õppe põhimõtetest lähtuva täiendus- ja ümberõppe süsteemi arendamine.....	45
Meede 7.5: Kutse-, karjääri- ja õpinõustamise arendamine	46
EEMÄRK 8: Tööjõu pakkumise suurendamine	47
Meede 8.1: Tööhõive suurendamine läbi aktiivsete tööturumeetmete ja toetavate sotsiaalmeetmete osutamise.....	47
Meede 8.2: Elanikkonna tervise parandamine ja paremate töötingimuste tagamine.....	49
EESMÄRK 9: Tööturu paindlikkuse ja korrastatuse suurendamine.....	51
Meede 9.1: Töösuhete paindlikkuse suurendamine ja tööturu korrastatuse tagamine.....	51
LISAD	53
Lisa 1. Integreeritud suunised ning Eesti-poolsed tegevused nende täitmiseks.....	54
Lisa 2. Eesti võrdlus teiste EL liikmesriikidega struktuursete indikaatorite alusel.....	63
Lisa 3. Tegevuskava koostamiseks moodustatud töörühma koosseis ja ülesanded.....	69

SISSEJUHATUS

Euroopa majanduses ja ühiskonnas toimuvad muutused eeldavad euroopaliku heaolumudeli säilitamiseks senisest suuremat pühendumist majanduse konkurentsivõimele. Konkurentsivõime tõstmiseks tegi Euroopa Komisjon 2005. aasta alguses uuendatud ettepanekud majanduskasvu soodustamisele ja töökohtade loomisele suunatud partnerlustest Euroopa Liidu ja liikmesriikide vahel.

Uuenenud Lissaboni strateegia ehk nn majanduskasvu ja tööhõive strateegia kiideti liikmesriikide valitsusjuhtide poolt heaks 2005. aasta kevadisel Ülemkogul. Valitsusjuhid leppisid kokku, et iga liikmesriik töötab välja majanduskasvu soodustamisele ja töökohtade loomisele suunatud tegevuskava. Seejuures otsustati, et riigid lähtuvad tegevuskava koostamisel ühiselt kokku lepitud koonsuunistest ning Euroopa Komisjoni poolsetest soovitustest liikmesriikide konkurentsivõime tõstmiseks vajalike tegevuste osas.¹

Tegevuskava eesmärk ja seotus teiste strateegiliste dokumentidega

Eesti majanduskasvu ja tööhõive tegevuskava on Vabariigi Valitsuse programmdokument, mis koondab valitsuse peamised eesmärgid Eesti konkurentsivõime tõstmiseks aastatel 2005-2007. Kava koostamisel on arvestatud Euroopa Liidu koonsuunistega, mis jagunevad kolme valdkonna vahel: makromajandus, mikromajandus ja tööhõive (vt lisa 1); ning Euroopa Komisjoni soovitustega Eesti konkurentsivõime tõstmiseks vajalike tegevuste osas.

Majanduskasvu ja tööhõive tegevuskava aluseks olevatest valdkondlikest strateegiatest ja arengukavadest on tegevuskavasse koondatud meetmed, mis aitavad otseselt kaasa Eesti konkurentsivõime suurendamisele. Meetmete planeerimisel on ära toodud viited olulistele kehtivatele või väljatöötamisel olevatele strateegilistele dokumentidele. Tegevuskava on aluseks valitsuse ja ministeeriumite iga-aastaste tööplaanide koostamisel, mistõttu ei ole kavas ära toodud detailseid tegevusi. Need määratletakse iga-aastase valitsuse töö planeerimise käigus, võttes aluseks tegevuskava prioriteedid.

Kavas on ära toodud eesmärkide saavutamiseks vajalikud meetmed ja üldised tegevused. Arengute jälgimiseks on meetmete lõikes määratletud seireindikaatorid. Indikaatorid ei ole kavas ära toodud valitsuse poolt seatud eesmärkidena, vaid valdkonna arenguid prognoosida võimaldavate tähistena. Indikaatorid põhinevad suures osas Euroopa Liidu liikmesriikide poolt kokku lepitud struktuuriindikaatoritel ning erinevates rahvusvahelistes uuringutes (OECD, Maailmapank) kasutatavatel indikaatoritel, mis võimaldavad asetada Eesti arenguid võrdlvasse konteksti. Samas on ära toodud ka täpsemalt Eesti edusamme ja meetmete edukust seirata võimaldavaid indikaatoreid, kuna struktuuriindikaatorid ei võimalda sageli jälgida arenguid ja konkreetsete sammude edukust paari aasta perspektiivis.²

¹ Majanduskasvu ja tööhõive tegevuskavade koostamine liikmesriikides ei ole täielikult uus kohustus. Riigid on igal aastal Euroopa Komisjonile esitanud erinevate valdkondade tegevuskavasid ja nende täitmise aruandeid, mis lähtuvad liikmesriikide poolt heaks kiidetud suunistest ja Euroopa Komisjoni poolsetest konkreetsetest soovitustest. Nendest kaks, majanduspoliitika raport (*Cardiff Report*) ja tööhõive tegevuskava (*Employment Action Plan*), moodustavad majanduskasvu ja tööhõive tegevuskava põhiosa.

² Käesoleval aastal kavas ära toodud indikaatorite põhjal arendatakse järgnevatel aastatel välja indikaatorite süsteem, mida on võimalik kasutada riigi peamiste konkurentsivõimet tõstvate meetmete tulemuslikkuse hindamisel ning riigi konkurentsivõime arengu iga-aastasel hindamisel.

Kahe indikaatori osas, teadus- ja arendustegevuse kulutuste osakaal SKPst ja üldine tööhõivemäär, on valitsus seadnud konkreetseid eesmärgid aastateks 2008, 2010 ja 2014. Need on indikaatorid, mida Euroopa Komisjon soovib liikmesriikide lõikes võrdlevalt hinnata.

Planeeritud meetmed ja tegevused on kaetud riigieelarveliste vahenditega (lähtuvad 2005. aasta eelarvest ning 2005. aasta lisaelarve ja 2006. aasta eelarve eelnõust) ning kooskõlas riigieelarve strateegiaga, samuti on tegevuskava makromajanduslik osa kooskõlas valmiva konvergenstsiiprogrammiga. Tegevuskavas esitatud eesmärgid ja meetmed on sisendiks Euroopa Liidu struktuurivahendite planeerimisel järgmisel programmeerimisperioodil aastateks 2007-2013. Tegevuskavas ära toodud eesmärgid ja meetmed on Rahandusministeeriumi poolt võetud aluseks EL struktuurivahendite programm dokumendi väljatöötamisel.

Tegevuskava koostamisel on arvestatud Euroopa Liidu otsustusprotsessi ajagraafiku ja põhimõtetega. See tähendab, et liikmesriik hindab igal aastal kava täitmise edukust, esitab tegevuskava täitmise aruande Euroopa Komisjonile ning kohandab seatud eesmärgid ja meetmeid vastavalt Euroopa Komisjoni soovitudele ning riiklikele prioriteetidele. Seega võivad kavas toodud eesmärgid, tegevused ja indikaatorid igal aastal muutuda ja täieneda.

Tegevuskava väljatöötamise korraldus

Tegevuskava ettevalmistamine on toimunud dialoogis Euroopa Komisjoniga. Komisjoni esindajad tutvustasid 15.06.2005 Tallinnas toimunud kohtumistel tegevuskavaga seotud ootusi Lissaboni strateegia elluviimisega enim seotud Eesti ministeeriumide esindajatele, Riigikogu liikmetele ja huvirühmade esindajatele.

Kohtumiste tulemusena sõnastas komisjon Eesti jaoks olulisimad valdkondlikud probleemid aastatel 2005-2008, mis on aluseks olnud ka tegevuskava struktuuri väljatöötamisel:

- o madal tööhõivetase, struktuurne tööpuudus, oskused ja elukestev õpe - kõrge pikaajaline töötuse määr, tööpuuduse suurenemine noorte ja naiste hulgas, kõrge väljalangevus koolidest, kutseõppe ja töäjõukoolituse ebaühtlane kvaliteet;
- o teadus- ja arendustegevus ning innovatsioon – teadlaste ja ettevõtjate omavaheline vähene koostöö, oskustööjõu kasvav defitsiit, erasektori madalad investeeringud teadus- ja arendustegevusse, killustunud kõrgharidussüsteem.

Tegevuskava väljatöötamist koordineeris Riigikantselei. Tegevuskava koostamiseks oli moodustatud töögrupp, mis lisaks kava eesmärkide elluviimisega enim seotud ministeeriumide esindajatele hõlmas sotsiaalpartnerite esindajaid (vt lisa 3). Lisaks sotsiaalpartneritele oli tegevuskava ettevalmistamisse kaasatud eksperte ülikoolidest ja teadusasutustest. Ekspertidena olid kava väljatöötamisse kaasatud Ene-Mall Villemi Tallinna Tehnikaülikoolist, Leev Kuum Eesti Konjunkturiinstituudist, Linnar Viik Eesti Infotehnoloogia Kolledžist, Raul Eamets Tartu Ülikoolist ja Valdur Lahtvee Säästva Eesti Instituudist.

Moodustatud oli kolm valdkonnapõhist alatöögrupi, kus:

- o makromajanduslike suuniste osas on üldvastutajaks ja diskussiooni koordinaatoriks Rahandusministeerium,
- o mikromajanduslike suuniste osas on üldvastutajaks ja diskussiooni koordinaatoriks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ning
- o tööhõivepoliitika suuniste osas on üldvastutajaks ja diskussiooni koordinaatoriks Sotsiaalministeerium.

Kõikidel töörühma liikmetel on olnud võimalus panustada tegevuskava valmimisse töörühma kohtumistel ning elektrooniliste ja/või kirjalike ettepanekute esitamise kaudu. Lisaks töörühmale

ja alatöörühmadele on tegevuskava ning sellega seotud eesmärgid ja meetmeid (teadus- ja arendustegevuse kulutuste osakaal SKPst ning eesti Arengufondi loomine) arutatud Teadus- ja Arendusnõukogu koosolekul 14. septembril 2005. a.

Valitsus kiitis tegevuskava eelnõu põhimõtteliselt heaks 22. septembri kabineti nõupidamisel ning algatas tegevuskava eelnõu osas ka avaliku arutelu, mis toimus arutelukeskkonnas "Täna Otsustan Mina" 27. septembrist kuni 7. oktoobrini. Enne "Eesti majanduskasvu ja tööhõive tegevuskava 2005-2007" lõplikku heakskiitmist läbis kava eelnõu ametliku kooskõlastusringi ministriumites ning kava eelnõu kohta esitasid ametliku arvamuse ka sotsiaalpartnerid. Valitsusasutuste ja sotsiaalpartnerite ettepanekutest ning avaliku arutelu tulemustest lähtuvalt on kava parendatud ja täiendatud. Valitsus kiitis tegevuskava heaks 13.10.2005. a valitsuse istungil.

Valitsus esitas tegevuskava eelnõu arutamiseks Riigikogule. Tegevuskava arutasid keskkonnamisjon, kultuurikomisjon, sotsiaalkomisjon, majanduskomisjon, rahanduskomisjon ja Euroopa Liidu asjade komisjon. Tegevuskava kiideti heaks Euroopa Liidu asjade komisjoni poolt 14.10.2005.

Tegevuskava elluviimine ja aruandlus

Tegevuskava elluviimise seiret ja tulemuslikkuse hindamist ning vastava aruandluse koostamist koordineerib Vabariigi Valitsuse ülesandel riigisekretär. Tegevuskava koostanud töögrupp jätkab tööd ka tegevuskava elluviimise tagamiseks, aruandluse koostamiseks ning tegevuskava uuendamiseks. Riigisekretär korraldab regulaarse aruandluse ettevalmistamist tegevuskava täitmisest Vabariigi Valitsusele. Töögrupi ülesanded täpsustuvad riigisekretäri ja ministriumide koostöös. Riigisekretär seisab hea selle eest, et tegevuskavas ära toodud meetmete ning tegevustega arvestatakse Vabariigi Valitsuse iga-aastastes tööplaanides. Ministriumid tagavad tegevuskava meetmete ja tegevuste sisaldumise iga-aastates ministriumide tööplaanides ning ettevalmistatavates valdkondlikes arengukavades.

Tegevuskava menetlus Euroopa Liidus

Majanduskasvu ja tööhõive tegevuskava on osa avatud koordineerimisprotsessist, mida Euroopa Liidu otsustusprotsessis kasutatakse liikmesriikide poliitika koordineerimiseks. Avatud koordineerimisprotsessi kasutatakse valdkondades, kus Euroopa Liidul puudub seadusandlik pädevus. Meetod tugineb strateegiapõhisele tegevusele, kus esimese sammuna lepivad kokku liikmesriikide ühised strateegilised eesmärgid, mille põhjal liikmesriigid kujundavad riiklikud tegevuskavad ning annavad aru nende tegevuskavade täitmisest. Riikide tegevuskavad lähtuvad Euroopa Komisjoni soovist (nii üldistest kui konkreetsele riigile suunatud). Euroopa Komisjon hindab ka riikide poolt esitatud aruandeid.

Seega toimub pärast tegevuskavade esitamist Euroopa Komisjonile kavade hindamine komisjoni poolt ning kavade arutelu erinevate EL Nõukogu koosseisude poolt. Novembris ja detsembris toimub kavade multi-lateraalse hindamise protsess majandus- ja rahandusküsimuste nõukogus ning tööhõive- ja sotsiaalpoliitika nõukogus, mille tulemusena esitatakse liikmesriikide ministrite ühiseisukohad Ülemkogule. Jaanuari teisel poolel avaldab komisjon hinnangud liikmesriikide tegevuskavadele. Need sisendid on aluseks tegevuskavade aruteluks 2006. aasta kevadel toimival Ülemkogul, kus pannakse paika suunad järgmiseks aastaks. Nimetatud hinnangute ja arutelude põhjal on liikmesriikidel võimalik tegevuskavu muuta, samuti on riikide kohustus anda Euroopa Komisjonile iga-aastaselt aru tegevuskava täitmisest.

1. OSA: MAKROMAJANDUSKESKKOND

Üldine makromajanduslik areng. Eesti 2004. aasta majanduskasv ulatus 7,8%ni, mis on viimaste aastate kiireim. 2005. aasta esimene pool oli veelgi edukam – majanduskasv ulatus 8,7%ni. Viimase 10 aasta keskmine majanduskasv on olnud 6,1%, ELis on sellest rohkem suutnud vaid Iirimaa – 7,8%. Kuna EL25 keskmine majanduskasv on samal ajal olnud keskmiselt 2,3%, on Eesti SKP inimese kohta ostujõu pariteeti arvestades jõudnud algselt umbes kolmandikult pooleni EL keskmisest tasemest. Praeguse arengu jätkudes võime aastaks 2010 jõuda ca 62–63%ni EL keskmisest.

Majanduskasvu on toetanud tootlikkuse pidev kiire kasv, mis on olnud kooskõlaline ka palgakasvuga. Sellised arengud on taganud Eesti ettevõtete konkurentsivõime säilimise ja isegi tõusu välisurgudel olukorras, kus meie peamiste kaubanduspartnerite majanduskasv on olnud suhteliselt nõrk. Viimaste aastate majanduskasv on baseerunud suures osas ekspordil – kaupade ja teenuste ekspordi reaalkasv kiirenes 2004. aastal 16%ni ning 2005. aasta esimesel poolel 17,4%ni. Impordi kasv jäi ekspordi kasvust aeglasemaks. Kaupade väljaveo mahu kasvu tõusu tõi ühelt poolt kaasa välisõudluse (kaubanduspartnerite majanduskasvu kiirenemine) ja teiselt poolt Eesti kaupade konkurentsivõime (möödetuna osakaaluna EL24 impordis) suurenemine. Teenuste ekspordi kasvu kiirenemise tõi kaasa turismi- ja transiidisektori elavnemine. Olulise panuse majanduskasvu andis ka sisenõudlus, kuigi selle kasvutempo on 2003. aastaga võrreldes aeglustunud. Vähenenud on nii eratarbimise kui ühekordsete suurprojektide lõppemise tõttu ka investeringute kasv. Sisenõudluse tõusu on toetanud valitsemissektori lõpptarbimiskulutuste kiirenemine kasv. Kiiremini kasvavad majandusharud on töötlev tööstus, ehitus, hotellid ja restoranid ning finantsvahendus.

Eelnevate aastate kiire sisenõudluse kasv tõi kaasa jooksevkonto puudujäägi suurenemise. Oluline on märkida, et puudujäägi põhjus ei ole Eesti konkurentsivõime vähenemine välisurgudel. Jooksevkonto puudujäägi põhjusteks on olnud kapitalikaupade import ning välisinvesteeringute sissevoo ja nende kasumlikkuse tõttu suurenenud tulude bilansi puudujääk. Viimane ei näita siiski kapitali tegelikku väljavoolu, vaid tegemist on enamasti reinvesteeringutega kasumiga, mis näidatakse maksebilansis samaaegse kahekordse kirjendamisega ehk jooksevkontos tulude väljavooluna ja finantskontos välisinvesteeringute sissevooluna. 2005. aastal on aga tugeva ekspordi toel alanud jooksevkonto puudujäägi vähenemine.

Inflatsiooni kiirenemine 3,0%ni 2004. aastal tulenes peamiselt EL liitumisega kaasnenud muutustest maksu- ning väliskaubanduspoliitikas, vabaltkujunevate hindade tõus jäi samas mõõdukaks. Täiendavaid hinnasurveid lisas naftahinna tõus, mille mõju on Eesti jaoks veelgi suurenenud koos USA dollari tugevnemisega viimastel kuudel. Mootorikütuste osakaal Eesti tarbijakorvis on seejuures suurem EL keskmisest – vastavalt 6,4% ja 3,8%. 2005. aasta inflatsiooni kiirenemist 3,6%ni mõjutab lisaks kütusehindade tõusule eluasemekulude hinnakasv, sh elektri hinnatõus 1. märtsil. Järgnevatel aastatel on oodata inflatsioonitempo aeglustumist.

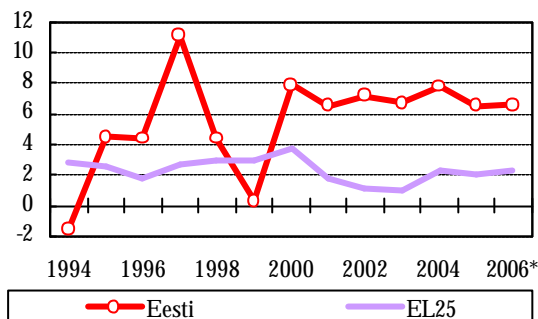
³ Vt ka nt IMFi 2005. aasta artikkel IV konsultatsioonide lõplik avaldus – IMF 22. juuli 2005 (<http://www.eestipank.info/pub/et/majandus/IMF/20050722.pdf?objId=652670>) ja *Estonia's current account deficit: a sign of success or a problem?* – ECFIN Country Focus Volume 2, Issue 13, 7.07.2005 (http://europa.eu.int/comm/economy_finance/publications/country_focus/2005/countryfocus13_en.htm).

Joonis 1

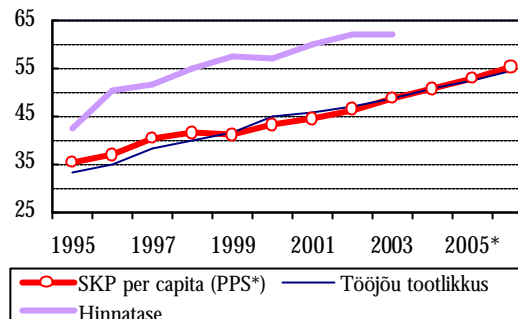
Eesti majandusarengu põhinäitajad võrreldes EL liikmesriikidega

(protsenti)

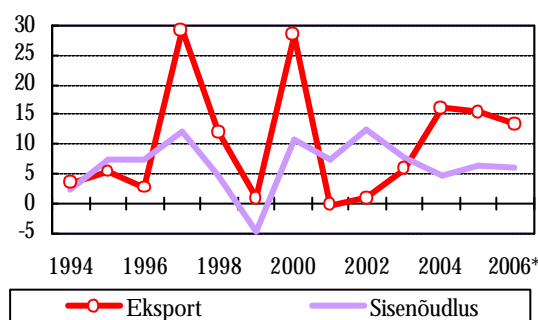
A. Majanduskasv

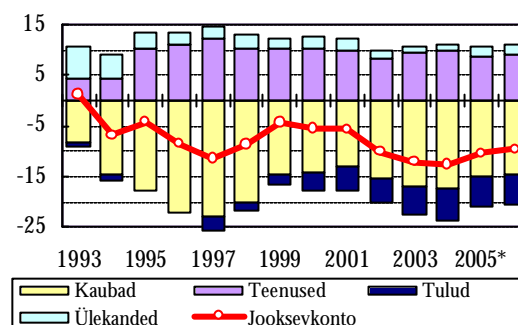
B. Reaalne konvergens ELiga (EL25=100)

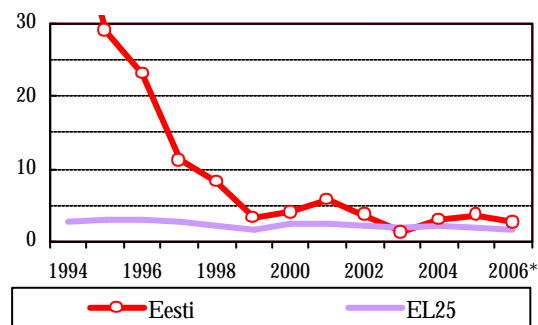
C. Sisenõudluse ja ekspordi reaalkasv

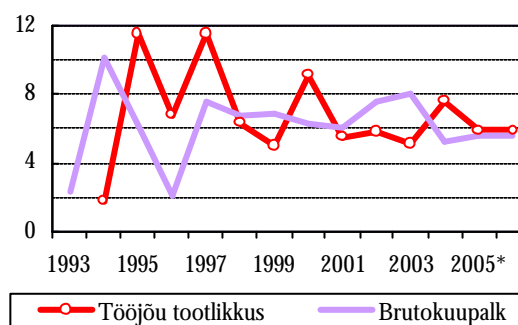
D. Jooksevkonto struktuur (% SKPst)

E. Inflatsioon

F. Tööjõu tootlikkuse ja palga reaalkasv

Tööjõu tootlikkus – SKP hõivatu kohta.

PPS (purchasing power standard) – ostujõupariteet.

Allikad: Eesti Statistikaamet, Eurostat, Rahandusministeerium, European Commission Spring 2004 Economic Forecasts.

Eelarvepositsioon ja selle pikaajaline jätkusuutlikkus. Eesti on olnud üks neist riikidest ELis, kes on juba saavutanud tasakaalus või ülejäägiga eelarvepositsiooni nagu näeb ette Stabiilsuse ja kasvu pakt. Valitsussektori ülejääk ulatus 2004. aastal 2,4 mld kroonini ehk 1,7%ni SKPst. Valitsussektori eelarvepositsiooni arengut 2004. aastal iseloomustasid kohalike omavalitsuste puudujäägi järsk alanemine 0,2 mld kroonini aasta varasemalt ligi 0,6 mld kroonilt. 2004. aasta märksõnadeks olid ka sotsiaalkindlustusfondide ning keskvalitsuse ülejäägi vähenemine võrreldes 2003. aastaga. Keskvalitsuse ülejääk põhines suures osas eelarvega võrreldes madalamatel kuludel, tulude ülelaekumise osa oli võrreldes eelnevate aastatega väiksem.

Sotsiaalkindlustusfondide ülejäägi vähenemise taga oli Töötukassa madal kulubaas algusaastatel. Teisalt on suurenenud Haigekassa kulud, viimase eelarve tasakaalu kindlustamiseks tulevikus on vaja kasutusele võtta täiendavaid meetmeid.

Eesti näib olevat, arvestades valitsussektori võla madalat taset ning iga-aastast eelarve tasakaalustamist, aga ka edukalt läbiviidud pensionireformi, suhteliselt heal positsioonil vananemisega seotud kuludega toimetulemiseks. Aga kaugelki mitte kõik ei ole veel tehtud. Eelarvepositsioon näib finantsiliselt jätkusuutlik tänaste otsuste taustal ning praeguse poliitika jätkudes, kuid see ei pruugi veel pikas perspektiivis tagada piisavat pensionitaset ega ka tervishoiu kvaliteeti.

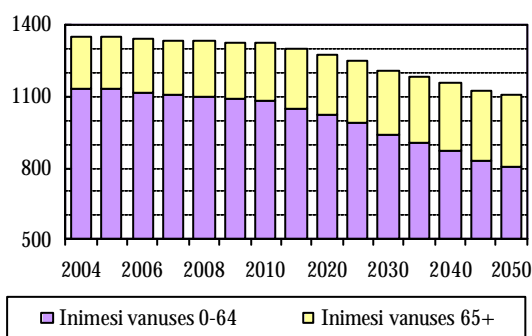
Eesti rahvaarv on alates 1990ndate aastate algusest pidevalt vähenenud. Kui algul oli selle peamiseks põhjuseks migratsioon, siis viimastel aastatel on selgelt muutumas ka rahvastiku vanuseline struktuur. Ka elanikkonna vananemise trendi alguseks võib lugeda taasiseseisvumist, seda läbi 65-aastaste ja vanemate inimeste arvu pideva suurenemise ning sündivuse järsu languse. Pärast "laulva revolutsiooni" aastaid on sündimus langenud alla rahvaarvu taastamistaset. Laste arvu langus ja eluea pikenemine on paratamatult suurendanud vanemate inimeste osakaalu rahvastikus. Kui aastal 1990 moodustas üle 65-aastaste inimeste osakaal kogu rahvastikust 11,5%, siis tänaseks moodustab see 16,2% ning aastaks 2050 tõuseb juba 27%ni rahvastikust.

Eesti rahvaarv väheneb tänaste (nii Euroopa Komisjoni kui Rahandusministeeriumi) prognooside kohaselt 50-aastasest perspektiivis ca 17–18%. Prognoos eeldab, et sündimusnäitajad tänastelt tasemetelt küll tõusevad, kuid mitte piisavalt, et tagada rahvaarvu säilimiseks vajalik 2,1 last naise kohta. Aastal 2050 ulatub summaarne sündimuskordaja tasemele 1,6 (2000. aastal oli 1,39). Aastal 2050 sündivate meeste keskmine eesseisev eluiga on täna sündivatest ligi 10 aastat pikem, naised elavad aga keskmiselt 7 aastat kauem. Madala sündimuse ja keskmise eluea järsu kasvu tagajärjel halveneb ka töötavate inimeste ning pensionäride suhe (pensionisüsteemi sõltuvusmäär). Aastal 1992 oli Eestis iga pensionil oleva inimese kohta 2 töötavat inimest. Praeguseks on sõltuvusmäär langenud tasemele 1,8. Prognoosi kohaselt on aastal 2050 iga pensionäri kohta vaid 1,27 töötavat inimest. Sellised arengud panevad suure surve alla sotsiaalkindlustuse, mistõttu on vajalik rakendada meetmeid pensionikindlustuse ja ravikindlustuse jätkusuutlikkuse tagamiseks.

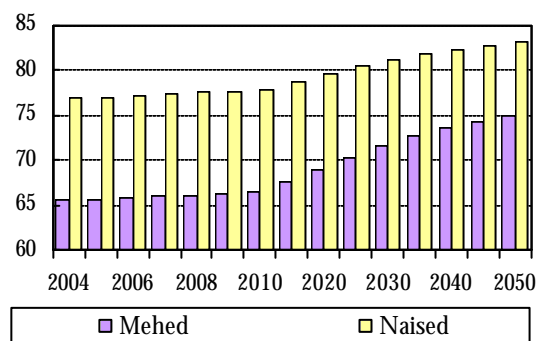
Joonis 2

Eesti demograafiliste trendide prognoosid

A. Eesti rahvaarv (tuh. inimest)

B. Keskmine eluiga (aastat)

Allikas: Rahandusministeerium, Eesti Statistikaamet.

Maksupoliitika. Eesti alates 1994. aastast toimiva maksusüsteemi eesmärk on olnud motiveerida ettevõtlust ja ettevõtlikkust ning maksustada enam tarbimist ja vähem teenimist. Samas on püütud hoida süsteemi lihtsa ja läbipaistvana, võimalikult väheste erandite ja erisustega. Kuna meie tänane

maksusüsteem on taganud majanduse kasvu ja võimaldanud riigi funktsioneerimise, siis puudub otsene vajadus selle põhimõtteliseks reformimiseks. Viimase aja arengute taustal rahvusvahelises maksupoliitikas on Eesti tööjõud siiski kõrgelt maksustatud, mistõttu on vajalikud muudatused selles vallas.

Tööhõive parandamise eesmärgil vähendab valitsus tööjõu maksustamist. Samal ajal tõstetakse keskkonناسäästlikkuse suurendamise eesmärgil keskkonnatasusid ja -makse. Kuigi Eesti maksusüsteemi iseloomustavad väga vähesed erandid ning maksusoodustused, analüüsitakse täiendavalt täna kehtivaid soodustusi ja mahaarvamisi. Maksusoodustused on riigile kallid ja ebaefektiivsed ning nendega ei soodustata tegelikkuses sageli soovitud sihtgruppi ning neil ei ole soovitud mõju.

Eesti senine majandusareng on olnud soodne ning seda on ka lähituleviku väljavaated. Samas on ilmnenud mõningad tasakaalustamatused ja riskid, millega tuleb tegeleda. Riigi peamine roll majandusarengus on soodsa keskkonna ja stabiilsuse loomine – hetkel on meie riskid majanduskeskkonnas seotud kiire laenukasvu ja suure jooksevkonto puudujäägiga. Kuigi Eesti riik ei sekku otseselt väga palju majandusse, on eelarvepoliitikal siiski oma roll majanduspoliitikas ning meil on vaja kohendada oma maksusüsteemi ning kujundada eelarve kulude pool ümber nii, et see toetaks senisest veelgi enam majandusarengut. Lisaks tuleb tagada eelarvepoliitika pikaajaline jätkusuutlikkus rahvastiku vananemise tingimustes.

Stabiilse majanduskeskkonna tagamine, eelarvevahendite suunamine majanduskasvu ja hõive parandamisele ning pikaajalise jätkusuutlikkuse tagamine ongi kolm valdkonda, millele Eesti oma makromajanduspoliitikas lähiaastatel keskendub.

EESMÄRK 1: Stabiilse makromajandusliku keskkonna tagamine

Meede 1.1: Valitsussektori eelarve keskpika perioodi eesmärgiga kooskõlalise eelarvepositsiooni säilitamine

Tegevused

- Iga-aastane vähemalt tasakaalus valitsussektori eelarve koostamine.
- Kohalike omavalitsuste finantssuutlikkuse tugevdamine läbi reeglite korrastamise ja tulubaasi suurendamise.

Eesti väärtustab konservatiivset eelarvepoliitikat ja säästlikku majandamist. See põhimõte on kooskõlas EL liikmesriikide poolt võetud kohustusega viia oma eelarvepositsioonid kooskõlla eelarve keskpika perioodi eesmärgiga (*medium-term budgetary objective*, MTO). Valitsuse eesmärk on hoida valitsussektori eelarve tasakaalus, teatud tingimustel on aga vajalik karmim positsioon. Tasakaalus eelarvepoliitika tagab majandusarenguks soodsa ja stabiilse keskkonna ning aitab kaasa majanduskasvule, stabiliseerides inflatsiooni ning toetades tarbijate ja investorite kindlustunnet. Taoline fiskaalpoliitika tagab võlakooormuse püsimise madalal tasemel, mis on üheks eelduseks riigi rahanduse pikaajalisele jätkusuutlikkusele võimaldades toime tulla demograafiliste suundumustega (s.t rahvastiku vananemisega).

Vaatamata sellele, et oleme seadnud eesmärgiks nominaalse eelarve tasakaalu, on meie eelarvepoliitika praktikas osutunud vastutsükliliseks. Nominaalse tasakaalueesmärgi seadmine on ennast Eesti jaoks õigustanud, kuna struktuursed muutused majanduses on olnud suured ning need ei ole võimaldanud hinnata piisava usaldusväarsusega majandustsüklit ega ka eelarve tsüklilist positsiooni. Lähiaastatel on valitsusel kavas jätkata eelarve iga-aastase tasakaalu reegliliga, prognoositust erinevate majandusarengute korral võib eelarve tegelik positsioon erineda automaatsete stabilisaatorite mõjuulatuse võrra. Samas jätkame tööd metodoloogia arendamisega tsükliliselt kohandatud eelarvepositsiooni hindamiseks.

Kohalike omavalitsuste (KOV) finantspositsiooni tugevdamiseks on viimastel aastatel suurendatud nende osa üksikisiku tulumaksu laekumises. Kui riik alustas tulumaksu määra alandamise protsessiga, muudeti üksikisiku tulumaksu jaotuse seniseid aluseid – 56% asemel kogu laekumisest sätestati KOVde osaks 11,2% maksumaksja brutotulust, mis tähendab, et tulumaksu määra alanedes KOVdele laekuv osa ei vähene. Täna on seda osa suurendatud 11,6%le ning 2006. aastal tõuseb veelgi 11,8%le. Lisaks suurendati 2005. aastal omavalitsuse võimalusi transpordinfrastruktuuri arendamiseks. Seadusemuudatusega määratakse kindlaks, et kohalike teede investeeringuteks eraldatakse vähemalt 10% riigieelarves teehoiu rahastamiseks ettenähtud summast. Pikaajaliselt omavad omavalitsuste puudujäägile mõju Rahandusministeeriumis ettevalmistatavad muudatused Valla- ja linnaeelarve seadusesse, mis on suunatud omavalitsuste finantsdistsipliini parendamisele ning mõjutavad omavalitsusi konservatiivsusele eelarvestamises.

Indikaatorid

Indikaator	Praegune tase	Prognoositav tase 2008
Meede 1.1 Valitsussektori eelarve keskpika perioodi eesmärgiga kooskõlalise eelarvepositsiooni säilitamine		
Valitsussektori eelarve positsioon %na SKPst	2005. aasta valitsussektori eelarve koostati tasakaalus	Valitsussektori eelarve koostatakse igal aastal vähemalt tasakaalus. Tegelik eelarvepositsioon võib sellest erineda prognoositust erinevate tsükliliste arengute tõttu

Meede 1.2: Euroopa Majandus- ja Rahaliidu täisliikmeks saamine ja euro kasutuselevõtt**Tegevused**

- Maastrichti konvergensikriteeriumide täitmist tagava majanduspoliitika elluviimine.
- Seadusandluse vastavusseviimine euro kasutuselevõtu nõuetega.
- Ettevalmistuste tegemine tehnilise valmisoleku tagamiseks.

Eesti eesmärk on saada Euroopa Majandus- ja Rahaliidu (*Economic and Monetary Union, EMU*) täisliikmeks niipea kui võimalik, et kiirendada pikaajalist majandusarengut ja monetaarstabiilsust. Kõige varasem võimalik euro kasutuselevõtu aeg on 1. jaanuar 2007. Sellest eesmärgist tulenevalt ühines Eesti alates 28. juunist 2004 vahetuskursimehhanismiga ERM II (*exchange rate mechanism*). Osaleme ERM IIs standardse kõikumisvahemikuga ning hoiame saavutatud vahetuskursi stabiilsust säilitades ühepoolse kohustusena praeguse valuutakomitee süsteemi. Euro kasutuselevõtmiseks peab Eesti täitma EL Maastrichti lepinguga sätestatud konvergensikriteeriumid. Kõige keerulisem on meie jaoks hinnastabiilsuse kriteeriumi täitmine – praeguses olukorras, kus naftahinna tõus maailmaturul kiirendab Eesti inflatsiooni, on oluline kontrollida administratiivseid hinnatõuse. Selleks, et Eesti suudaks täita oma euro kiire vastuvõtu eesmärgi, on oluline senise konservatiivse majandus- ja eelarvepoliitika jätkamine.

Vabariigi Valitsus kinnitas 1. septembril Eesti eurole ülemineku plaani, mis annab suuniseid valitsusasutustele ja informatsiooni laiemale üldsusele, valmistamaks ette eurole üleminekut. Eurole ülemineku plaan⁴ sisaldab kõiki vajalikke tegevusi, mis on vajalikud nii õigusliku kui ka tehnilise valmisoleku tagamiseks euro kasutuselevõtuks.

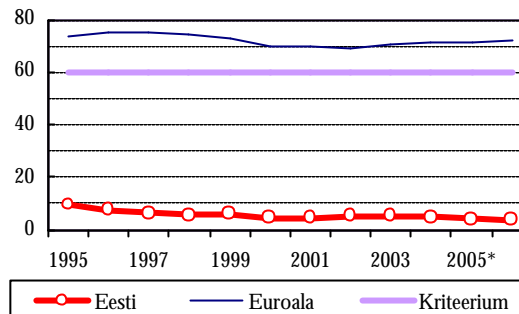
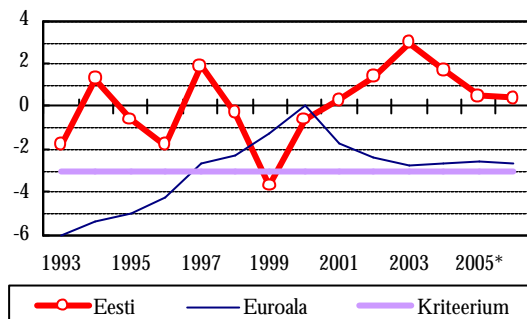
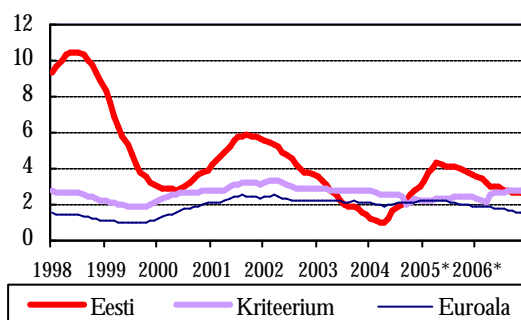
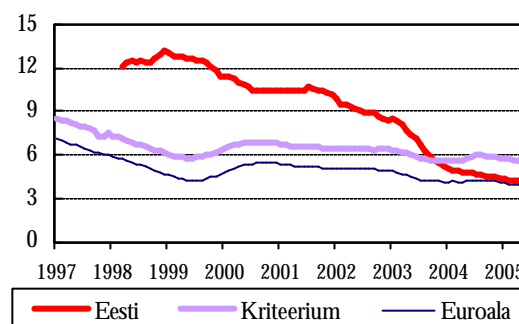
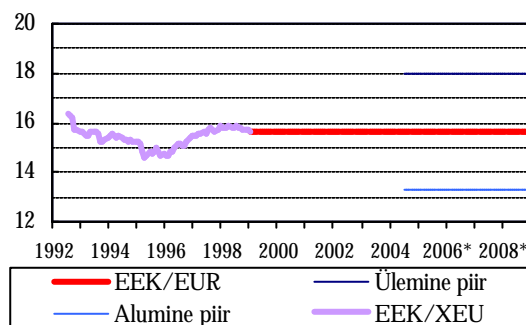
Indikaatorid

Indikaator	Praegune tase	Proгноositav tase
Meede 1.2 Euroopa Majandus- ja Rahaliidu täisliikmeks saamine ja euro kasutuselevõtt		
Maastrichti konvergensikriteeriumide vastavus	Hetkel ei täida Eesti hinnastabiilsuse ja vahetuskursi kriteeriumi	Eesti täidab Maastrichti konvergensikriteeriumid ning on euro kasutuselevõtuks tehniliselt valmis 2006. aasta keskel
- valitsussektori eelarve positsioon	Eelarve ülejääk 2004. aastal 1,7% SKPst	Liikmesriigi valitsussektori eelarvedefitsiit ei tohi ületada 3% SKPst
- valitsussektori võlg	2004. aasta lõpus 5,5% SKPst	Liikmesriigi valitsussektori võlg ei tohi ületada 60% SKPst või kui võlg on kõrgem, peab olema nähtav selge tendents võla vähenemisele
- hinnastabiilsus	2005. aasta juulis oli Eesti viimase 12 kuu HTHI 4,1% ja referentsväärtus 2,4%	Liikmesriigi aastane inflatsioonitase ei tohi ületada rohkem kui 1,5% võrra kolme kõige madalama inflatsioonitasemega liikmesriigi keskmist
- pikaajalised intressimäärad	2005. aasta mais oli Eesti intressimäär 4,2% ja referentsväärtus 5,5	Pikaajalised intressimäärad ei tohi ületada rohkem kui 2% võrra kolme kõige madalama intressimääraga liikmesriigi keskmist
- valuutakursi stabiilsus	Krooni vahetuskurs on euro suhtes fikseeritud ja seega püsib lubatud kõikumisvahemikus. Samas pole Eesti ERM IIs olnud vajalikku 2 aastat	Liikmesriik peab olema kinni pidanud ERM IIs ettenähtud normaalseid kõikumispiire ilma tõsiste pingetega vähemalt 2 aasta jooksul ning ei ole devalveerinud oma vääringut ühegi teise liikmesriigi vääringu suhtes

⁴ Täpsemalt vt Rahandusministeeriumi veebilehelt: <http://www.fin.ee/index.php?id=13324>.

Joonis 3**Maastrichti kriteeriumide täitmine**

(protsenti)

A. Valitsussektori tasakaal (ESA 95, % SKPs) **B. Valitsussektori võlg (ESA 95, % SKPs)****C. Inflatsioon****D. Pikaajalised intressimäärad****E. EEK/EUR vahetuskurs**

Allikad: Eesti Statistikaamet, Eurostat, Rahandusministeerium, European Commission Spring 2004 Economic Forecasts.

Meede 1.3: Tasakaalustatud majandusarengut mõjutavate riskide ohjamine**Tegevused**

- Jooksevkonto puudujäägi vähendamine ja laenukasvu kontroll.

Laenukasvu kiiruse ja läbi selle ka jooksevkonto puudujäägi vähendamiseks on Eesti Pank hoidnud kommertsbankade kohustusliku reservi nõude 13% tasemel. Eurosüsteemis on kohustusliku reservi nõue samal ajal 2%.

Alates 2005. aastast vähendas valitsus tulumaksust mahaarvestatavate eluasemelaenu intresside, koolituskulude ning kingituste, annetuste ja ametiühingu sisseastumis- ja liikmemaksude maksimummäära 50% võrra 50 000 kroonini aastas. Selle meetme mõju on sarnane intressimäärade tõusuga ning peaks aitama piirata tarbimist ja laenukasvu. Lisaks piirati eelmise aasta lõpus sihtasutuse KredEx eluasemelaenu tagatise saajate ringi ning vähendati maksimaalse laenu tagatise ülempiiri 400 000 kroonilt 300 000 kroonile.⁵

Peamine meede laenukasvu ja jooksevkonto puudujäägi vähenemiseks on konservatiivne eelarvepoliitika – sisenõudlust on piiranud viimaste aastate valitsussektori eelarve ülejääk ning ka tulevikus koostab valitsus eelarve vähemalt tasakaalus. Kaasa aitavad ka säästmise soodustamine (nt pensionireformi näol) ja ekspordi arendamine. Ettevõtete tootlikkuse suurendamise ja ekspordi arendamisega seotud tegevusi vt tegevuskava teises osas (meede 4.4).

Indikaatorid

Indikaator	Praegune tase	Prognoositav tase 2008
Meede 1.3 Tasakaalulist majandusarengut mõjutavate riskide ohjamine		
Jooksevkonto puudujääk %na SKPst	2004. aasta jooksevkonto puudujääk oli 12,5% SKPst ja 2005. aasta prognoositav defitsiit on 10,4% SKPst	Jooksevkonto puudujääk läheneb jätkusuutlikule tasemele ⁶

⁵ Läbi KredExi pakutakse eluasemelaenu lisatagatise teatud sihtgruppidele (sundüürnikud, noored pered, noored kõrgharidusega spetsialistid), et neil oleks võimalik saada elu asemelaenu madalama omafinantseeringuga (10%).

⁶ IMF on hinnanud, et Eesti suguse riigi puhul on jooksevkonto puudujäägi jätkusuutlik tase 6–7% SKPst.

EESMÄRK 2: Fiskaalpoliitika pikaajalise jätkusuutlikkuse tagamine

Meede 2.1: Pensionikindlustuse pikaajalise jätkusuutlikkuse tagamine kindlustades seejuures pensionäridele piisava elatustaseme

Tegevused

- Pensionireformi lõpuleviimine, eripensionide, soodustingimustel vanaduspensionide ning väljateenitud aastate pensionide reformide läbiviimine.
- Pensioniea tõstmine 2016. aastaks 63 aastani.
- Riikliku pensionikindlustuse maksubaasi suurendamine.

Tagamaks riigi rahanduse jätkusuutlikkust rahvastiku vananemise tingimustes, on Eesti suurelt jaolt läbi viinud pensionireformi ning loonud kolmesambalise (kohustuslik riiklik pensionikindlustus, kohustuslik kogumispension ja täiendav erapension) süsteemi. Reformi käigus kehtestati pensioniea tõstmine ning meeste ja naiste pensioniea järk-järguline võrdsustamine. Ühise pensionieani – 63 aastat – jõuab naiste pensioniiga aastal 2016. Tööturult väljumise keskmine vanus oli 2003. aastal 60,8 aastat. Rida eripensione (kaitsevägi, politsei jne), ennetähtaegne vanaduspension, soodustingimustel vanaduspensionid ja väljateenitud aastate pensionid annavad võimalused siirduda pensionile enne üldist pensioniiga. 2004. aastal siirdus 42,1% pensionileminejatest pensionile enne üldist pensioniiga. Kavas on veel reformida eripensionide, soodustingimustel vanaduspensionide ning väljateenitud aastate pensionide maksmist.

Täiendavate vahendite leidmiseks riikliku pensionikindlustuse (ja ka ravikindlustuse) finantseerimiseks pöördub valitsus tagasi pensionireformi esialgse idee juurde, mille kohaselt sotsiaalmaksu miinimumkohustus tuleb täita kuupalga alammääralt. 2006. aastal tõstetakse miinimumkohustuse aluseks olev summa 1400 kroonini kuus ning järk-järgult kuni kuupalga alammäärani aastaks 2009. Probleem on ka selles, et praegune kohustuse tase ei anna inimesele piisavat staaži ning toob kaasa väikese pensioni tulevikus.

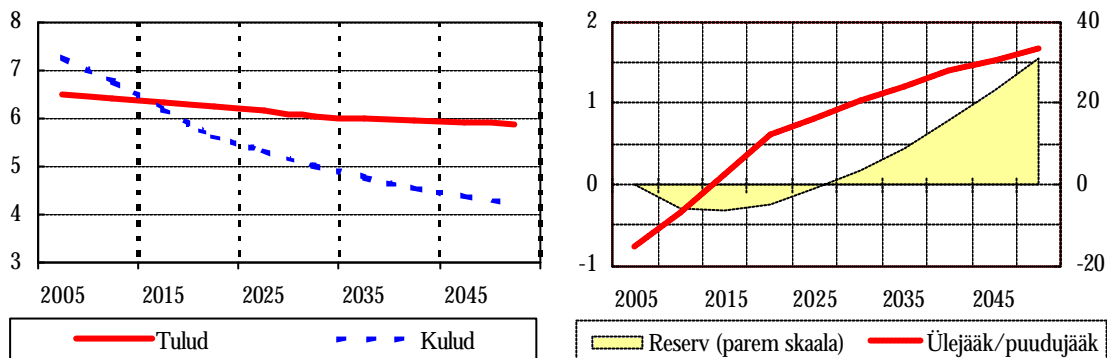
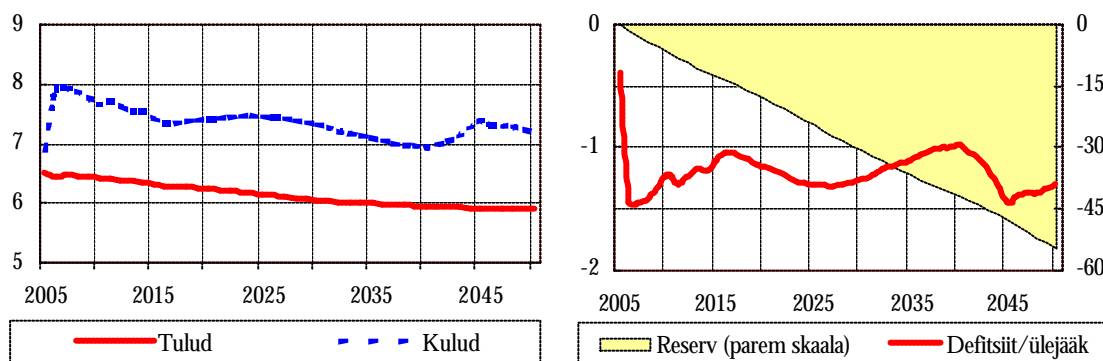
Jätkusuutlikkuse suurendamisele aitab kaasa ka tööhõive suurendamine – rohkem maksumaksjaid tähendab paremat maksumaksjate ja ülalpeetavate suhet ning paremat pensioni- ja ravikindlustuse finantsseisu. Tööhõive tõstmise alaseid meetmeid vt tegevuskava 3. osas.

Indikaatorid

Indikaator	Praegune tase	Proгноositav tase 2008
Meede 2.1 Pensionikindlustuse pikaajalise jätkusuutlikkuse tagamine kindlustades seejuures pensionäridele piisava elatustaseme		
Riikliku pensionikindlustuse eelarvepositsioon %na SKPst	2005. aasta prognoositav defitsiit 0,2% SKPst	Pensionikindlustuse Isammas on jooksvalt vähemalt tasakaalus ning on olemas piisav hulk reserve likviidsuse tagamiseks
Pensionide asenduse määr (pensioni ja palga suhe)	2003. aastal oli I sambast saadava pensioni puhul asenduse määr 40,5%. Tulevikus lisandub II sambast saadav pension	Euroopa Sotsiaalkindlustuskoodeksi miinimumstandard: 30-aastase pensioniõigusliku staažiga pensionäri vanaduspension peab olema vähemalt 40% meessoost tootmislihttöölise keskmisest netopalgast

Joonis 4**Pensionikindlustuse finantsnäitajate prognoosid**

(% SKPst)

A. Tänapäevase poliitika jätkumise stsenaarium (pensionitõus konservatiivse indeksi alusel)**B. Säilib 2006. aasta palga ja pensioni suhe**

Allikas: Rahandusministeerium, Eesti Statistikaamet.

Meede 2.2: Tervisekindlustuse pikaajalise jätkusuutlikkuse tagamine kindlustades seejuures inimeste finantskaitse terviseriski tekkimisel**Tegevused**

- Ravikindlustuse maksubaasi suurendamine.
- Elanikkonna ravikindlustusega hõlmatuse suurendamine.
- Ravikindlustuse kohustuste vähendamise kaalumise.

Ravikindlustuse eelarvepositsioon on seni olnud stabiilne, kuid arvestades Eesti demograafilist situatsiooni on pikaajalise jätkusuutlikkuse tagamiseks vaja rakendada täiendavaid meetmeid. Põhiprintsiip on säilitada riikliku ravikindlustuse vähemalt tasakaalus finantspositsioon. Samal ajal tuleb tagada inimeste kindlustatus kvaliteetse teenusega.

Sarnaselt pensionikindlustusele aitab tervishoiusüsteemi finantseerimist parandada maksubaasi suurendamine läbi sotsiaalmaksu miinimumkohustuse aluseks oleva summa tõstmise (vt Meede 2.1). Rahvastiku vananemise tingimustest kaalutakse pikemas perspektiivis ravikindlustuse jätkusuutlikkuse tagamiseks nende isikute ringi suurendamist, kelle pealt makstakse sotsiaalmaksu ning üritatakse vältida kindlustatutega võrdsustatud isikute osakaalu edasist tõusu. Praeguse

seisuga moodustavad ravikindlustusega hõlmatud isikute koguarvust 47% otseselt maksustatavad isikud ja 50% solidaarsusprintsibil kindlustatutega võrdsustatud, kelle eest sotsiaalmaksu ei laeku.

Ravikindlustusega on Eestis hõlmatud 94% elanikkonnast, kulutused kindlustamata 6% elanikkonna vältimatule arstiabile kaetakse riigieelarvest ning need kulutused on kiirelt kasvava trendiga. Elanikkonna ravikindlustusega hõlmatus suurendamine parandab arstiabi õigeaegset kättesaadavust, aga ravikindlustuse eelarve pingestamise ennetamiseks tuleks seda teha läbi isikute maksustamise otse või riigi/kohaliku omavalitsuse poolt. Ohjatakse ja optimeeritakse ravikindlustuse kulutusi rahalistele ja mitterahalistele hüvitistele, säilitades kulud praegusel tasemel ja arvestades sealjuures ühiskonna vajadusi. Võimaliku kulude kokkuhoiumeetmena kaalutakse Haigekassa kohustuste ulatuse vähendamist.

Tervisekindlustuse pikaajalise jätkusuutlikkuse tagamisel on oluline roll ka tervislike eluviiside propageerimisel ja soodustamisel ning elanikkonna tervise üldisel parendamisel, mis vähendab raviteenust vajavate isikute arvu. Konkreetseid tegevusi vt tegevuskava 3. osast (meede 8.2).

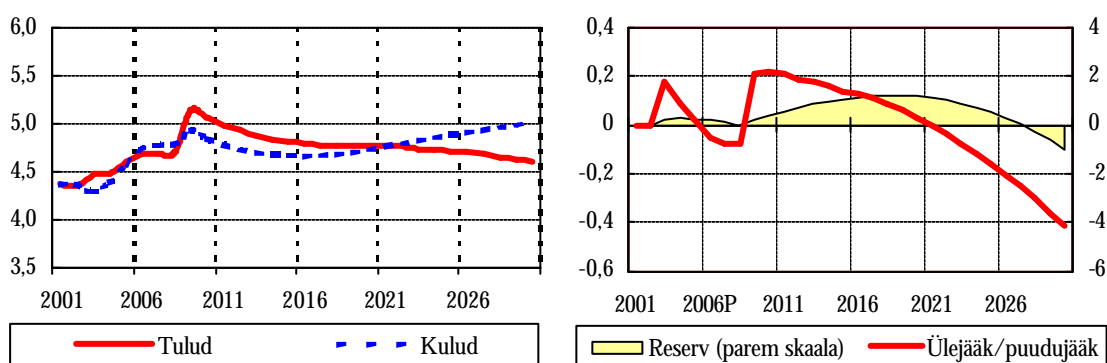
Indikaatorid

Indikaator	Praegune tase	Proгноositav tase 2008
Meede 2.2 Tervisekindlustuse pikaajalise jätkusuutlikkuse tagamine kindlustades seejuures inimeste finantskaitse terviseriski tekkimisel		
Haigekassa eelarvepositsioon %na SKPst	2005. aasta prognoositav ülejääk 0,05% SKPst	Haigekassa on jooksvalt vähemalt tasakaalus ning on olemas piisav hulk reserve likviidsuse tagamiseks ⁷
Elanike ravikindlustusega hõlmatus	2005. aastal 94%	99% elanikkonnast on ravikindlustusega kaetud
Patsientide rahulolu arstiabi kvaliteediga	2004. aastal pidas arstiabi kvaliteeti heaks või pigem heaks 59% kindlustatutest	Patsientide rahulolu säilib vähemalt samal tasemel

Joonis 5

Haigekassa finantsnäitajate prognoosid

(% SKPst)

Allikas: Rahandusministeerium, Eesti Statistikaamet.

⁷ Vastavalt Eesti Haigekassa seadusele peab Haigekassa eelarve olema tasakaalus. Haigekassa reservkapital ravikindlustussüsteemile makromajanduslikest muutustest tulenevate riskide vähendamiseks peab olema 6% eelarve mahust. Haigekassa riskireserv ravikindlustussüsteemile võetud kohustustest tulenevate riskide vähendamiseks peab olema 2% haigekassa ravikindlustuse eelarve mahust.

EESMÄRK 3: Fiskaalpoliitika suunamine majanduskasvu ja tööhõive parandamisele

Meede 3.1: Maksusüsteemi ümberkorraldamine suunaga tööjõult tarbimisele ja keskkonnakasutamisele

Tegevused

- Tööjõu maksustamise vähendamine.
- Tarbimise ja keskkonnakasutamise kõrgem maksustamine.
- Maksusoodustuste vähendamine.

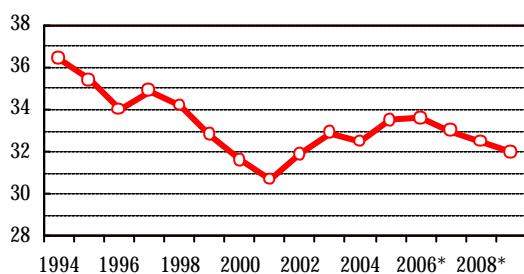
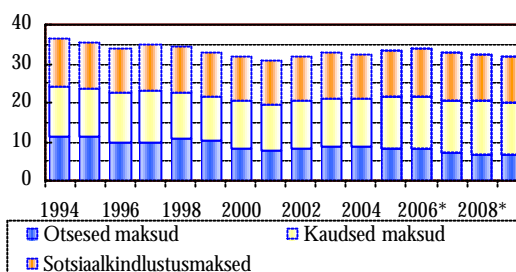
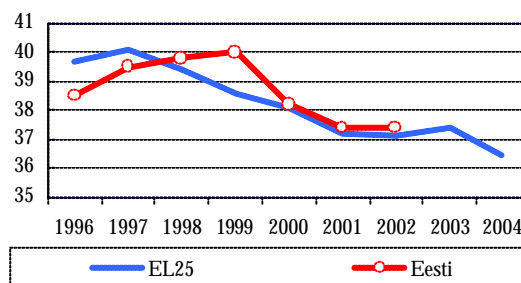
Valitsus on võtnud eesmärgiks maksude osalise ümberorienteerimise abiga nihutada maksukoormust tulu maksustamiselt loodusvarade kasutamise ja keskkonna saastamise maksustamisele. Tööjõu maksustamise vähendamiseks alandatakse tulumaksu määr 20%ni aastaks 2009 ja töstetakse maksuvaba miinimum 2 000 kroonini kuus aastal 2006. Maksuvaba miinimumi on kavas suurendada ka edaspidi, sh ka maksusoodustuste vähendamise arvel. Lisaks on võimalik töötuskindlustuse maksemäärade alandamine 2006. aastal.

7. juulil 2005 kinnitas valitsus ökoloogilise maksureformi lähtealused. Maksusüsteemi ümberkujundamisega tahab valitsus väärtustada loodusvarasid ja keskkonda. Ökoloogilise maksureformi lähtealused ei sisalda konkreetseid ettepanekuid maksumäärade töstmise osas, vaid kirjeldavad võimalikke meetmeid. Lähtealustest tulenevalt töötatakse välja konkreetsete meetmed ökoloogilise maksureformi eesmärkide saavutamiseks. Keskkonnatasude eelnõu on välja töötatud ja valitsuse poolt heaks kiidetud. Kõrgemad maksud ja keskkonnatasude töstmine on ühelt poolt täiendavad tuluallikad, mis katavad tööjõumaksude alandamise mõjud, teisalt aga vähendavad tervisele (s.t ka tootlikkusele ja majanduskasvule) ja keskkonnale kahjulikke tegevusi. Ökoloogilise maksureformi meetmete läbiviimise tulemusena maksukoormust ei tösteta.

Kavas on kriitiliselt üle vaadata ning loobuda maksusoodustustest, mis on oma esialgsest eesmärgist eemaldunud ning põhjendamatud. Iga maksusoodustuse puhul vaadatakse, kas see on proportsionaalne saavutada soovitava eesmärgiga, kas see vastab ühiskonna ootustele ning vajadustele ning kas seda eesmärki on kõige otstarbekam saavutada just maksusoodustuste kaudu. Vajadusel sätestatakse soodustused tähtajalisena, mille jooksul on võimalik analüüsida soodustuste efektiivsust eesmärkide saavutamisele ning analüüsile tulenevalt soodustuste pikendamise üle otsustada. Nt on kaalumisel eluasemelaenu intresside maksustatavast tulust mahaarvamise piiri langetamine või selle soodustuse kaotamine, sest eluasemelaenu saamise lihtsustumine ja intresside alanemise tõttu on riigipoolse soodustuse pakkumise vajadus vähenenud. Samuti on plaanis krediitiasutustelt füüsilisele isikule makstavate intresside maksuvabastuse piiramine hoiustelt makstavate intressidega, nagu on olnud seaduse algne eesmärk.. Alates 1. juulist 2007 asendatakse soojusenergia ning küttesurba, briketi, kivisöe ja küttepuidu 5% käibemaksu määr 18% maksumääraga.

Indikaatorid

Indikaator	Praegune tase	Prognoositav tase 2008
Meede 3.1 Maksusüsteemi ümberkorraldamine suunaga tööjõult tarbimisele ja keskkonnamaksutamisele		
Tulumaksu määr ja tulumaksuvaba miinimum	2005. a määr 24% ja maksuvaba tulu 1 700 krooni kuus	Määr 2009. a 20%. Maksuvaba 2006. a 2 000 krooni kuus ning tõus edaspidi miinimumpalga tasemele
Otsesed maksud ja kaudsed maksud %na SKPst	2004. aastal moodustasid otsesed maksud 8,8% ja kaudsed maksud 12% SKPst	Otsete maksude osakaalu vähenemine ja kaudsete maksude osakaalu tõus
Madalapalgaliste ⁸ maksukoormus	2002. aastal 37,4% tööjõukulust	Maksukiulu alanemine praeguselt tasemelt

Joonis 6**Maksukoormus***(protsenti SKPst)***A. Maksukoormus Eestis****B. Eesti maksukoormuse struktuur****C. Madalapalgaliste maksukoormus**

Allikas: Rahandusministeerium, Eesti Statistikaamet, Eurostat

Meede 3.2: Eelarvevahendite suurem ja tõhusam kasutamine majanduskasvu ja tööhõive suurenemist toetavatele tegevustele**Tegevused**

- Riiklike investeeringute kõrge taseme säilitamine.
- Teadus- ja arendustegevuse kulutuste suurendamine.
- Kutsehariduse rahastamise suurendamine.

⁸ Madalapalgaliseks nimetatakse inimest, kes saab 67% keskmise tööliste palgast. Keskmise tööline on määratletud kui tootmistööline töötlevas tööstuses.

Majanduskasvu ja hõive parandamiseks on oluline muuta eelarveliste kulutuste struktuuri – prioriteetsed peavad olema investeringud inimkapitali ja infrastruktuuri. Seejuures ei tohi esmane olla lihtsalt kulutuste suurendamine, vaid eesmärk on suurenev väljund ning kvaliteedi paranemine. Eesti eelarve struktuuri vaadates on märkimisväärne, et vaatamata suhteliselt madala maksukoormuse tasemele investeerime me rohkem oma majandusarengusse – nii haridusse kui füüsilisse kapitali. Oleme selgelt eelistanud investeringute tegemist riigiabi andmisele.

Riiklike investeringute tasemelt on Eesti EL liikmesriikide hulgas esirinnas ning kavatseme samamoodi jätkata. Ka Eesti hariduskulud on teiste liikmesriikidega võrreldes suhteliselt kõrged, eesmärk on nende säilitamine vähemalt praegusel tasemel. Prioriteetne on seejuures kutsehariduse rahastamine. Samas on madalad Eesti teadus- ja arendustegevuse (T&A) kulud. T&A kulutuste suurendamisel on põhiroll erasektoril, kuna avaliku sektori kulutuste osas läheneb Eesti Euroopa Liidu keskmisele tasemele. Samuti on suunatud täiendavaid ressursse aktiivse tööturupoliitika rakendamiseks. Täpsemalt nende valdkondade kohta vt tegevuskava 2. ja 3. osast.

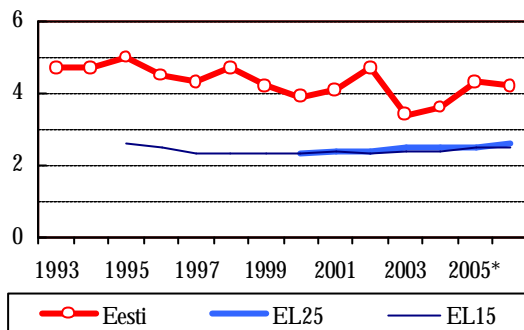
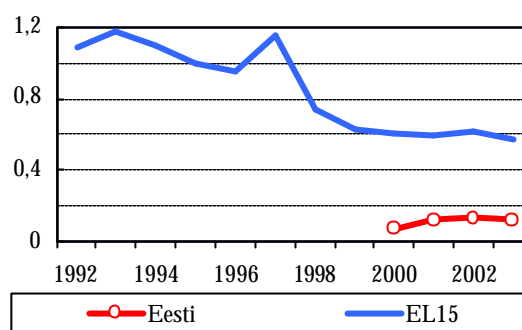
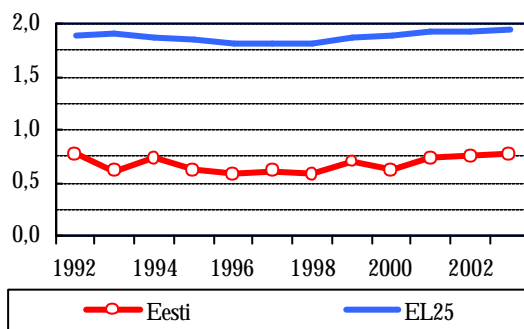
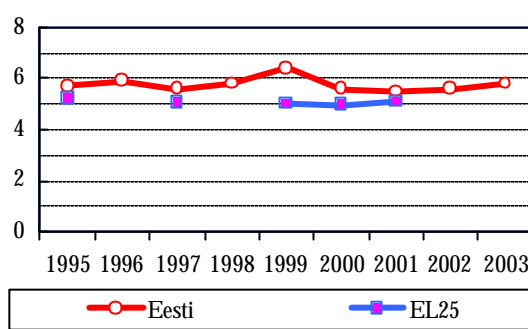
2005. aasta lisaelarvega kavandatakse suunata täiendavalt ca 500 mln krooni investeringuteks, lisa saavad ka haridus, T&A ning tööturupoliitika. Kokku suunatakse lisaelarvega majanduse ja tööhõive arendamiseks täiendavaid vahendeid mahus ca 0,5% SKPst. Suuremate eraldistena võib ära märkida 158,1 mln krooni teedeehituse, 67,9 mln kutseharidusele, 41,9 mln aktiivsetele tööturumeetmetele, 36,5 mln krooni T&A strateegia elluviimisele, 20 mln Arengufondi käivitamisele.

2006. aasta riigieelarve prioriteetideks on sotsiaalsfäär, tervishoid ja haridus. Riigieelarve eelnõu näeb teadus- ja arendustegevusele ette üle miljardi krooni ehk 17% rohkem kui 2005. aastal. Kutseharidus kavandatakse juurde 207,8 miljonit, võrreldes tänavuse eelarvega suurenevad kutsehariduse kulud 23,5%. Investeringuteks on 2006. aasta riigieelarves planeeritud 3,8 mld krooni (2,2% SKPst), mis on 563 mln krooni ehk 17,2% võrra rohkem kui 2005. aasta kinnitatud eelarves. Teedeehituse ja korrashoiu valdkonnas on 2006. aasta eelarves ette nähtud 239 miljonit krooni enam vahendeid kui käesoleval aastal, sealhulgas eraldatakse kohalikele teedele 137 miljonit lisakrooni.

Eesti üldiselt ei poolda eesmärkide seadmist kulude mahu osas. Kulutuste maht sõltub ikkagi majanduslikust olukorrast ja eelarve võimalustest ning peab olema kooskõlas valdkonna absorbeerimisvõimega. T&A kulutuste plaanitava mahu kohta vt tegevuskava 2. osa (meetmed 4.1 ja 4.2).

Joonis 7**Valitsuse investeeringud füüsilisse ja inimkapitali**

(% SKPst)

A. Avaliku sektori põhivarainvesteeringud**B. Riigiabi****C. Teadus- ja arendustegevuse kulud****D. Avaliku sektori kulud haridusele**

Allikad: Eesti Statistikaamet, Eurostat.

2. OSA: TEADMISTEPÕHINE JA JÄTKUSUUTLIK ETTEVÕTLUSKESKKOND

Tänaseks on Eesti majandus läbinud ühe arengutsükli, mille lõpuks on tekkinud hulk ettevõtteid, kel tugev turupotentsiaal ja head väljavaated edasiseks arenguks. Samas iseloomustab tänase Eesti majandust olukord, kus domineerivad traditsiooniliste majandusharude ettevõtted, kelle tootlikkus ja kasumlikkus töötaja kohta on oluliselt väiksem arenenud tööstusriikide vastavatest näitajatest. Selleks on mitmeid põhjuseid, olulisimateks majanduse väiksus (SKP), tehnoloogiline mahajäämus, nõrk rahvusvaheline turupositsioon, juhtimisvead ja nõrk kapitali struktuur.

Avatud turu tingimustes tunnevad Eesti ettevõtted teravalt välisturult lähtuvat konkurentsipurvet. Paljude ettevõtete tulevik on keeruline tootmissisendite pideva kallinemise tõttu. Juba praegu on toimumas olulisi struktureid muudatusi — tarbekaupade ja teenuste (side, jaepangandus, transport jms) pakkujate rahvusvahelised konsolideerumised, allhanke liikumine (kohati ka juba Eestist välja, näiteks tekstiil), ressursikeskse ja kapitaliintensiivse transpordi- ning transiiditööstuse haavatavuse suurenemine (vahendaja lisaväärtus väärtusahelas väheneb), oskustöölise puudus. Tõenäoliselt kanduvad need arengud peagi teistesse madala kasumlikkusega ja suure tööjõu kulutundlikkusega tööstusharudesse. Üldises plaanis on suurimad väljakutsed seotud ettevõtete tootlikkuse suurendamise (hetkel 50% Euroopa Liidu keskmisest) ning ekspordisuutlikkuse tõstmisega. Homsed ettevõtted peavad olema tänastest uuendusmeelsemad, tootlikumad ja kasumlikumad ning suunatud kõrgema lisaväärtuse loomisele, sest vastasel juhul ei ole nad kasvava konkurentsi tingimustes jätkusuutlikud.

Kui majandusreformide esimestel aastatel oli väljakutseks riigi rolli vähendamine majanduse juhtimisel, siis homse majanduskasvu juured peituvad nõudlikes riiklikes valikutes ja individualiseeritud lähenemises eri tüüpi ettevõtete probleemidele. Eesseeisvaid väljakutseid ei ole võimalik lahendada ühe ettevõtte ega muu organisatsiooni tasandil, mistõttu riigi ja regulatsiooni aktiivne roll turutõrgete ületamiseks, majanduse struktureks muutmiseks ja majanduskeskkonna konkurentsivõime suurendamiseks on möödapääsmatu.

Vaatamata Eesti turu väiksusele tegutseb ainult 3500 ettevõtet välisurgudel ning sealjuures langeb 30 juhtiva ettevõtte osaks 50% kogu eksporditulust. See on ettevõtete kasvu seisukohalt kriitilise tähtsusega probleem, mille lahendamiseks on vaja süstemaatiliselt toetada ettevõtete sisenemist välisurgudele.

Tootlikkuse suurendamisel on äärmiselt oluline suurem rõhuasetus teadus- ja arendustegevusele ning innovatsioonile. Eesti majandust iseloomustab teadus- ja arendustegevuse (T&A) investeringute suhteliselt madal tase võrrelduna teiste EL riikidega. T&A kogukulutused Eestis moodustasid 2003. aastal 0,82% SKPst. Ettevõtete investeringud teadus- ja arendustegevusse moodustasid vaid 33,4% T&A kogukulutustest Eestis, võrreldes EL keskmise 55%-ga.

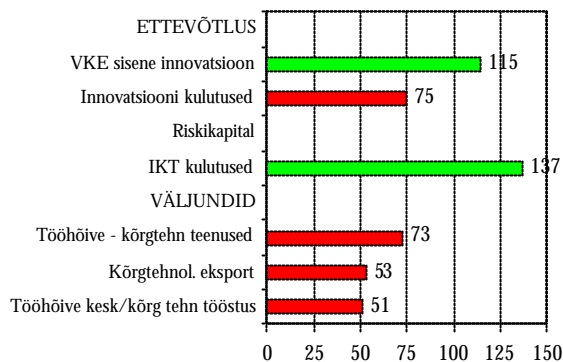
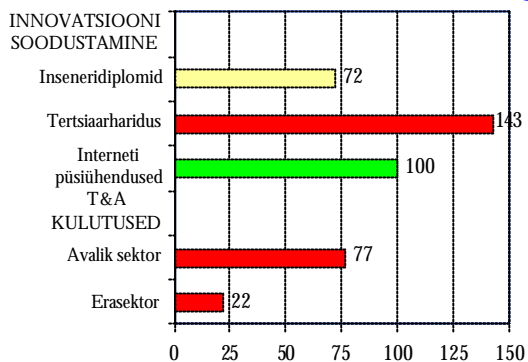
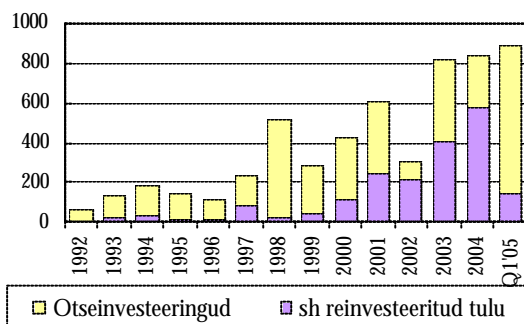
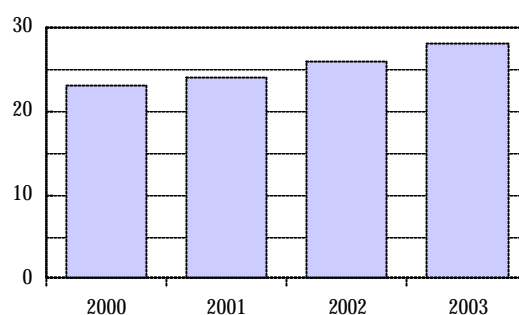
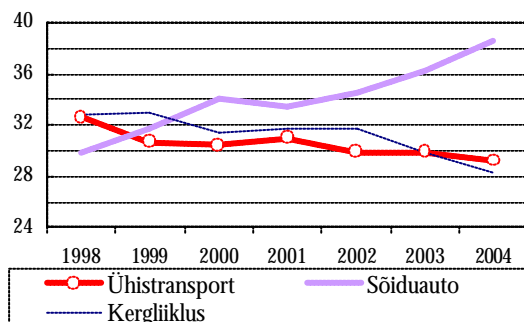
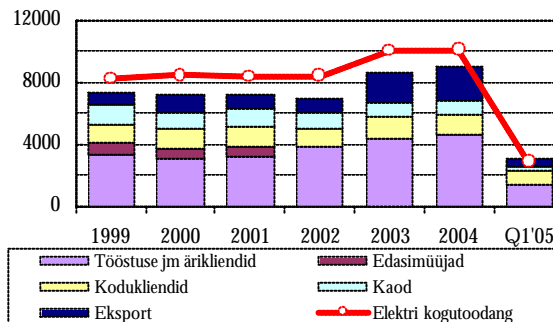
Eesti ettevõtete uuenduslikkus avaldub täna kõige sagedamini tehnoloogia kasutuselevõtus. Strateegilisi innovaatoreid, kes oleksid potentsiaalsed "staartoodete" väljatöötajad ja turustajad, on Eesti ettevõtete hulgas vaid 5%. Tugeva innovatsioonipotentsiaaliga maades nagu Rootsi ja

Soome on olukord pigem vastupidi ning strateegilised ja perioodilised uuendajad moodustavad suurima grupi, samas kui tehnoloogia kasutuselevõtjate osakaal innovaatorite hulgas on väiksem. Algasfaasis olevatel innovaatilistel ettevõtetel (strateegilistel innovaatoritel) on tänastelt finantsturgudelt keeruline kapitali hankida ning see pärsib oluliselt ettevõtete teket ja arengut. Sageli napib alustavatel ettevõtjatel ka juhtimisteavet ja -kogemust. Üheks lahenduseks on riiklikult soodustada investeerimist uuenduslike ja suure kasvupotentsiaaliga ettevõtete omakapitali. Sellised investeeringud toovad ettevõttesse kaasa ka juhtimisteavet ning aitavad ettevõtluse arengule kaasa tingimustes, kus turg seda teha ei suuda.

Tehnoloogia kasutuselevõtjate jaoks on probleem vajalike tehnoloogiate leidmine, nende kõrge hind ja nende inimeste nappus, kes oleksid võimelised uute seadmetega töötama. Riigi roll on siin vajalike inimeste koolitamine ja toetusmeetmete abil riskide jagamine, kui ettevõtja tahab käivitada uuenduslikke projekte, et liikuda üha enam teadmiste- ja oskustemahuka tegevuse suunas.

Ettevõtete konkurentsivõime on otseses seoses ka tööturu arengutega. Kiire majanduskasv ja konkurentsivõime tõus hoogustab töökohtade loomist ning võimaldab koos tootlikkuse tõusuga suurendada töötajate sissetulekuid. Kõrgem tööhõive määr ja väiksem tööpuudus vähendab võimalikke probleeme fiskaalpoliitikas. Ennekõike vajab selles kontekstis tähelepanu väike- ja keskmise suurusega ettevõtete konkurentsivõime tõstmine.

Eesti väike- ja keskmise suurusega ettevõtlus panustab oluliselt nii hõive kui majanduskasvu arengusse. Väikeettevõtluses on hõivatud 330 505 töötajat ehk 77% kogu ettevõtluses hõivatutest ning VKEde töötajate osakaal hõives kasvab vähehaaval pidevalt. Väike- ja keskmise suurusega ettevõtluse osakaal SKPs kasvab samuti – neis loodud lisandväärtus moodustab üle poole Eesti sisemajanduse koguproduktist - see on 53% SKPst.

Joonis 8**Eesti ettevõtlussektori põhinäitajad****A. Eesti innovatsiooni võrdlus EL keskmisega****B. Otseinvesteeringud Eestisse (eurot)****C. Tegutsevaid ettevõtteid 1 000 elaniku kohta****D. Hõivatud töökäimise viisi järgi (%)****E. Elektrienergia tootmine (GWh)**

Allikad: Eesti Statistikaamet, Eesti Pank, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium.

EESMÄRK 4: Teadus- ja arendustegevuse kvaliteedi ning ettevõtluse uuendus-, kasvu- ja pikaajalise rahvusvahelise konkurentsivõime tõstmine

Valitsus on igal aastal suurendanud teadus- ja arendustegevuse investeringute osakaalu. Lähtuvalt 2006. aasta eelarve eelnõust on T&A investeringute nominaalkasv võrreldes 2005. aastaga 25%. Erasektori T&A kulutused on samuti iga-aastaselt suurenenud üle 10%. Eesti on olnud väga edukas ka teadus- ja arendustegevuse välisfinantseeringu kasutamisel läbi Eesti teadlaste hea osalemise rahvusvahelistes programmides. 2003. aastal moodustas välisinvesteeringute osakaal ligikaudu 15% avaliku sektori T&A kulutustest. T&A investeringute osakaalu suurendamise SKPst on muutnud keeruliseks kiire majanduskasv ning statistilised muudatused, mille tõttu on SKP suurenenud ennaktempos ja riik pole T&A rahastamisel sellega sammu suutnud pidada. Näiteks toob riigieelarve T&A kulutuste 17%line nominaalkasv 2006. aastal kaasa T&A kulutuste suurenemise suhtena SKPsse vaid 0,05% võrra.

Võttes lisaks kiirele majanduskasvule arvesse T&A sektori reaalse absorbeerimisvõime ja T&A investeringute madala baastaseme, ei ole realistlik saavutada 3% taset juba aastaks 2010. Küll aga seab valitsus eesmärgiks viia 2010. aastaks avaliku sektori T&A kulutuste mahu 1,05%ni SKPst ning seda jätkuvalt suurendada ka järgnevatel aastatel. Riiklike investeringute pidev suurendamine võimaldab seada 2010. aasta T&A kogukulutuste eesmärgiks 1,9% SKPst.

Valitsus on seadnud eesmärgiks saavutada Euroopa Liidu valitsusjuhtide poolt Lissaboni strateegia raames kokku lepitud teadus- ja arendustegevuste kulutuste 3%-line osakaal SKPst 2014. aastaks. Sealjuures on valitsus võtnud eesmärgiks suurendada avaliku sektori kulutuste osakaalu 2014. aastaks 1,2% SKPst.

Valitsus on lähtunud põhimõttest seada realistlikud ja saavutatavad eesmärgid ning tagada ka nende täitmine. Seega põhineb seatud eesmärk pigem konservatiivsel prognoosil. Eesti probleemiks on ennekõike erasektori T&A kulutuste madal osakaal. Eesmärgi seadmisel on lähtutud erasektori kulutuste konservatiivsest kasvust võttes arvesse, et ettevõtete T&A investeringute kasvutempo saab olema sarnane aastatele 2000-2003, mil valitsus ei rakendanud otseseid meetmeid erasektori T&A kulutuste soodustamiseks. Käesolevas tegevuskavas ette nähtud meetmed erasektori kulutuste suurendamiseks (ennekõike läbi riigi suuremate investeringute erasektori arendustegevusse kasutades struktuurivahendeid ning selleks vajalikku kaasfinantseerimist) lubavad eeldada erasektori kulutuste prognoositust kiiremat tõusu.

Kiirem T&A kulutuste tõus eeldab ka oluliselt rohkearvulisemat inimressurssi, mis on üheks teadus- ja arendustegevuse kiirema arenemise peamiseks eelduseks nii avalikus kui ka erasektoris. Üheks olulisemaks prioriteetiks ongi tegevuskavas seatud inimkapitali arendamine. Nii riigi investeringute kiire suurendamine kui infrastruktuuri ja inimkapitali arendamine loovad aluse T&A kulutuste kiiremaks kasvuks pärast 2010. aastat.

Teadus- ja arendustegevuse paremaks planeerimiseks võttis valitsus 2001. aastal vastu "Eesti teadus- ja arendustegevuse strateegia 2002-2006 "Teadmistepõhine Eesti", mille kaheks strateegiliseks eesmärgiks oli teadmiste baasi uuenemine ning ettevõtete konkurentsivõime kasv. Kuna tegemist on Eesti konkurentsivõime tõstmise võtmevaldkonnaga valmistab valitsus juba täna ette uut teadus- ja arendustegevuse strateegiat aastateks 2007-2013, mis täpsustab nii praeguses strateegias kui Majanduskasvu ja tööhõive tegevuskavas ära toodud meetmeid ja tegevusi ning seab uued eesmärgid järgmiseks EL struktuurivahendite perioodiks.

Meede 4.1: Teadus- ja arendustegevuse jätkusuutlikkuse tagamine ning kvaliteedi tõstmine

Teadus- ja arendustegevus on kaasaegse majanduse peamisi edutegureid. Uuringud näitavad, et kuni 40% tootlikkuse kasvust on seotud T&A investeeringutega, mis mõjutavad positiivselt teisi majandusvaldkondi.⁹ Teadus- ja arendustegevusega tegelevad inimesed moodustavad selle inimressursi, millel baseerub tõeliselt teadmispõhine majandus.

Eesti T&A tegevuse praegusteks peamiseks probleemideks on eelkõige T&A süsteemi väike maht, iseäranis inimeste ja infrastruktuuri osas, aga oluline on ka maailmatasemest maha jääv kvaliteet, ebapiisav prioriteetidele reageerimise võime ja nõrk seostatus Eesti sotsiaal-majanduslike eesmärkidega, sh. koostöö ettevõtlusega.

Kuigi Eesti on olnud väga edukas välisinvesteeringute riiki meelitamisel, on need siiani tulnud peamiselt väheste teadmiste- ja oskuste-mahukatesse sektoritesse ning olnud tugevalt seotud Eesti madalate tööjõukuludega. Arvestades, et Eesti on oma kulu-eelseid kaotamas, on kriitilise tähtsusega luua atraktiivne keskkond teadmiste-mahukatele välisinvesteeringutele. Seetõttu on väga oluline tagada teadus- ja arendustegevuse rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline areng ning kriitilise massi inimressursi tekitamine perspektiivikates valdkondades.

Tegevused

- Arenguseire käivitamine potentsiaalselt suure majandusliku mõjuga valdkondade tuvastamiseks ja eelisarendamise põhimõtete väljatöötamiseks (2006).
- Teadus- ja arendustegevuse strateegia võtmevaldkondades¹⁰ ning teistes prioriteetsetes suundades riiklike programmide käivitamine eesmärgiga saavutada valitud valdkondade kontsentreeritud edendamiseks T&A tegevuse suurem mõju ja efektiivsus ning parendada koostööd ettevõtete ja teadusasutuste vahel (ettevalmistamine 2006, käivitamine 2007).
- T&A tegevuse kvaliteedi ja efektiivsuse suurendamine, sh grant-, siht- ja baasfinantseerimise mahu tõstmine eesmärgiga avada uusi uurimissuundi ja suurendada teadlaste töökohtade finantseerimist ning sellega luua neile konkurentsivõimelisemad töötingimused (2007 – 2013).
- Teaduse tippkeskuste¹¹ arendamine läbi konkurentsipõhiselt valitud teaduskeskuste eelisarengu toetamise teadus- ja arendustegevuse tippkompetentsuse loomiseks ja säilitamiseks (2006 – 2007)¹².
- Teadlaste ja tippspetsialistide koolitamiseks ning konkurentsivõimeliseks T&A tegevuseks (sh EL T&A raamprogrammides osalemise suutlikkuse tõstmiseks) vajaliku T&A infrastruktuuri väljaarendamine vastavalt Teadus- ja arendustegevuse infrastruktuuri arendamise programmile ning Akadeemilist kõrgharidust, teadust ja innovatsiooni toetava infrastruktuuri kaasajastamise strateegilistele alustele (2006 – 2007).
- Teadus- ja arhiivraamatukogude teavikute (sh internetipõhiste) hanke suurendamine ja kollektioonide säilitustingimuste parendamine (2006 – 2007).
- Rahvusvahelistes koostöövõrgustikes osalemise laiendamise, nendesse sisenemise ja aktiivse osalemise soodustamine, sh EL T&A 7. raamprogrammis ning Konkurentsivõime ja Innovatsiooni Raamprogrammis efektiivseks osalemiseks vajalike instrumentide

⁹ Wim Kok'i töögrupi raport "Facing the Challenge. The Lisbon strategy for growth and jobs", 3.11.2004; <http://europa.eu.int/growthandjobs/pdf/2004-1866-EN-complet.pdf>

¹⁰ Eesti teadus- ja arendustegevuse strateegia 2002-2006 *Teadmispõhine Eesti* määratleb võtmevaldkondadena: 1) kasutajasõbralikud infotehnoloogiad ja infoühiskonna areng; 2) biomeditsiin; 3) materjalitehnoloogiad. Alates 2007. a kehtima hakkav T&A strateegia võib võtmevaldkondade määratlusse tuua muutusi. Kehtiva strateegiaga on võimalik tutvuda Haridus- ja Teadusministeeriumi koduleheküljel www.hm.ee

¹¹ Teaduse tippkeskus on vähemalt ühest kõrgetasemelisest uurimisrühmast koosnev teadusüksus, mis on seotud doktoriõppega ja on oma valdkonnas rahvusvaheliselt tunnustatud.

¹² Aastateks 2002-2006 on kinnitatud 10 tippkeskust.

algatamine, rahvusvaheliste teadusorganisatsioonidega liitumise toetamine, Põhjamaade Teadusruumiga liitumise toetamine (2006 - 2008).

- Riikidevaheliste T&A lepingute järgselt ühiste rahastamisskeemide käivitamine (2006).
- Ülikoolides ning teistes õppe- ja teadusasutustes ettevõtlusalaste teadmiste ja oskuste levitamine, ettevõtliku hoiaku väljakujundamine ning ülikoolides loodud intellektuaalomandi kommertsialiseerimiseks vajaliku õigusliku raamistiku loomine, suurendamaks teadmiste, oskuste ja tehnoloogia ülekandumist ettevõtlussektorisse (2007).

Indikaatorid

Indikaator	Praegune tase	Prognoositav tase 2008
Meede 4.1 Teadus- ja arendustegevuse jätkusuutlikkuse tagamine ning kvaliteedi tõstmine		
T&A kulutused %na SKPst	2003. a – 0,82% SKPst, millest erasektor 34% ¹³	1,5% SKPst, millest erasektor 40%; 2010. a – 1,9% SKPst, millest erasektor 45%
Teadus- ja arendustöötajate osatähtsus tööhõivest	2003. a - 1,2% (2003. a EL25 - 1,55%)	1,45%

Meede 4.2: Teadus- ja arendustegevuse ning ettevõtluse pikaajalise rahvusvahelise konkurentsivõime arenguks vajaliku inimkapitali arendamine

Selleks, et arendada teadmistepõhist ühiskonda ja majandust, vajab Eesti praegusega võrreldes oluliselt suuremat hulka teadlasi ja insenere, kes ühelt poolt tagavad avaliku sektori T&A ning kõrgharidussüsteemi jätkusuutlikkuse ja konkurentsivõimelisuse, teiselt poolt aga moodustavad innovatiivse ettevõtluse T&A inimkapitali. Sellel eesmärgil tuleb suurendada teadlas- ja insenerikarjääri atraktiivsust nii noorte kui ka kogemustega spetsialistide hulgas, rakendada meetmeid ajude äravoolu vähendamiseks, tagada piisav doktorikraadi kaitsvate spetsialistide arv ülikoolides ning parendada eduka teadlaskarjääri alustamise võimalusi.

Ettevõtete konkurentsivõime arenguks on tarvilik arendada ja ajakohastada seal töötavate inimeste (sh. juhtide) teadmisi ja oskusi ning viia need kooskõlla ettevõtte ning teadmistepõhise majanduse reaalse vajadustega. Koolitustegevuse hoogustamiseks ettevõtetes, mis tagab suuremate investeeringute kaudu arendatud inimkapitali potentsiaali parema ärakasutamise, on vaja parandada kvaliteetsete koolitusvõimaluste kättesaadavust turult.

Tegevused

- Täiendavate järel doktorikohtade avamine, mis võimaldab värskest doktorikraadi saanud inimestel alustada sihipärast teadlaskarjääri, tagades esimesel paaril teadlaseaastal kindlustunde ning valmistada ennast ette konkurentsipõhise finantseerimise taotlemiseks (2006).
- Täiendava doktoriõppe skeemi käivitamine, mis tagab doktorikraadiga lõpetajate suurema arvu. Välisdoktorantidele kohalikega vähemalt võrdsete tingimuste tagamine õppimiseks Eestis, ning aktiivsete meetmete rakendamine välisdoktorantide leidmiseks ülikoolidesse (2007).
- Kõrghariduse rahvusvahelistumise strateegia välja töötamine (2005) akadeemilise liikuvuse parendamiseks, mille raames toetatakse Eesti õppejõudude ja tudengite osalemist rahvusvahelistes koostöövõrgustikes, avatakse Eesti ülikoolides doktorantuuri ja järel doktorantuuri positsioonid välismaalastele, viiakse läbi korraliste õppejõudude valiku rahvusvahelisi konkursse ning töötatakse diplomite parema tunnustamise nimel (2007).
- Eesti päritoluga teadlaste ja tippspetsialistide välismaalt kodumaale pöördumise soodustamine, luues neile soodsad ja atraktiivsed tingimused kodumaal karjääri alustamiseks või jätkamiseks, kasutades selleks nii aktiivseid (tagasipöördumise grantid)

¹³ Allikas: Statistikaamet

- kui passiivseid meetmeid (üldise teadus- ja arendustegevuse keskkonna parandamine), ning kompenseerides sellega osaliselt ajude äravoolu (2007).
- Üliõpilaste ja teadlaste liikuvuse (mobiilsuse) võimaluste arendamine teadusasutuste ja ettevõtete vahel oma õpingu- või teadlaskarjääri vältel (2006).
 - Riikliku koolitustellimuse kavandamine kutsehariduse, rakenduskõrghariduse ja akadeemilise kõrgharidusega spetsialistide koolitamiseks lähtuvalt tööjõuvajaduse prognoosimudeli andmetest (2008).
 - Koolituskava rakendamine ning koolitustoetuste programmi arendamine eesmärgiga paremini suunata ettevõtluse inimressursi arendamiseks ette nähtud vahendeid ning suurendada programmide tulemuslikkust nii ettevõtete juhtide kui ka töötajate teadmiste ja oskuste arendamisel ja ajakohastamisel (2005).
 - Ettevõtetele konkurentsivõime arendamiseks vajalike koolituste kättesaadavaks tegemine läbi koolitajate koolitamise või koolituste korraldamise valdkondades, kus ettevõtjale vajalik koolitus ei ole turult kättesaadav (2005).

Indikaatorid

Indikaator	Praegune tase	Prognoositav tase
Meede 4.2 Teadus- ja arendustegevuse ning ettevõtluse pikaajalise rahvusvahelise konkurentsivõime arenguks vajaliku inimkapitali arendamine		
Doktoriõppesse vastuvõetavate üliõpilaste arv (aastas)	2004. a – 428 ¹⁴	2011. a – 500
Doktorikraadi kaitsvate üliõpilaste arv (aastas)	2004. a – 138 ¹⁵	2015. a – 300
Välismaalastest doktorantide osakaal	2004 – 3% ¹⁶	2015. a - 10% (3000 välistudengit)
Välisülikoolis vahetusüliõpilasena õppinud põhiõppe tudengite osakaal	2004/05 õa – 0,8% (Erasmus programm) ¹⁷	2015. a – 5%
Ettevõtete teadus- ja arendustöötajad (täistööaja summaarne ekvivalent)	2003. a – 763	2008. a – 1150

Meede 4.3: Alustavate ja suure kasvupotentsiaaliga ettevõtete kapitalile juurdepääsu tagamine

Ettevõtte võimalused kaasata kasvu finantseerimiseks ning äriidee realiseerimiseks vajalikku oma- ja laenukapitali sõltuvad suuresti ettevõtte suuruselt, küpsusastmest ning äriidee riskantsusest. Et ka kõrgema riskiga seotud äritegevusse vajalikku finantsressursi suunata arendatakse ühelt poolt investori võimet ja võimalusi Eesti ettevõtlusesse oma raha (ja teadmust) paigutada ning suurendatakse pankade huvi väikelaenude pakkumiseks. Teiselt poolt parandatakse väike- ja keskmise suurusega ettevõtete võimet kaasata kasvu finantseerimiseks vajalikke vahendeid. Lisaks äratoodud tegevustele tegeletakse jätkuvalt väike- ja keskmise suurusega ettevõtete juurdepääsu parendamisega Euroopa Liidu struktuurivahenditele läbi toetusmeetmete ümberfokuseerimise aga ka koolitusseminaride ja teavitussürituste korraldamise.

Tegevused

- Potentsiaalsete (välis-)investorite ning kapitali vajavate ettevõtete kokkuviiimine läbi kontaktide vahendamise, et suunata vaba kapitali Eesti ettevõtlusesse (2005).

¹⁴ Allikas: Haridus- ja Teadusministeerium, õppurite register

¹⁵ Allikas: Haridus- ja Teadusministeerium, õppurite register

¹⁶ Allikas: Haridus- ja Teadusministeerium, õppurite register. Siia hulka on loetud kõik doktorandid, kes ei ole Eesti kodanikud.

¹⁷ Allikas: Haridus- ja Teadusministeerium, õppurite register

- Avaliku ja erasektori koostööprogrammi käivitamine ettevõtlusega alustamise soodustamiseks, et luua kompleksne juurdepääs alustavatele ettevõtjatele avaliku ja erasektori poolt pakutavatele erinevatele soodustustele ja teenustele (2006).
- Kohalike äriinglite (lisaks kapitalile ettevõtte arendamise teadmuse panustavate investorite) võrgustiku arendamine eesmärgiga suunata potentsiaalsete äriinglite investeringud ja teadmus Eesti ettevõtlusesse (2006).
- Eesti Arengufondi loomine pakkumaks varajase faasi omakapitaliinvesteeringuid innovaatilistele alustavatele ettevõtetele (2006).
- Uute ja kasvavate ettevõtete teadmiste ja oskuste arendamine läbi koolituse ja konsultatsiooni, et parandada nende võimekust kaasata oma- ja laenukapitali (2007).
- Ligipääsu parandamine laenu taotleva ettevõtte finantssootlikkuse hindamiseks vajalikele andmetele läbi vastava infotehnoloogilise keskkonna loomise, et muuta mikrolaenu andmine finantsasutusele majanduslikult otstarbekaks ning seeläbi parandada ettevõtete võimalusi kaasata väikesemahulist laenukapitali (2007).

Indikaatorid

Indikaator	Praegune tase	Prognoositav tase 2008
Meede 4.3 Alustavate ja suure kasvupotentsiaaliga ettevõtete kapitalile juurdepääsu tagamine		
Ettevõtete osakaal, kelle jaoks finantsvahendite kättesaadavus on suurimaks äritegevuse takistuseks	2005.a - 21%	10%

Meede 4.4: Lisandväärtuse ja tootlikkuse kasvu soodustamine, ettevõtete toetamine välisurgudele sisenemisel ning investeerimisel uute tehnoloogiate, toodete ja teenuste väljatöötamisse

Vaatamata Eesti turu väiksusele tegutseb ainult 3500 ettevõtet välisurgudel ning sealjuures langeb 30 juhtiva ettevõtte osaks 50% kogu eksporditulust. See kajastub ka meie negatiivses kaubandusbilansis. Tegemist on ettevõtete kasvu seisukohalt kriitilise tähtsusega probleemiga, kuna suurema osa ettevõtete jaoks on praegusel hetkel suureks väljakutseks murda end edukalt välisurgudele.

Murettekitav on ka asjaolu, et paljuski tugineb meie eksport allhankel ning ei ole eriti teadmiste ning oskustemahukas. See aga tähendab madalat tootlikkust ja madalaid sissetulekuid meie ettevõtjatele. Seetõttu on äärmiselt oluline mitmekülgne riigipoolne tugi uuendusmeelsetele alustavatele ning juba ka tegutsevatele ettevõtetele, kes soovivad liikuda üha enam teadmiste- ning oskustemahukamate tegevuste suunas, mis tooks kaasa ettevõtete poolt loodava lisandväärtuse kasvu.

Senikehtiv Eesti teadus- ja arendustegevuse strateegia on olnud suuresti kantud pakkumiskesksest lähenemisest ning keskendunud peamiselt teadmiste loomisele ning loodud teadmiste siirdamisele ettevõtlusse. See on ühtlasi kaasa toonud innovatsioonipoliitika liigse keskendumise väiksele arvule tehnoloogiliselt võimekatele ettevõtetele ning sellest tulenevalt on strateegial olnud ka mõnevõrra piiratud mõju ettevõtluse konkurentsivõimele laiemalt. Seetõttu on uuel strateegiaperioodil kavas senisest enam läheneda nõudluskesksest mudelist ning haarata innovatsioonipoliitikaga oluliselt laiemat ringi ettevõtteid¹⁸ ja rohkem erinevaid innovatiivseid tegevusi¹⁹. Kui praegusel strateegiaperioodil on panustatud peamiselt T&A infrastruktuuri kaasajastamisele ning ettevõtte-ülikool koostöösidemete ehitamisele, siis järgneval strateegiaperioodil on kavas enam tähelepanu

¹⁸ Lisaks uutele tehnoloogiapõhistele ettevõtetele toetada ka traditsioonilisi tööstusi ning mitteinnovatiivseid VKE-sid, aitamaks neil liikuda ühe enam teadmistemahukamatesse tegevusvaldkondadesse ning luua kõrgemat lisandväärtust.

¹⁹ Lisaks tehnoloogilisele teadus-arendustegevusele tuginevale innovatsioonile pöörata senisest oluliselt enam tähelepanu ka mitte-tehnoloogilisele innovatsioonile, nagu nt disain, organisatsioonilised uuendused jne

pöörata ka olemasolevate ettevõtete innovatsioonivõimekuse suurendamisele ning uute innovaatiliste ettevõtete tekke ja kasvu soodustamisele²⁰.

Tegevused

- Uute konkurentsivõimeliste tehnoloogiate, toodete, teenuste ja protsesside väljatöötamisele suunatud T&A projektide toetamine; sh keskkonnasäästlike tehnoloogiate arendamise toetamine, mida oleks võimalik edukalt turustada nii Eestis kui ka välisurgudel (2005).
- Ettevõtete ning teadus- ja arendusasutuste vahel pikemaajalist strateegilist koostööd edendavate Tehnoloogia Arenduskeskuste toetamine, koondamaks kriitilist massi valdkonna kompetentsi, kasutamaks senisest enam ära ülikoolides loodavaid teadmisi ning koolitamaks juurde ettevõtluse vajadustele vastavaid teadus- ja arendustöötajaid (2005).
- Ettevõtete innovatsioonipotentsiaali ning arengutakistusi kaardistavate innovatsiooniauditite läbiviimine, aitamaks ettevõtetel tõhusamalt ära kasutada oma kasvupotentsiaali (2005).
- Ettevõtlusinkubaatorite/arenduskeskuste poolt pakutavate teenuste arendamine hoogustamaks läbi tõhusama toe ning nõustamise uute suure kasvupotentsiaaliga ettevõtete teket ning arengut (2005).
- Ekspordiga alustavate väike- ja keskmise suurusega ettevõtete ekspordivõimekuse tõstmine ning eksporditurgudele sisenemise toetamine läbi ekspordiplaani programmi ümberfokuseerimise (2005).
- Ettevõtja jaoks eksporditegevusega kaasnevate riskide maandamine läbi ekspordigarantiide rakendamise (2005).
- Mentorprogrammi käivitamine alustava ettevõtja nõustamiseks ning seeläbi uute ettevõtete jätkusuutlikkuse tagamiseks (2005).
- Riigi ja erasektori koostöö tõhustamine eesmärgiga aidata kaasa eRiigi kogemusel põhinevate IT lahenduste ekspordile (2006).
- Uute tehnoloogiate otsimise, vahendamise ja kasutuselevõtu toetamine (sh teistest riikidest) läbi vastavate tehnoosiirdeüksuste arendamise, soodustamaks tootlikkuse kasvu nii uutes kui ka juba tegutsevates ettevõtetes (2007).
- Eesti olemasoleva majandusesindajate võrgu tugevdamine ning majandushuvide esindatuse laienemine uutesse sihtriikidesse (2007).
- Tööstusdisaini kasutamise toetamine, et senisest enam ja tõhusamalt realiseerida selles peituvaid võimalusi ettevõtete toodete ja teenuste omanäolisemaks ja läbilöögivõimelisemaks muutmisel (2007).

Indikaatorid

Indikaator	Praegune tase	Prognoositav tase
Meede 4.4 Lisandväärtuse ja tootlikkuse kasvu soodustamine, ettevõtete toetamine välisurgudele sisenemisel ning investeerimisel uute tehnoloogiate, toodete ja teenuste väljatöötamisse		
Uusi tooteid, teenuseid turule toonud või uusi tehnoloogiaid kasutuselevõtnud ettevõtete osakaal	2002. a – 36% ²¹	2008. a - 45%
Ettevõtete innovatsioonikulutused (osatähtsus käibest)	2000. a – 1,43 (2000. a EL25 keskmine 2,15%)	2008. a - 2%
Tootlikkus töötaja kohta EL 25 keskmisest	2004. a – 50,6%	2008. a - 60%
Hõive kõrgtehnoloogilises tööstuses ja teeninduses (% koguhõivest)	2003 a – 5,67% (2003. a EL25 keskmine 9,8%)	2008. a - 9%
Kõrgtehnoloogiliste toodete ekspordi osatähtsus koguekspordist	2003. a – 9,4% (2003. a EL25 keskmine 17,8%)	2008. a - 18 %

²⁰ Täpsemad uued tegevused on kajastatud alljärgnevate meetmete raames

²¹ *Allikas:* Innovatiivne tegevus Eesti ettevõtetes 1998-2000 ehk Community Innovation Survey 3. 2005. a käivitub CIS 4 (andmed iga 3 aasta tagant)

EESMÄRK 5: Ettevõtlust ja ettevõtlikkust soosiva ettevõtluskeskkonna arendamine

Meede 5.1: Ettevõtluskultuuri edendamine eesmärgiga tõsta ettevõtlusaktiivsust ning ettevõtete uuendusmeelsust

Eesti elanike ettevõtlikkus on madal ning sellest tulenevalt on Eestis uute elujõuliste ettevõtete aastane juurdekasv väga väike (~6%). Eesti Konjunktuuriinstituudi poolt 2004. aastal läbi viidud elanike küsitlusuuringu "Eesti elanike ettevõtlikkus" andmetel on Eestis potentsiaalseid ettevõtjaid vaid 9%, ettevõtte on kolme aasta jooksul asutanud või asutamisega tegeleb käesoleval hetkel ainult 5% tööealisest elanikkonnast. Üldsuse suhtumine ei soosi ettevõtlust ja ettevõtlikkust ning inimeste teadlikkus ettevõtlusest ja innovatsioonist on tagasihoidlik. Selleks, et arendada välja ettevõtlust ja ettevõtlikkust toetav kultuurikeskkond, on tarvilik tekitada inimestes huvi ettevõtluse vastu, pakkuda ettevõtlusalast teavet, levitada õpetlikku ettevõtluskogemust ning väärtustada ettevõtjat ja ettevõtlust kui riigi majanduse arengu kasvumootorit.

Eesti ettevõtluspoliitika 2007-2013 pöörab varasemast enam tähelepanu ettevõtluskultuuri edendamisele ning ettevõtlikkuse edendamisele erinevates elanikkonna rühmades. Lisaks ettevõtete ja potentsiaalsete ettevõtjate kultuurilisele tegevuskeskkonnale adresseeritakse meetmed ka ettevõtete õigusliku tegutsemiskeskonna parandamiseks, et lihtsustada ettevõtlusega alustamist ja tegelemist.

Tegevused

- Ettevõtlus- ja innovatsiooniteadlikkuse tõstmine ühiskonnas, teadmispõhise ühiskonna propageerimine ning teadus- ja arendustegevuse rolli teadvustamine läbi innovatsiooniteadlikkuse programmi rakendamise. Programmi raames viiakse läbi koolitusliku ja teavituskliku iseloomuga tegevusi erinevatele sihtrühmadele: õppurid ja õpetajad, teadlased, õppejõud ja üliõpilased, arvamusiidrid ja meedia, riigiametnikud ja poliitikakujundajad, ettevõtjad, investorid ja ettevõtete juhid, laiem avalikkus (2005).
- Ettevõtete koostöö- ja organiseerumisvõime arendamine läbi koolituse ja aktiivse kaasamise poliitikakujundamise protsessi tugevdamaks Eesti ettevõtlusorganisatsioone ja nende kaasaraäkimisvõimet ning elavdamaks ettevõtete vahelist koostööd (2006).
- Majandushariduse, sh ettevõtlusõppe lisamine üld- ja kutsehariduse õppekavadesse ning ettevõtlusalase täiendõppe võimaluste väljatöötamine eesmärgiga suurendada ettevõtte asutamiseks ja käigushoidmiseks vajalike teadmistega ettevõtlike inimeste hulka (2007).

Indikaatorid

Indikaator	Praegune tase	Prognoositav tase 2008
Meede 5.1 Ettevõtluskultuuri edendamine eesmärgiga tõsta ettevõtlusaktiivsust ning ettevõtete uuendusmeelsust		
Ettevõtte asutamist plaanivate või ettevõtte käivitamisega tegelevate inimeste osakaal	2004. a - 5%	9%
Ettevõtete arv 1000 elaniku kohta	2004. a - 28 ²²	32

²² Allikas: Maksu- ja Tolliamet

Meede 5.2: Ettevõtlust ja ettevõtlikkust soosiva õiguskeskkonna väljaarendamine

Parema regulatsiooni all mõistame kodanike, eraettevõtjate, kasumit mittetaotlevate ettevõtjate ja riigi/omavalitsusasutuse tegevust koordineeriva seadusandliku raamistiku muutmist võimalikult efektiivseks. See tähendab, et erinevate eesmärkide saavutamiseks sätestatud regulatsioonid ei tohi endaga kaasa tuua kulusid, mis kaaluvad üles nende eesmärkide saavutamise tulemusena tõusvad tulud.

Selleks, et meid ümbritsev seadusandlik raamistik muutuks efektiivsemaks on vaja selle parendamisega teadlikult tegeleda. Uute algatuste väljatöötamisel on väga oluline kaardistada algatusest tulenevad tulud ja kulud, hinnata nende elluviimise protseduuride keerukust ning sellega seotud kulusid ning kaasata juba võimalikult varajases faasis kõiki asjassepuutuvaid osapooli, et kindlustada optimaalse lahenduse leidmine kõigi osapoolte huvisid arvestades.

Eestis puudub seni praktika ettevõtlust puudutavate uute väljatöötatavate õigusaktide mõjude analüüsimiseks ja hindamiseks. Eriti oluline on õigusaktide mõjude hindamine ning halduskoormuse mõõtmine väike- ja keskmise suurusega ettevõtetele, kellel on vähem ressursse õigusaktidest tulenevate nõuete täitmiseks ning suhtlemiseks riigiga. Et vältida seadusandlusest lähtuvaid põhjendamatuid negatiivseid mõjusid ettevõtlusele ning vähendada väike- ja keskmise suurusega ettevõtete liigset aruandluskohustust, hakatakse rakendada *ex ante* õigusaktide mõjude analüüsi kõigile väljatöötatavatele ettevõtlust puudutavatele õigusaktidele ning revideeritakse ja lihtsustatakse juba kehtivaid õigusakte. Et ettevõtted saaksid ladusalt toimida ning keskenduda oma põhitegevusele, lihtsustatakse ja kiirendatakse asjaajamist riigiasutustega. Mõjude analüüsi süsteemi väljaarendamine on keerukas ja pikaajaline protsess. Alustatakse meetodikate väljaarendamisest ning nende testimisest konkreetsete valdkonnaanalüüside läbiviimisel, peamised tegevused keskenduvad mõjuanalüüsi vajavate algatuse valikuprotsessi standardiseerimisele ning halduskoormuse hindamise meetodika kohandamisele ja levitamisele. Seejärel laiendatakse mõjude analüüsi teistesse valdkondadesse.

Tegevused

- Piloottuuringu "Käibemaksuga seotud halduskoormus ettevõtjatele" läbiviimine, et testida standardiseeritud kulumudeli meetodika rakendatavust Eestis, selgitada käibemaksuseadusest tulenevad kõige aeganõudvamad protseduurid ning hinnata ajalisi ja rahalisi kulusid ettevõtjatele (2005).
- Piloottuuringu "Eesti Statistikaametile ja Maksu- ja Tolliametile palga ja töötasu andmete esitamisega kaasnev halduskoormus ettevõtjatele" läbiviimine, et testida standardiseeritud kulumudeli rakendatavust Eestis, hinnata palgaaruandlusega kaasnevate kulutuste suurust ettevõtjatele (2005).
- Ettevõtlusele mõju omavate õigusaktide kaardistamine rakendades majanduslike mõjude analüüsi ettevõtlust puudutavatele õigusaktidele (2006).
- Ühtse majanduslike mõjude analüüsi vajalikkuse hindamise meetodika ja aruandluse vormi väljatöötamine ning seadusandluse lihtsustamise süsteemi väljatöötamine ja arendamine vähendamaks õigusaktidest tulenevaid negatiivseid mõjusid ning administratiivseid kulutusi ettevõtjatele, sh arvestades tekkinud infotehnoloogilisi võimalusi administratiivse koormuse optimeerimiseks (2007).
- Ettevõtete suhtlemise lihtsustamine riigiasutustega läbi ühtsete kontaktpunktide võrgu loomise, mille kaudu on võimalik teostada nii ettevõtete asutamiseks kui ka tegutsemisõiguse saamiseks vajalikud protseduurid. Ühtsete kontaktpunktidega koos töötatakse välja ka elektrooniline keskkond ettevõtete asutamiseks ja tegutsemisõiguse saamiseks vajalike protseduuride teostamiseks (2008).
- Ettevõtete asjaajamise lihtsustamine, muutes notariteenused ja kohtulikud registrid kättesaadavamaks ning kvaliteetsemaks (2006).

- Äriseadustiku muutmine, et lihtsustada muuhulgas majandusaasta aruande kinnitamise, ühinemise, jagunemise ja ümberkujundamise protseduure ning täpsustada juhtorganite õigussuhteid, vastutust ja audiitorkontrolli puudutavaid sätteid (2005).

Indikaatorid

Indikaator	Praegune tase	Prognoositav tase 2008
Meede 5.2 Ettevõtlust ja ettevõtlikkust soosiva õiguskeskkonna väljatöötamine		
Ettevõtte asutamiseks ja litsentseerimiseks maksimaalselt kuluv päevade arv	2005.a - 45-60	25

Meede 5.3: Konkurentsivõime kasvu soosiva infrastruktuuri arendamine

Transpordisüsteemi esmane ülesanne on tagada inimestele ja ettevõtetele juurdepääs nende igapäevategevuseks vajalikele objektidele. Seega on efektiivne transpordisüsteem majandusarengu üheks oluliseks eeltingimuseks. Efektiivne transpordisüsteem tähendab korrasolevaid teid, ummikuteta ja ohutut liikluskorraldust. Teisalt eeldab majanduse efektiivne toimimine mitte transpordi kui eraldi majandussektori kiiret arengut, vaid transpordikulude minimeerimist igal tasandil, seal hulgas asjatu transpordivajaduse vältimist. See tähendab liikumisvajaduse vähendamist ja hajutamist, aga ka efektiivset logistikat. Transpordi infrastruktuuri peamiste probleemidena võib välja tuua puuduliku ühistranspordi liinivõrkude optimeerimise ja transpordi infrastruktuuri ebapiisava arendustegevuse. Selle tulemusena on vähenenud ühistransporditeenuse kasutajate arv ning suurenenud autostumine.

Uue visiooni transpordisüsteemi korrastamiseks ja arendamiseks annavad Transpordi arengukava aastateks 2006-2013 ja sellest lähtuv Ühistranspordi arenguprogramm 2006-2010. Rahvusvaheliste transpordiühenduste toimimine on üks konkurentsivõime mõjutajaid. TEN-T võrgustikku kuuluvate transpordikoridoride puhul peetakse oluliseks nende terviklikku arendamist, luues tingimused tehtud investeeringute optimaalseks ärakasutamiseks. Rahvusvahelise reisijateveo teenindamisel on tähtis nii lennujaamade ja sadamate kui ka reisirongiliikluse pikaajaline arendamine. Siseriikliku tähtsusega arengusuundade puhul pööratakse tähelepanu investeeringutele liiklusohutusse, ühenduse tagamisele saartega ning transpordisektori säästlikkuse suurendamisele. Üheks võtmetegevuseks on siin ühistranspordi korralduse parandamine ja kvalitatiivne arendamine. Oluline on ka saavutada teede katendite halvenemise peatumine tugi- ja kõrvalmaanteedel.

Üheks oluliseks konkurentsivõime kasvu eeltingimuseks on täna toimiva IT infrastruktuuri olemasolu, infoühiskonna teenuste ja kiirete ühenduste laiem levik on aluseks produktiivsuse suurendamisele, uute paindlike töövormide kasutuselevõtule ja uute töökohtade loomisele. Kiire internetiühenduse kättesaadavaks tegemise avalik huvi on seotud eelkõige vajadusega vähendada ühiskonnas digitaalset lõhet ning samuti vajadusega suurendada ühiskonna toimimise efektiivsust. Kiired netiühendused aitavad kaasa avalike- ja erasektori teenuste viimiseni tarbijateni ning uute töökohtade tekkele. Samuti võimaldab kiirete ühenduste olemasolu paindlikke töövorme ning aitab vähendada ühiskonna transpordivajadusi ja -kulutusi. Samuti on võimalik oluliselt vähendada piirkondlikku ebavõrdsust ja pikas perspektiivis ka arenguerisusi.

Infoühiskonna saavutamine on koostatava Infoühiskonna arengukava 2006-2013 pikaajaliseks eesmärgiks. Riigi infosüsteemide arendamise parem koordineerimine annab uue tõuke e-riigi arengule – paremini integreeritud lahendused aitavad kaasa eelpoolmainitu saavutamiseks, tagades seejuures efektiivsema ressursikasutuse ja vähendades märgatavalt riigi IT arendusprojektide elluviimise aega.

Tegevused

- Teadus-, tehnoloogia- ja tööstusparkide infrastruktuuri arendamine, loomaks kasvulavasid uutele ja kõrge kasvupotentsiaaliga ettevõtetele (2005).
- Ruumilise planeerimise süsteemi väljatöötamine kujul, mille korral käsitletakse nii riiklikul kui kohalikul tasandil transpordi, elamumajanduse ja ettevõtluse arengut ning keskkonnahoidu tervikuna (2007).
- Ühistranspordi infrastruktuuri arendamine investeerides rööbas- ja elektritranspordi ning luues ühistranspordile eeliseid teeliikluses, mis aitab muuta transpordisüsteemi efektiivsemaks ja säästlikumaks (2007).
- Infotehnoloogiliste süsteemide arendamine tõhustamiseks suhtlemist riigiasutustega, digitaalse asjaajamise ja e-teenuste juurutamine terves avalikus sektoris, kindlustades seda ulatusliku teavituse- ja koolitustööga (2006).
- Kiire internetiühenduse üle-eestilise kättesaadavuse kindlustamine, mis tagaks kõigile inimestele võimaluse luua ja tarbida e-teenuseid (2007).
- Infoturbealase teadlikkuse tõstmine ja sektorite vahelise koostöö tõhustamine tagamaks usaldust virtuaalkeskkonnas suhtlevate osapoolte vahel (2008).

Indikaatorid

Indikaator	Praegune tase	Prognoositav tase 2008
Meede 5.3 Konkurentsivõime kasvu soosiva infrastruktuuri arendamine		
Ühistranspordi kasutajate osakaal	2004. a - 29,2%	30%
Ettevõtete rahulolu avalike e-teenustega	2004. a - 75%	80%

Meede 5.4: Riigi elektrienergiaga varustamise kindluse tagamine ning energiaturu tõhus toimimine

Riik peab olema igal ajahetkel võimeline Eesti energiatarbe katmiseks, arvestades elektrikaubandusest tulenevaid võimalusi. Energiasektor on Eesti peamisi keskkonna saastajaid. Lähenev elektriturgude avamine muudab põhjalikult senist elektrituru toimimist. Vananenud tehnoloogial põhinevate võimsuste asendamiseks uutega tuleb tagada investeeringuid soosiv regulatiivne keskkond, mis arvestab piiriülesest elektrikaubandusest tulenevaid võimalusi ja riske. Varustuskindluse tagamiseks on samuti oluline luua tingimused energiavõrkude kaasajastamiseks.

Paralleelselt uute tootmisvõimsuste käikuandmisega suureenergeetikas tuleb pöörata tähelepanu väikeenergeetikale ja kohalikele vajadustele. Probleemaatiline on soojusvarustuse efektiivsus, töökindlus ja kvaliteet väiksemates asulates. Energiatööstuse kasvu ohjamiseks ning efektiivsuse tõusuks on vajalik riikliku tähelepanu ümberorienteerimine energia tootmise ja jaotamisega seotud küsimustelt lõpptarbijapoolsele energiasäästule nii kodumajapidamistes kui ka tööstuses.

2004. aasta detsembris võeti Riigikogu poolt vastu Kütuse- ja energiamajanduse pikaajaline riiklik arengukava aastani 2015. Selle kohaselt loob riik tingimusi kütuse- ja energiamajanduse sujuvaks arenguks, lähtudes tarbimisest ja keskkonnakaitsest eesmärkidest pikemas perspektiivis.

Tegevused

- Eesti ja Soome vahelise elektrikaabli väljaehitamine (2006).
- Energiakaubanduse reeglite arendamine koos naaberriikidega (2006-2007).
- Põhivõrkude moderniseerimine ja arendamine varustuskindluse suurendamiseks ja energiakadude vähendamiseks (2006-2007).
- Eesti elektrituru avamine vähemalt 35% ulatuses (2008).

Meede 5.5: Riikliku järelevalve tõhustamine ausa konkurentsi, kvaliteedi ja ohutuse tagamiseks

Konkurentsi suurenemisega kasvab tootmise efektiivsus, tarbijale vajalikud kaubad saavutavad parima hinna ja kvaliteedi suhte. Hoides riigi sekkumistaset ettevõtlusesse võimalikult madalal, on vajalik pidev erinevates majandusharudes toimuva jälgimine konkurentsioiguslikust aspektist tagamaks ettevõtjatele võrdsed konkurentsitingimused. Traditsiooniliselt reguleeritavates valdkondades nagu telekommunikatsioon, energeetika ja raudteetransport on vajalik tihedam koostöö konkurentsiasutuse ja tururegulaatorite vahel, et saavutada kõigi tarbijate majandushuvide parem kaitetus.

Tegevused

- Järelevalveasutuste infovahetuse ja koostöö tõhustamine ning järelevalve tegevuseks kasutatavate paljude erinevate infosüsteemide integreerimine. Selleks on algatatud olemasolevate süsteemide analüüs, mille tulemustest lähtuvalt arendatakse välja infosüsteem, mis tagab kõiki järelevalveasutusi hõlmava tervikliku infovahetuse (2006).
- Kvaliteedi ja ohutusalase ennetustegevuse käivitamine. Selleks viiakse läbi ohutusalast seadusandlust käsitlevad koolitused ettevõtjatele, tarbijatele suunatud teavituskampaaniad ning arendatakse välja statistiline andmebaas, hindamaks erinevaid ohutustegureid ja luues seeläbi selgemad alused järelevalveressursside planeerimiseks (2006).
- Proaktiivse konkurentsipoliitika rakendamine läbi sektoranalüüside ja ettevõtjate konkurentsioiguse alase teadlikkuse tõstmise. Sektoranalüüside käigus kogutud andmeid kasutatakse ettepanekute tegemisel seadusandliku raamistiku parandamiseks ning konkurentsipoliitika moderniseerimisel. Ettevõtjate nõustamise ja teavitamise kaudu suurendatakse järelevalve ennetusliku eesmärgi saavutamist (2007).

EESMÄRK 6: Keskkonnakaitse ja majanduskasvu vahelise sünergia tugevdamine

Majanduskasvu ning edasiste arenemisvõimaluste eelduseks on kvaliteetse elukeskkonna säilitamine, mis omakorda on heaolu keskne mõjur. Looduskeskkonna säilitamise olulisust rõhutab asjaolu, et loodus on käsitletav üheaegselt nii väärtuse kui ka ühiskonna keskse arenguresursina.

Eesmärk on vältida reostuskoormuse suurenemist majanduskasvu saavutamisel. Haldussüsteemi suutlikkuse suurendamise, keskkonnainfrastruktuuri arendamise (selleks veemajandus- ja jäätme- kavade koostamise ja rakendamise), uute tehnoloogiate kasutuselevõtu ja jääkreostuse likvi- deerimisega vähendatakse survet keskkonnale ning tagatakse bioloogilise mitmekesisuse säilimine.

Keskkonna saastamise vähendamine ja loodusressursside säästev kasutamine on eelduseks nii ettevõtete kulutuste optimeerimisele ja toorme vajaduse vähendamisele kui ka hea keskkonnaseisundi ja liigirikkuse säilimise tagamisele. Selle saavutamiseks panustab riik ettevõtjate ja elanikkonna (eriti koolinoorte) keskkonnateadlikkuse kasvu, kaasates selleks struktuuri- ja riigieelarvelisi vahendeid. Keskkonnateadlikkuse tõstmine ja liigirikkuse säilitamine soodustab ka turismi arengut ning loob seeläbi uusi töökohti teenindussektoris.

Infrastruktuuri arendamine ja jääkreostuse likvideerimine toetab regionaalset ja ettevõtluse arengut ning võimaldab luua uusi töökohti.

Meede 6.1: Keskkonnateadlikkuse tõstmine

Tegevused

- Ettevõtetes keskkonnakorralduse põhimõtete tulemusliku rakendamise ja vabatahtlike keskkonnakaitse meetmete rahastamise kohustuste (näiteks keskkonnajuhtimissüsteemide juurutamine ettevõtetes, saastetasu asenduslepingud) toetamine ja stimuleerimine, kasutades aktiivseid teavitamismeetmeid, nende osalist kaasfinantseerimist ning riigibi skeeme (2005-2007).
- Roheliste riigihangete kasutamise edendamine, sealhulgas õigusraamistiku vastav kohandamine ning rakendamine nii avalikus sektoris kui ettevõtluses, saavutamaks keskkonnasõbralike lahenduste elluviimist (2006).
- Elurikkuse säilimise tagamine läbi looduskaitse arendustegevuste eesmärgiga kindlustada liikide ja elupaikade kaitse (sh Natura 2000 võrgustiku loomine ning soodsa looduskaitse seisundi tagamine), reformides selleks looduskaitse haldusstruktuuri, töötades välja looduskaitse riikliku arengukava ning alustades selle rakendamist, tagades mh looduskaitsemeetmete riiklikku kaasrahastamist eesmärgiga mitmekesistada maaelu, pakkuda alternatiivseid töövõimalusi ning edendada loodusturismi (2006).

Indikaatorid

Indikaator	Praegune tase	Prognoositav tase 2008
Meede 6.1 Keskkonnateadlikkuse tõstmine		
Standardsete keskkonnajuhtimissüsteemide (ISO 14000, EMAS) sertifikaate omavate ettevõtete arv	2003. a - 150 ISO 14000 ja 0 EMAS ²³	250 ISO 14 000 ja 25 EMAS

²³ Allikas: Sertifitseerimiskeskus

Indikaator	Praegune tase	Proгноositav tase 2008
Ohustatud liikide ja elupaigatüüpide seisund ²⁴ (I ja II kategooria kaitsealuste liikide arvukus, ²⁵ Loodusdirektiivi I lisa elupaigatüüpide kaitstus ²⁶)	2003. a - seisund on hea	Seisund ei ole halvenenud

Meede 6.2: Reostuskoormuse vähendamine ja loodusvarade säästliku kasutuse tagamine

Tegevused

- Eesti keskkonnatehnoloogilise arengukava (ETAP) välja töötamine koos riikliku ETAP teekaardi koostamise ning rakendamise, määratledes Eesti keskkonnaseisundi parandamiseks olulised tehnoloogiad, tehes ettepanekuid tugimeetmete pakkumiseks teadusasutustele ja ettevõtetele, motiveerimaks neid vajalikke tehnoloogiad arendama või sisse tooma, testima ja rakendama, ning luues rahvusliku koostöövõrgu (2005).
- Keskkonnainfrastruktuuri arendamise ning jääkreostuse likvideerimise toetamine, töötades välja veemajanduskavad ja jäätmekavad, korraldades ning kaasfinantseerides infrastruktuuriobjektide ehitamist ning jääkreostuse vähendamist (2005 - 2007).
- Energiasäästu soodustamine vastava sihtprogrammi rakendamise ja uuendamise kaudu (sh hoonete energiatõhususe suurendamiseks meetmete kavandamine ja nende ettevalmistamise toetamist) (2005-2007).
- Taastumatute loodusvarade kasutustõhususe suurendamise (sh põlevkivi kasutamise kasuteguri tõstmist) kaudu energiatootmise keskkonnasäästlikumaks muutmise ning mineraalsete ehitusmaterjalide säästva kasutamise toetamine, algatades ning kaasrahastades vastavate uuringute läbiviimist ning rakendades vastavaid riigiabi skeme (2005 - 2007).

Indikaatorid

Indikaator	Praegune tase	Proгноositav tase 2008
Meede 6.2 Reostuskoormuse vähendamine ja loodusvarade säästliku kasutuse tagamine		
Hinnatavate veekogude seisund on hea	2003. a - hinnatavatest veekogudest 60% on heas seisundis ²⁷	Hinnatavatest veekogudest 65% on heas seisundis
Ule 2000 inimekvivalendiga ²⁸ asulate reovee kogumine ja nõuetekohane puhastamine (% asulatest)	2003. a - 70% ²⁹	80%
Elanikkonna varustatus kvaliteetse joogiveega (% elanikkonnast)	2003. a - 65% ³⁰	70%

²⁴ Ohustatud liikide ja elupaigatüüpide seisund looduskaitseaduse mõistes

²⁵ Allikas: Eesti Natura 2000 andmebaas: Keskkonnaministeeriumi looduskaitse osakond; I kategooria kaitsealuste liikide arvukust hinnatakse üldjuhul 5-aastase sammuga, mõnede liikide puhul sagedamini, II kategooria kaitsealuste liikide arvukust hinnatakse liigiti erineva sammuga sõltuvalt riiklikust tellimusest

²⁶ Allikas: Keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskus; Eesti Looduse Infosüsteem EELIS: www.eelis.ee (andmed iga-aastaselt)

²⁷ Allikas: Keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskus (seiretoid viiakse läbi aastaringelt, aruanded valmivad iga-aastaselt)

²⁸ Inimekvivalent on ühe inimese põhjustatud keskmise ööpäevase tingliku veereostuskoormuse ühik. Biokeemilise hapnikutarbe (BHT₇) kaudu väljendatud inimekvivalenti väärtus on 60 g hapnikku ööpäevas

²⁹ Allikas: Keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskus (veekasutuse aruande põhjal tehtud iga-aastane aruanne vastavalt dokumendile: Commission decision on 28 July 1993 concerning formats for the presentation of national programmes as foreseen by Article 17 of Council Directive 91/271/EEC)

³⁰ Allikas: Tervisekaitseinspektiooni andmebaas ja aruanne (iga aastased andmed)

Indikaator	Präegune tase	Prognoositav tase 2008
Jäätmete käitlemine vastavalt rahvusvaheliselt tunnustatud keskkonna- ja tervisekaitse nõuetele (% jäätmetest)	2003.a - 25% ³¹	100%
Keskkonnanõuetele mittevastavate prügilate, sh tööstusjäätmete hoidlate sulgemine ja korrastamine (% prügilatest)	2003. a - 50%	100%
Taastuvatest energiaallikatest toodetava elektrienergia osatähtsus (% brutotarbimisest)	2003. a - 0,1% ³²	2,5%

³¹ *Allikas:* Keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskus. Hinnang on antud 2003. aasta "Eesti jäätmekäitluse ülevaate" alusel (iga-aastased andmed)

³² *Allikas:* Keskkonnaministeerium, keskkonnakorralduse ja -tehnoloogiaosakond

3. OSA: TÖÖTURG JA TÖÖHÕIVE

Eesti tööturg on väljumas faasist, kus peamiseks hõive kasvu takistuseks on töökohtade vähesus. Alates 2000. aasta keskpaigast on eelmisel kümnendil domineerinud „*jobless growth*“ asendunud stabiilse hõive kasvuga. 2004. aastal oli 15-64. aasta vanusest elanikkonnast hõivatuid 573,3 tuhat inimest ehk 63% kogu tööealisest elanikkonnast, mis on 5 aasta taguse olukorraga võrreldes oluline edasimineku. Positiivsed muutused iseloomustavad ka tööpuuduse arengut – 2004. aasta 9,2%-line tööpuuduse määr on viimase seitsme aasta madalaim.

Vaatamata sellele, et Eesti ajaloolist tausta arvestades on tööturu arengud olnud paljulubavad, on oluline asetada meie tulemused ka rahvusvahelisse perspektiivi. Euroopa on seadnud endale kolm peamist tööturgu puudutatavat eesmärki: 2010. aastaks peavad liikmesriigid tegema kõik selleks, et tõsta tööhõive määr 70%-i ja naiste tööhõive määr 60%-ni tööealisest elanikkonnast. Eesmärk on seatud ka vanemaealiste tööhõive määra tõstmiseks 50%-ni. Nii naiste kui vanemaealiste tööhõive määra osas on Eesti need eesmärgid juba täitnud. Peamiseks põhjuseks positiivsete tööturu arengute taga on olnud kiire majanduskasv.

Samas ei tähenda eelmainitu seda, et kõik tööturu probleemid on juba lahendatud. Tööhõive määra kiire kasv eeldab lisaks tööjõu nõudluse kasvule ka tööjõu pakkumise aktiveerumist. Vastasel juhul ei saa tööhõive kasvu takistuseks mitte enam töökohtade vähesus, vaid sobiva kvalifikatsiooni ja töötamise motivatsiooniga inimeste puudus.

Tööhõive kasv ei ole olnud piisav selleks, et Eesti suudaks täita EL-i üldise tööhõive määra eesmärki. Ka tööpuudus on vaatamata positiivsele arengutrendile jätkuvalt kõrge. Seejuures on tõsisemaks probleemiks see, et tööpuudus Eestis on peamiselt struktuurne. Meie tööjõu haridustase, oskused ja töökogemus ei ole sageli vastavuses kiiresti muutuvate tööturu nõuetega. Keskmise haridustase on töötutel tunduvalt madalam kui hõivatutel. Suhteliselt madal on ka Eestis elukestvas õppes osalemine – 2004. aasta EL-i tööjõu-uuringu andmetel osales Eestis vaid 6,7% 25-64 ealistest elanikest eelneva nelja nädala jooksul mingit liiki koolituses. Euroopa Liidu riikides oli vastav näitaja keskmiselt 9,9%.

Eesti tööturul võib välja tuua mitmed riskirühmad, kellel tööturule integreerumine on ühel või teisel põhjusel raskendatud. Eelkõige tuleks esile tõsta noori ja pikaajaliselt töötuid. Noorte töötuse määr on olnud alates 1999. aastast väga kõrge. 2004. aastal see küll mõnevõrra langes, kuid ulatus siiski 21%-ni. Pikaajaliselt töötud moodustasid 2004. aastal 52% kõigist töötutest (ehk 4,8% tööjõust). Kasvanud on väga pikaajaline töötus (tööotsingud üle 24 kuu) ja seda eriti meeste seas. 2004. aastal moodustasid üle kahe aasta tööd otsinud isikud ligemale 2/3 pikaajaliselt töötutest, mis on murettekitav. Pikaajalise töötuse püsimise tagajärjel on Eestis suur hulk (ligi 18 000) heitunud inimesi (*discouraged workers*), kes küll sooviksid tööd teha, kuid on tööotsingutest loobunud.

Tulenevalt eelmainitud kitsaskohtadest on lähiaastatel valitsuse üheks peamiseks tegevussuunaks tööjõu kvalifikatsiooni tõstmine, sealhulgas nii inimestele tööturule sisenemiseks parema ettevalmistuse andmine haridussüsteemis kui ka kvalifikatsiooni säilitamise toetamine luues töötajatele võimalused enesetäiendamiseks kogu tööelu vältel. Teiseks prioriteediks on aktiivsete tööturuteenuste täiendamine lähtudes erinevate riskirühmade vajadustest ning osutatavate

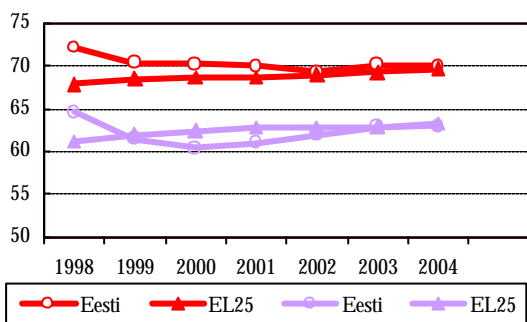
tööturuteenuste paindlikkuse suurendamine eesmärgiga tuua tööturu riskirühmad hõivesse. Majanduse konkurentsivõime tõstmiseks on lisaks eeltoodule vaja muuta tööturu toimimine paindlikumaks ja läbipaistvamaks.

Joonis 9

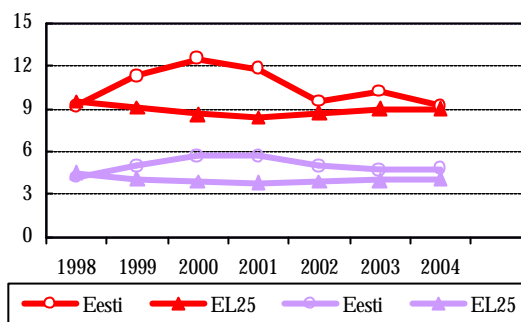
Tööturu arengud Eestis

(protsenti)

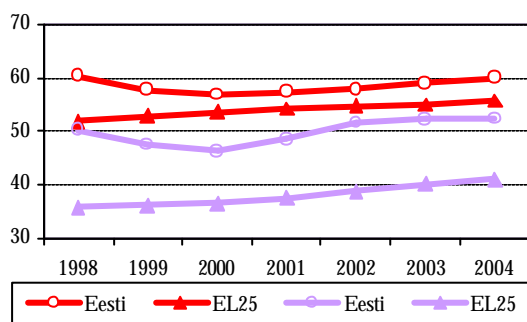
A. Aktiivsuse määr ja tööhõive määr (vanuses 15–64)

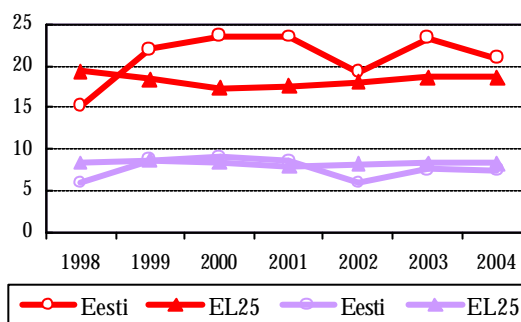
B. Töötuse määr ja pikaajalise töötuse määr (vanuses 15-74)

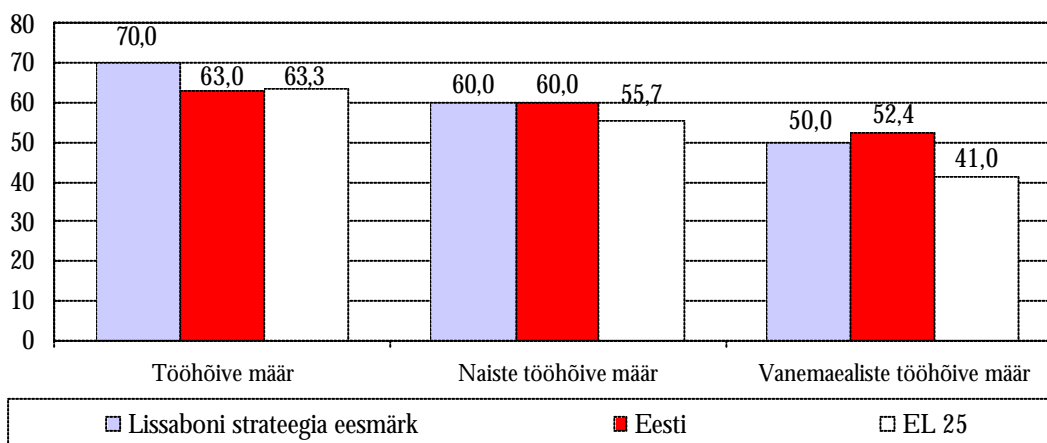
C. Naiste tööhõive määr (15-64) ja vanemaaliste tööhõive määr (55-64)

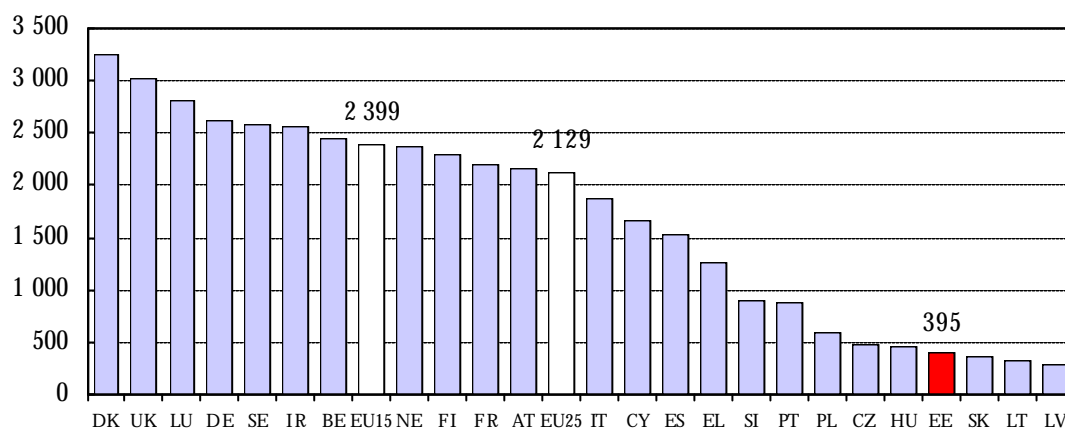

D. Noorte töötuse määr ja noorte töötute osatähtsus vanusegrupist 15-24

E. Eesti ja EL tööturu olukord võrreldes Lissaboni eesmärkidega 2004. aastal

F. Kuu keskmine brutosissetulek aastal 2002 eurodes

Allikad: Eurostat, Eesti Statistikaamet, Rahandusministeerium.

EESMÄRK 7: Tööjõu kvalifikatsiooni tõstmine

Meede 7.1: Tasemehariduse, eriti kutsehariduse, paindlikkuse ja tõhususe suurendamine

Kvaliteetsem tööjõud avaldab sisemajanduse kogutoodangu (SKP) kasvule otsest mõju, võimaldades tööandjal tegeleda keerukamate ning kõrgemat lisandväärtust sisaldavate toodete- ja teenuste pakkumisega. Selleks, et tagada tööturule siseneva tööjõu kvalifikatsiooni vastavus tööandja vajadustele nii lühi- kui pikaajalises perspektiivis, tuleb luua võimalusi Eesti haridussüsteemi (nii tasemeõppe, kui ümber- ja täiendõppe valdkonnas) tõhusamaks toimimiseks – kaasajastades õppeasutuste infrastruktuuri, luues paindlikke õppimisvõimalusi ja võimalusi haridussüsteemi eri harude vahel liikumiseks lähendades samal ajal õppurite eelistusi tööturu nõudlusele. Samuti vajab tõsist tähelepanu tehnika- ja tehnoloogiahariduse terviklik arendamine ning integreerimine keskkonnaharidusega, hõlmates huvikoolid ja noorsootöö, kutsehariduse, rakendusliku kõrghariduse ja inseneriõppe.

Tegevused

- Kutseharidusse suunduvate põhikooli lõpetajate osakaalu suurendamine läbi koolituskohtade planeerimise (2009)³³.
- Kõrghariduse tasemel riikliku koolitustellimuse õppekohade loomine: 50% üldkeskhariduse omandanuile ning kuni 10% kutseõppeasutuste lõpetajatele põhihariduse baasil, eelistatult rakenduskõrghariduses (2006-2008).
- Põhikoolide ja gümnaasiumide õppurite valikute mitmekesistamine läbi kutseõppe võimaluste loomise, sealhulgas kutseõppeklasside avamise (koostöös lähedalasuvate kutseõppeasutustega) (2008).
- Erinevate toetuste süsteemi (õppe-, ühiselamu- ja transporditoetused) täiustamine, et võimaldada majanduslikult vähemkindlustatud õpilastel kutseõppes osaleda (2005-2008).
- Euroopa ühtse kvalifikatsiooniraamistiku põhimõtteid järgivate regulatsioonide jõustamine (2007), mis võimaldab aste-astmelt edasiliikumist kutse- ja kõrghariduslike õppekavade vahel, põhitähelepanuga keskharidusejärge kutseõppe ümberstruktureerimisele. Lisaks võimaluste loomine kutsehariduselt kõrgharidusele üleminekul kuni ühe aasta ulatuses täiendava üldharidusliku õppe rahastamise teel (2006).
- Loodus- ja täppisteaduste ning tehnoloogia (LTT) eriala populariseerimine noorte hulgas pakkudes innovaatilisi programme põhikoolides ja gümnaasiumides ning kutseõppeasutustes, riiklike stipendiume kõrghariduse tasemel ning toetades riiklikult huvikoole (nt tehnikamajaais, loodusmajasid) ja noortekeskusi (2006-2008).

Indikaatorid

Indikaator	Praegune tase	Prognoositav tase
Meede 7.1 Tasemehariduse, eriti kutsehariduse, paindlikkuse ja tõhususe suurendamine läbi erinevate haridustasemetega parema koostöö		
Põhikooli lõpetajate osakaal, kes suundub omandama kutseharidust	2004. a - 30% ³⁴	38% ³⁵
Kutseõppevõimalustega gümnaasiumide arv	2004. - 20 ³⁶	30 ³⁷
Lõpetajate arv loodus- ja täppisteaduste ning tehnoloogia valdkonnas tuhande 20-29 aastase elaniku kohta	2002. a - 6,6 ³⁸	2010. a – kasv 15%

³³ Eesti kutseharidussüsteemi arengukava aastateks 2005–2008

³⁴ Allikas: Haridus- ja Teadusministeerium, õppurite register.

³⁵ Eesti kutseharidussüsteemi arengukava aastateks 2005-2008

³⁶ Allikas: Haridus- ja Teadusministeeriumid Koolivõrgubüroo

³⁷ Eesti kutseharidussüsteemi arengukava aastateks 2005-2008

Meede 7.2: Õppe kvaliteedi parendamine

21. sajandi ühiskond ja majandus oma järjest suurenevas keerukuses esitab üha tõsisemaid väljakutseid haridussüsteemile. Teadmispõhise majanduse eesmärgiks seadmine eeldab tööturul osalejatelt üha parema hariduse omandamist. See tähendab suurema tähelepanu pööramist üldoskustele (sh õpioskusele), praktilistele oskustele ja teadmiste rakendamisele, isikuomaduste arendamisele ja erinevate hariduse osapoolte tihedemale koostööle. Haridus peab olema kvaliteetne ja tagama valmisoleku elukestvaks õppeks, lähtudes eelkõige Eesti ühiskonna, majanduse ja tööturu vajadustest, kuid arvestades seejuures ka õppija huvide ja vajadustega. Hariduse ja seeläbi ka tööjõu kvaliteedi tõstmiseks on esmatähtis õppekavade arendamine, õpetajate-õppejõudude ettevalmistuse kvaliteedi tõstmine, täienduskoolitussüsteemi arendamine ning piisavad investeeringud õppebaasidesse.

Tegevused³⁹

- Uue põhikooli ja gümnaasiumi riikliku õppekava väljatöötamine ja rakendamine (2007); õpetajate kutsestandardite koostamine ja kutsekvalifikatsiooni omistamise süsteemi käivitamine (2006), integreeritud nõustamissüsteemi ning koolide sise- ja välishindamise süsteemi väljaarendamine; üldhariduse rahastamismudeli täiustamine (2006)⁴⁰.
- Kõrghariduse rahvusvahelise konkurentsivõime suurendamine läbi kõrgkoolide suurema spetsialiseerumise, infrastruktuuri investeeringute⁴¹, kvaliteedistandardite täpsema regulatsiooni, ressursside kontsentreerimise, õppeasutuste litsentseerimise läbi ning ühiskraadide ja –diplomite väljaandmist võimaldava seadusandluse kaudu (2006-2008).
- Riiklike initsiatiivide jätkamine IKT alaste teadmiste ja oskuste parendamiseks ning vastava infrastruktuuri ja õppekeskkonna väljaarendamiseks rõhuasetuse liikumisega baasoskustelt IKT kasutamisele õppeprotsessis, et toetada inimeste toimetulekut teadmispõhises ühiskonnas ning haridussüsteemi konkurentsivõimet (*Õppiv Tiiger* põhikoolidele ja gümnaasiumidele ning kutseõppeasutustele (2006-2009), *Tiigriülikool+* (2006-2008)).
- Kutseõppeasutuste õppekeskkonna (õpperuumid, õppeotstarbeline sisseseade) kvalitatiivne uuendamine (2010).
- Kutsehariduse kvaliteedi tõstmiseks kvaliteedikindlustussüsteemi (2007) ja kutseõpetajate ettevalmistus- ja täienduskoolitussüsteemi (2005-2008)⁴² välja töötamine ja rakendamine, õppekavade süsteemi korrastamine ja uuendamine (2008) ning uuenduste rakendamiseks vajalike dokumentide paketi välja töötamine (vastavad seaduseelnõud, kutseharidusstandard, kutsestandardid, riiklikud õppekavad)⁴³.
- Tööandjate/ettevõtjate ja õppeasutuste koostöö parendamine õppe kvaliteedi tõstmise eesmärgil, sealhulgas praktikakorralduse tõhustamine (2006) ja tööandjate rolli suurendamine kutseõppeasutuste nõukogudes (2007).⁴⁴

³⁸ Allikas: Haridus- ja Teadusministeerium, õppurite register.

³⁹ Kutseõppe arendamisel ära toodud tegevused lähtuvad "Eesti kutseharidussüsteemi arengukavast aastateks 2005–2008". Noorsootöö arendamisel ära toodud tegevused lähtuvad "Noorsootöö ja noortepoliitika strateegia". Kavas on ära toodud olulisemad tööjõu kvaliteeti mõjutavad tegevused.

⁴⁰ Üldharidussüsteemi arengukava 2006-2009 (projekt)

⁴¹ 19.08.04 Vabariigi Valitsuse poolt heaks kiidetud Akadeemilist kõrgharidust, teadust ja innovatsiooni toetava infrastruktuuri kaasajastamise strateegilised alused

⁴² Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus on käivitanud Euroopa Sotsiaalfondi meetme 1.1 projekti.

⁴³ "Eesti kutseharidussüsteemi arengukava aastateks 2005–2008" ptk 4 p 6

⁴⁴ Tööandjate rolli suurendamiseks koolide nõukogudes ja praktikakorralduse tõhustamiseks on ette valmistatud seaduseelnõu. Rakendumine eeldatavalt 1-01-2006

Indikaatorid

Indikaator	Praegune tase	Prognoositav tase
Meede 7.2 Oppe kvaliteedi parendamine		
ISCED 3-taseme haridusega noorte (20-24 a) osakaal	2004. a - 83,3% ⁴⁵	2010. a – 85% 22.- aastastest keskharidusega
ISCED 5- ja 6-taseme haridusega inimeste osakaal 30-34. aastaste vanusegrupis	2002. a -28,6% ⁴⁶	Stabiilne
Koolist väljalangejad: põhikooli kolmas aste	2002/03 õa 1,2% ⁴⁷	2014. a - 1%
Koolist väljalangejad: gümnaasiumi aste/ 10 klass	2002/03 õa - 2,97%/ 4,6% ⁴⁸	2014. a - vähenev trend/ 3%
Koolist väljalangejad: põhihariduse järgsed kutsekeskhariduslikud õppekavad	2002/03 õa -18% ⁴⁹	2014.a - alla 10% ⁵⁰
Koolist väljalangejad: keskhariduse järgsed kutsehariduslikud õppekavad	2002/03 õa -21% ⁵¹	2014. a - alla 10% ⁵²
Õppekohamaksumus kutsehariduses ja üldhariduses	2003. a 20 200 kutsehariduses ja 20 400 üldhariduses ⁵³	2008. a – keskmine õppekohamaksumus kutsehariduses on 1,5 korda suurem kui üldhariduses ⁵⁴

Meede 7.3: Noorte tööhõivevalmiduse tõstmine läbi noorsootöö tõhustamise

Edukaks tööturule sisenemiseks ning seal toimetulekuks vajavad noored järjest enam haridusele ja kutseoskustele lisaks mitmeid teisi olulisi omadusi - paindlikkust, iseseisvat mõtlemist ning oskust positiivselt reageerida elu- ja töökeskkonna muudatustele. “Tööta ja kogemusteta lõksu” sattumise ennetamiseks on oluline omandada teadmisi ja oskusi valdkondades, mida traditsiooniline formaalharidus tavajuhul ei kata: töötamiseks vajalik sotsiaalne pädevus ning praktiline töökogemus mitmesugustes töötingimustes. Sama oluline on ka juba tööturul raskustesse sattunud noorte sotsiaalse tõrjutuse ennetamine ja selle mõju vähendamine.

Noorsootööl on mitteformaalse õppimise valdkonnana kasutada suur hulk võimalusi ja meetodeid, mille kaudu tööturul toimetulekuks vajalikke teadmisi ja oskusi omandada ning arendada. Noorsootöö kvaliteedi tõstmiseks on oluline suurendada noorte osalust otsustusprotsessides ning tõsta noorsootöötajate kvalifikatsiooni arendades samaaegselt ka koostöövõrgustikke.

Tegevused

- Noorte osaluskoegade ning noorte esindusühingute kaasamine noori puudutavate otsuste tegemisel haridus-, tööhõive-, tervise-, kultuuri- ja sotsiaalvaldkonnas, luues selleks

⁴⁵ Allikas: EUROSTAT

⁴⁶ Allikas: EUROSTAT

⁴⁷ Allikas: Haridus- ja Teadusministeerium, õppurite register

⁴⁸ Allikas: Haridus- ja Teadusministeerium, õppurite register

⁴⁹ Allikas: Haridus- ja Teadusministeerium, õppurite register

⁵⁰ Eesti kutseharidussüsteemi arengukava aastateks 2005-2008

⁵¹ Allikas: Haridus- ja Teadusministeerium, õppurite register

⁵² Eesti kutseharidussüsteemi arengukava aastateks 2005-2008

⁵³ Allikas: Haridus- ja Teadusministeeriumi planeerimis- ja analüüsisakond

⁵⁴ Eesti kutseharidussüsteemi arengukava aastateks 2005–2008 pkt 4 p 2. Eestis on praegu õppekoha maksumus üldhariduses ja kutsehariduses enam-vähem võrdne.

konsulteerimisskeemid riiklikul tasandil (I etapp) ning kohalikul tasandil (II etapp) (2006-2008).

- Noorsootöö kvaliteedi parendamine valdkonna töötajate kutsestandardite (2006) ja kvaliteedi hindamissüsteemi (2008) rakendamise kaudu.
- Noorsootöösutuste ning noorteühingute võrgustiku tugevdamine läbi avatud noortekeskuste, teavitamis- ja nõustamiskeskuste, huvialakoolide ning noorteühingute riiklike programmide jätkamise aastatel 2006-2008 ja koostöö arendamine, sh koolide ning tööandjatega kohaliku tasandi koostööprojektide toetamise kaudu (2006-2007).

Indikaatorid

Indikaator	Praegune tase	Proгноositav tase 2008
Meede 7.3 Noorte tööhõivevalmiduse tõstmine läbi noorsootöö tõhustamise		
Noorte (7-26) kaasatus noorsootöös	2005. a - 42% ⁵⁵	60%
Noorte osalus noorteühingutes	2005. a - 3% ⁵⁶	5%
Noorsootöösutuste (sh ANK, TNK, huvikool) arv suureneb ANK ja TNK osas	2005. a - ca 420 ⁵⁷	500
Noortekogud igas maakonnas ja suuremates linnades	2005. a - 5 ⁵⁸	20

Meede 7.4: Elukestva õppe põhimõtetest lähtuva täiendus- ja ümberõppe süsteemi arendamine

Selleks, et olla läbi elu tööalaselt konkurentsivõimeline, ei piisa tänapäeva kiirelt arenevas majanduses enam nooruses kutseõppeasutuses või kõrgkoolis omandatud oskustest ja teadmistest. Inimene peab pidevalt tegelema oma kvalifikatsiooni täiendamisega ning olema vajadusel valmis omandama ka täiesti uut eriala. Riigi ülesanne on luua inimestele piisavad võimalused enda erialaseks täiendamiseks ning aidata kaasa turul pakutavat hariduse kvaliteedi tagamisele. Oluline on välja töötada ka raamistik elukestva õppe rahastamiseks.

Tegevused

- Täiendus- ja ümberõppe võimaluste arendamine nii töötutele kui ka töötavatele inimestele suunatud pakumiste osas (2006-2008).
- Täiskasvanukoolituse kvaliteedikindlustussüsteemi väljatöötamine, sh koolitajate koolitamine eesmärgiga tagada nii õppija kui ka õppe tellija kindlustunne koolituse kvaliteedi osas (2007).
- Täiskasvanukoolituse rahastamissüsteemi väljatöötamine soodustamaks koolitusele ligipääsu kõigile täiskasvanutele ning kvalifikatsiooni tõstmist või uue kvalifikatsiooni omandamist tagamaks Eesti tööjõu konkurentsivõimet (2006).
- Täiskasvanukoolituse alase statistika kogumise korrastamine ja prioriteetsetes uuringusuundades kokku leppimine, tagamaks arendustegevuseks vajalike analüüside ja prognooside olemasolu (2007).

⁵⁵ Allikas: Haridus- ja Teadusministeerium

⁵⁶ Allikas: Haridus- ja Teadusministeerium

⁵⁷ Allikas: Haridus- ja Teadusministeerium

⁵⁸ Allikas: Haridus- ja Teadusministeerium

Indikaatorid

Indikaator	Praegune tase	Prognoositav tase 2008
Meede 7.4 Elukestva õppe põhimõtetest lähtuva täiendus- ja ümberõppe süsteemi arendamine		
Elukestvas õppes osaleva täiskasvanud elanikkonna (25-64) osakaal	2004. a - 6,7% ⁵⁹	10% ⁶⁰

Meede 7.5: Kutse-, karjääri- ja õpinõustamise arendamine

Riik ei suuda ega peagi planeerima inimese karjääri algusest lõpuni, kuid saab seda teatud määral suunata. On oluline, et tööturule siseneja valiks talle huvi pakkuvate erialade seast selle, millest tööturul kõige rohkem puudust tuntakse. Riigi ülesandeks on asjakohase informatsiooni kättesaadavuse tagamine läbi nõustamisteenuse nii tasemeõppes õppijatele kui ümberõppe vajadustega inimestele. Praeguseks on kutse- ja karjäärinõustamise süsteemis mitmeid puudujääke, mis ei võimalda tasemeõppes õppijal või tööotsijal teha teadlikke valikuid, mis lähtuksid tööturu vajadustest. Seetõttu tuleb järgnevatel aastatel panna varasemast enam rõhku kutse- ja karjäärinõustamise arendamisele, eesmärgiga suunata õppijate eelistusi valdkondade kasuks, kus tööjõuvajadus ja tulevikupotentsiaal on kõige suuremad.

Tegevused

- Ühtsetel alustel toimiva kutse- ja karjäärinõustamise võrgustiku väljatöötamine ja tööle rakendamine (2007).
- Erineval moel omandatud õpitulemuste ja töökogemuse väärtustamiseks üleriigiliste VÕTA (varasema õpi- ja töökogemuse arvestamise) süsteemi rakendamise põhimõtete väljatöötamine (2007).
- Kutsequalifikatsioonisüsteemi arendamine eesmärgiga suurendada haridussüsteemi paindlikkust ja vastavust tööturu nõuetele (2006-2008).
- Pikaajalise ja lühiajalise tööjõuvajaduse prognoosimise ning sektoruuringute süsteemi käivitamine ja rakendamine, läbi vastava meetodika väljatöötamise (2006) ning tööandjate tööjõuvajaduste regulaarse monitooringu käivitamise (2007).

⁵⁹ Allikas: EUROSTAT⁶⁰ Elukestva õppe strateegia 2005-2008

EEMÄRK 8: Tööjõu pakkumise suurendamine

Meede 8.1: Töehõive suurendamine läbi aktiivsete tööturumeetmete ja toetavate sotsiaalmeetmete osutamise

Eesti tööpuudus on struktuurne - suure riskirühma moodustavad inimesed, kelle kvalifikatsioon ei vasta tööturuvajadustele ning kellel on tõsiseid probleeme iseseisvalt tööturul osalemisega. Sellest annab tunnistust pikaajaliselt töötute suur arv (2004. a. 33200) ning tõsiasi, et keskmine haridustase on töötutel tunduvalt madalam kui hõivatutel. Probleemiga tegelemine on vältimatu, kuna Eestis on viimastel aastatel tööjõu nõudlus hakanud ületama kvalifitseeritud tööjõu pakkumist ning on ette näha, et lähitulevikus muutub tööjõu pakkumine oluliseks hõivet pärssivaks teguriks. Samuti aitab riskirühmade hõivesse toomine vähendada sotsiaaltoetuste maksmisest tulenevat survet riigieelarvele. Vähetähtis ei ole ka tõrjutuse vähendamise tulenev üldise heaolu suurenemine ja sotsiaalne sidusus.

Riskirühma kuuluvate töötute (tagasi)toomine hõivesse ei ole lihtne ülesanne ning selleks on vaja rakendada meetmeid, mis arvestavad riskirühmadele omaseid takistusi tööturule sisenemisel. Eesti peamiste riskirühmadena tuleb esile tõsta noori (2004. a. noorte töötuse määr 21%) ja pikaajalisi töötuid (2004. a. 52,5% kõigist töötutest pikaajaliselt töötud). Samuti on traditsiooniliselt madal olnud puuetega inimeste töehõive määr (2002. a. 26%). Paraku on siiani aktiivsetes tööturumeetmetes osalejate arv olnud aastaid suhteliselt tagasihoidlik võrreldes töötute üldarvuga. Aktiivsetest meetmetest pakuti 2004. aastal töötutele kõige enam koolitust ja kutsenõustamist (vastavalt 6968 ja 7877 töötule). See olukord ei ole selgelt rahuldav ning aktiivsed tööturumeetmed tuleb viia oluliselt suurema hulga töötuteni.

Olukorra parandamiseks keskendub Eesti töehõive poliitika järgnevatel aastatel aktiivsetele tööturumeetmetele ja neid täiendavatele sotsiaalmeetmetele, mille koosmõjus tööturult tõrjutuid aktiveerida ja hõivesse tuua. Eesmärgiks on seatud teenuste laiendamine ja mitmekesistamine, personaalse lähenemise ja juhtumikorralduse rakendamine, teenuste kvaliteedi ja efektiivsuse tõstmine. Eriti oluline on tööturukoolituse võimaldamine suuremale hulgale töötutele, mis aitaks kaasa struktuurse tööpuuduse vähenemisele. Aktiivsetes meetmetes osalemist toetab ka põhimõte, mille kohaselt on toetuste saamine seotud aktiivsete tööotsingutega, et motiveerida inimesi toetustelt tööle asuma.

Tegevused

- Juhtumikorraldusel ja võrgustikutööl põhinevate tööturuteenuste rakendamine läbi:
 - o juhtumipõhise võrgustikutöö baaskoolitusprogrammi väljatöötamise ülikoolide sotsiaaltöö erialade põhiõppe tarbeks (2005-2006).
 - o juhtumipõhise võrgustikutöö täienduskoolitusprogrammi väljatöötamise ja läbiviimise olemasoleva võrgustiku osapoolte seas (2006).
 - o juhtumikorraldusliku võrgustikutöö põhise tööturumeetmete pakkumisega alustamise (2006).
 - o tööandjate konsultandi ametikoha põhimõtete väljatöötamise ja vastavate töökohtade loomise tööturuteenuste süsteemis eesmärgiga parandada koostööd tööandjatega töötute ja tööotsijate tööle aitamisel ning tööandja vajadustele vastava tööjõu leidmisel ja koolitamisel (2006).
- Tööturu riskirühmadele uute tööturuteenuste välja töötamine ja osutamine läbi:
 - o eelkõige pikaajaliselt töötutele suunatud tööharjutuse teenuse väljatöötamise (2005-2006).

- o spetsiaalsete puuetega inimestele suunatud teenuste (töökohtade kohandamine, abivahendite tasuta kasutamiseks andmine, tööintervjuul abistamine, tugisikuga töötamine) väljatöötamise (2005) ja süsteemse osutamise alustamise (2006).
 - o eelkõige noortele suunatud tööpraktika teenuse väljatöötamise (2005) ja süsteemse osutamise alustamise (2006).
- Riikliku tööturusteemi tegevuse aluste ülevaatamine ja struktuuri kohandamine (sh tõhusa eelarve kontrolli sisseviimine, tulemustepõhise motivatsioonisüsteemi loomine, töötajate koolitamine) selleks, et süsteem oleks suuteline efektiivselt ellu rakendada aktiivset tööturupoliitikat (2005).
- Tööturumeetmete monitooringu- ja hindamissüsteemi väljatöötamine ning arendamine läbi:
 - o tööturu riskirühmade kaardistamise eesmärgiga määratleda paremini sihtrühmade vajadused tööturuteenuste osutamisel (2005);
 - o tööpoliitika statistika infosüsteemi arendamise ja rakendamise eesmärgiga parandada info kättesaadavust tööpoliitika efektiivsemaks juhtimiseks (2006).
 - o tööturuteenuste järeldamise meetodika väljatöötamise ja rakendamise eesmärgiga hinnata ning parandada tööturuteenuste efektiivsust (2006).
 - o tööturusteemi kliendirahulolu hindamise meetodika väljatöötamise eesmärgiga hinnata ning parandada tööturuteenuste kvaliteeti (*Phare Twinning Light projekt*) (2006).
- Tööturu- ja hoolekandeteenuste seostamine ning tööhõivevõimelisust toetavate hoolekandeteenuste edasi arendamine läbi:
 - o puuetega inimestele kutse- ja tööalase rehabilitatsioonisüsteemi väljatöötamise (välja arendamine 2006, rakendamine 2007).
 - o puuetega inimestele tööturul püsivust soodustavate hoolekandeteenuste arendamise (sh isiklik abistaja, tugisik; sotsiaaltransport, kaitstud ja toetatud töö, jm) (välja arendamine 2006, rakendamine 2007).
 - o sotsiaaltöötajate seas heitunute ja pikaajaliselt töötute tööturule tagasitoomiseks vajalike teadmiste ja oskuste arendamisele suunatud koolituste läbiviimise (2005).
 - o sotsiaalinfosüsteemi väljaarendamise ja rakendamise eesmärgiga parandada info kättesaadavust registreerimata töötute ja mitteaktiivsete kohta ning tagada toetuste saamise seotus aktiivsetes tööturu- või sotsiaalmeetmetes osalemisega. (välja arendamine 2006, rakendamine 2007).
- Sotsiaal- ja tööturutoetuste süsteemi korrastamine, eesmärgiga motiveerida inimesi aktiivsetes meetmetes osalema ning toetustest elamise asemel tööle suunduma, läbi:
 - o aktiivsetes tööturumeetmetes koolitusel ja tööpraktikal osalejatelele transporditoetuse ja ravikindlustuse võimaldamise (2006).
 - o toimetulekutoetuse ja töötutoetuste saamise efektiivsema seostamise sotsiaalmeetmetes ja aktiivsetes tööturumeetmetes osalemisega (2006).
 - o sotsiaaltoetuste süsteemi efektiivsuse hindamise (uuring „Eesti sotsiaaltoetuste ja maksude mõju analüüs inimeste tööjõupakkumise stiimulitele”) (2005).
- Tööle asumist lihtsustavate lastehoiuteenuste mitmekesistamine ja kättesaadavuse parandamine läbi:
 - o lastehoiu süsteemi arendamise (2005).
 - o lastehoiu teenustepakkujate koolitamise ja nende nõustamise ettevõtlusega alustamisel (2005).
 - o ühtse lastehoiuteenust pakkuvate ettevõtete, FIE-de ja kolmanda sektori institutsioonide andmebaasi loomise (2005-2006).
- Riikidevahelise töötajate vaba liikumise mõjude hindamine tööjõu pakkumisele läbi:
 - o Statistikaametile ettepanekute tegemine sisse- ja väljarände statistika parandamiseks (2006).

- o töölase väljarände potentsiaali analüüsimise (küsitlusuuringute põhjal) eesmärgiga hinnata EL tööjõu vaba liikumisega ja sellega seotud üleminekuperioodide mõju Eesti tööturule (2006).
- o seisukohtade väljatöötamise töölase sisserände osas (2007).

Indikaatorid

Indikaator	Praegune tase	Prognoositav tase 2008
Meede 8.1 Tööhõive suurendamine läbi aktiivsete tööturumeetmete ja toetavate sotsiaalmeetmete osutamise ning tööturu nõudluse ja pakkumise tasakaalu tagamise		
Pikaajaliselt töötute arv	2004. a – 33 200 ⁶¹	27 700
Registreeritud töötute aktiivsetes meetmetes osalemise määr	2004. a. - 9,2% ⁶²	2005-2007 a - 35%
Koolituses osalenute tööle saamise määr	2004. a. - 42,4% ⁶³	65%
Puuetega inimeste tööhõive määr	2002. a. - 26% ⁶⁴	30%

Meede 8.2: Elanikkonna tervise parandamine ja paremate töötingimuste tagamine

Eesti kaotab igal aastal hinnanguliselt 6-7% potentsiaalsest tööjõust erinevate haiguste ja puuete tõttu. Samuti on hea tervise juures inimene tootlikum. Eesti vananeva elanikkonna taustal tuleb kindlasti tähelepanu pöörata sellele, et tööjõu panust lisandväärtuse loomisesse pärsivad üha enam töötajate ebaterved eluviisid ja halvenev tervislik seisund. Samuti on muret tekitav tööõnnetuste tõttu kaotatud tööpäevade suur arv, mis 2004. aastal ulatus 145 000-ni.

Kuna lähitulevikus on demograafilisest olukorrast tulenevalt oodata arvestatavat tööjõu pakkumise vähenemist, on oluline võtta tarvitusele meetmeid olemasoleva tööjõu kvaliteedi säilitamiseks ja parandamiseks. Vähendamaks tööjõu pakkumise langust ning tõstmaks inimeste aktiivset eluiga on oluline parandada ennetavate tervishoiuteenuste kättesaadavust, edendada tervislikke eluviise ning tagada tervist toetav elukeskkond ja tervisekaitse. Samuti on tööjõu pakkumise seisukohalt oluline töökeskkonnast tulenevate terviseriskide vähendamine ning ennetamine tööandjate ja töötajate aktiivsel osalusel, mis lisaks säilinud töövõimele suurendab ka töötajate valmidust hõives püsida.

Tegevused

- Varajase haigestumise ja suremuse vähendamine. Selleks:
 - o edendatakse tervislikke eluviise läbi riikliku südame- ja veresoonekonna haiguste ennetamise strateegia elluviimise (2005 - 2007).⁶⁵
 - o vähendatakse alkoholi, tubaka ja illegaalsete uimastite tarvitamisest tingitud kahjusid läbi teavitustöö tõhustamise, kättesaadavuse piiramise, sõltlaste abistamise ja tubakavaba keskkonna suurendamise.⁶⁶
 - o tõhustatakse HIV/AIDS-i alast ennetustegevust läbi riikliku HIV ja AIDS strateegia rakendamise (2006) ning parendatakse teiste nakkushaiguste epideemiatega toimetulekut ning suurendatakse reageerimisvalmisolekut rajades nakkushaiguste seiresüsteem ja ajakohastades laboratoorset baasi ja diagnostika võimalusi.

⁶¹ Allikas: Statistikaamet

⁶² Allikas: Tööturuamet

⁶³ Allikas: Tööturuamet

⁶⁴ Allikas: Statistikaamet

⁶⁵ Südame- ja veresoonekonna haiguste ennetamise riikliku strateegia 2005–2020. Vabariigi Valitsuse 14. veebruari 2005. a korraldus nr 89. (RTL, 01.03.2005, 24, 340)

⁶⁶ Narkomaania ennetamise riiklik strateegia aastani 2012, Vabariigi Valitsuse 22. aprilli 2004. a otsus nr 16.

- o vähendatakse ja ennetatakse elukeskkonnaga seonduvaid tervisehäireid läbi tervisekaitse süsteemi korrastamise (2006-2007).
- Töökeskkonna edendamine läbi tööohutusnõuete tõhusamat rakendamist soodustava tööõnnetuste ja kutsehaiguste kindlustussüsteemi ning tööõnnetuste ja kutsehaiguste ennetussüsteemi väljatöötamise (2005-2007).

Indikaatorid

Indikaator	Praegune tase	Proгноositav tase 2008
Meede 8.2 Elanikkonna tervise parandamine ja paremate töötingimuste soodustamine		
Keskmine oodatav eluiga soo lõikes	2002. a - mehed 65 a. ⁶⁷ 2002. a - naised 77 a. ⁶⁸	mehed 67 a. naised 78 a.
Tööõnnetuse tagajärjel kaotatud tööpäevade arv	2004. a - 145 000 ⁶⁹	137 000
Surmaga lõppenud tööõnnetuste arv 100 000 töötaja kohta	2004. a - 5,7 ⁷⁰	4,7

⁶⁷ Allikas: Statistikaamet

⁶⁸ Allikas: Statistikaamet

⁶⁹ Allikas: Haigekassa

⁷⁰ Allikas: Tööinspeksioon

EESMÄRK 9: Tööturu paindlikkuse ja korrastatuse suurendamine

Meede 9.1: Töösuhete paindlikkuse suurendamine ja tööturu korrastatuse tagamine

Turumajanduses on kaubaturu arengute täpne prognoosimine raske. Sellest tulenevalt sõltub ettevõtete konkurentsivõime küllakti palju sellest, kuivõrd hästi on neil võimalik kaubaturu nõudluse kõikumised viia vastavusse töajõu nõudlusega. Mida paindlikumad on töösuhted, seda kergem on ettevõtjal kaubaturu muutustega kohaneda. Samas võib liialt liberaalne tööturg viia selleni, et tööandja kahjustab lühiajalistel turukoikumistel põhinevate otsustega oluliselt töötaja heaolu ning selle tulemusena pikas perspektiivis töajõu kvaliteeti tervikuna. Jätkusuutliku majanduse- ja tööhõive kasvu seisukohast on oluline leida mõlemaid osapooli rahuldav tasakaal. Üheks võimaluseks töötaja heaolu ja paindlike töösuhete ühendamisel on nn „flexicurity“ põhimõtte järgimine, mille kohaselt kombineeritakse suhteliselt liberaalset tööturu seadusandlust piisavate toetustega töötuse perioodil.

Töötajate kindlustunde osas on palju juba ära tehtud – edukalt on tööle rakendunud töötuskindlustushüvitiste maksmise süsteem. Samas on senini jäänud tahaplaanile tööseaduste paindlikumaks muutmine. Hetkel pärsib Eesti tööturu paindlikkust tööseaduste suhteline jäikus, eriti töösuhete lõpetamise ning tööandja kõrgete koondamiskuludega seonduv. Töösuhete paindlikkusega seoses võib välja tuua ka töajõu rendi ebapiisava reguleerituse ning ettevõtjate ja töötajate poolt paindlike töövormide vähese kasutamise, milles on oma osa ka teadlikkuse vähesusel.

Tegevused

- Töösuhete paindlikum reguleerimine läbi:
 - o töölepingu seaduse eelnõu ettevalmistamise ja menetlemise eesmärgiga lihtsustada töösuhete loomist ja lõpetamist, kindlustades töötajale mõistlikud tagatised (2007).
 - o paindlike töövorme ja -korraldust puudutava teadlikkuse tõstmise ja soodsate hoiakute kujundamise tööandjates ja töötajates (2006-2007).
 - o töötajate usaldusisiku seaduse muutmise eesmärgiga saavutada töötajate suurem kaasatus ettevõtte tegevusse (2006).
 - o kollektiivse töötüli lahendamise seaduse muutmise eesmärgiga tasakaalustada töötajate ühinemis- ja aktsioonivabaduse ning ettevõtlusvabaduse realiseerimine (2005).
 - o kollektiivlepingu seaduse muutmise eesmärgiga laiendada lepinguvabaduse põhimõtte rakendamist kollektiivlepingute sõlmimisel (2007).
 - o vahendatud töötajate regulatsiooni põhimõtete väljatöötamise (2006).
 - o töösuhete õigusliku regulatsiooni mõjude hindamise meetodite arendamise ja piloteerimise⁷¹ (2006).
 - o poliitikate ja õigusaktide väljatöötamisel tööturu mõjude arvestamiseks vajalike hindamispõhimõtete määratlemise ja rakendamise (2007).
- Tööturu korrastatuse edendamine läbi:
 - o tööinspektsiooni ja teiste järelevalve asutuste koostöö tõhustamise, eesmärgiga vähendada vormistamata töösuhetest ja standarditele mittevastavast töökeskkonnast saadud konkurentsieeliste negatiivset mõju ettevõtluskeskkonnale (2007).
 - o töösuhete korrastatusele suunatud ennetuspõhimõtete väljatöötamise (2006).

⁷¹ Käivitatud on Phare Twinning Light projekt töölepingu seaduse näite analüüsimiseks.

Indikaatorid

Indikaator	Praegune tase	Proгноositav tase 2008
Osa 3 Tööhõivepoliitika üldindikaatorid		
Tööhõive määr (15-64)	2004. a - 63% ⁷²	65,8% 2010. a - 67,2% 2014. a. - 70%
Naiste tööhõive määr (15-64)	2004. a - 60% ⁷³	63,3% 2010. a - 65%
Vanemaealiste tööhõive määr (55-64)	2004. a - 52,4% ⁷⁴	54,8%
Noorte töötute osatähtsus vastavas vanuse- grupis rahvastikust (15-24)	2004. a - 7,5% ⁷⁵	6,0%
Aktiivsuse määr	2004. a - 69,5% ⁷⁶	71,3%
Pikaajalise töötuse määr	2004. a - 4,8% ⁷⁷	4%

⁷² Allikas: Eurostat⁷³ Allikas: Eurostat⁷⁴ Allikas: Eurostat⁷⁵ Allikas: Eurostat⁷⁶ Allikas: Statistikaamet⁷⁷ Allikas: Eurostat

LISAD

Lisa 1. Integreeritud suunised ning Eesti-poolsed tegevused nende täitmiseks

Suunis	Eesti tegevused
<p>1. Tagada majanduslik stabiilsus jätkusuutliku majanduskasvu saavutamiseks:</p> <ul style="list-style-type: none"> o eelarve keskpika perioodi eesmärgi saavutamine/järgimine; o ülemäärase eelarvedefitsiidi kiire korrigeerimine; o jooksevkonto puudujäägi vähendamine konkurentsivõime suurendamise ja rahanduspoliitika abil. 	<p>Meede 1.1 ja 1.3</p> <p>Eesti on ELis üks väheseid liikmesriike, kes on juba saavutanud Stabiilsuse ja kasvu paktis sätestatud tasakaalulähedase või ülejäägiga eelarvepositsiooni. Meie eesmärk on see ka edaspidi nii hoida (meede 1.1).</p> <p>Jooksevkonto puudujäägi vähendamise kohta vt meede 1.3.</p>
<p>2. Kindlustada majanduslik ja fiskaalne jätkusuutlikkus kui tööhõive suurendamise alus:</p> <ul style="list-style-type: none"> o riigivõla vähendamine; o pensioni-, sotsiaalkindlustus- ja tervishoiusüsteemide reformimine tagamaks pikaajaline jätkusuutlikkus ning sotsiaalne piisavus ja kättesaadavus; o tööturul osalemise ja tööjõupakkumise (eriti naised, noored, vanemaalised) ning töötatud tundide arvu suurendamine. 	<p>EESMÄRK 2</p> <p>Eesti riigivõlg on EL liikmesriikide seas madalaim ning tasakaalus valitsussektori eelarve tingimustes väheneb ka edaspidi.</p> <p>Eesti on juba rakendanud 3sambalise pensionisüsteemi. Edasised tegevused seotud pensioniea tõusu, eri pensionide süsteemi korrastamisega.</p> <p>Tööturu ja tööjõupakkumisega seotud eesmärgid ja meetmed on ära toodud osas 3.</p>
<p>3. Edendada majanduskasvule ja tööhõivele suunatud vahendite tulemuslikku jaotamist:</p> <ul style="list-style-type: none"> o riiklike kulude ümbersuunamine majanduskasvu toetamisele; o maksustruktuuride kohandamine. 	<p>EESMÄRK 3</p> <p>Eesti paistab ELis silma suurte hariduskulude ning nii riiklike kui erainvesteeringutega. Kavatseme suurendada T&A kulusid (meede 3.2).</p> <p>Eesti vähendab tööjõu maksustamist tulumaksu alandamise läbi ning suurendab tarbimise ja keskkonnakasutamise maksustamist (meede 3.1).</p>
<p>4. Tagada, et palkade areng aitab kaasa makromajandusliku stabiilsuse ja kiirema majanduskasvu saavutamisele:</p> <ul style="list-style-type: none"> o õige raamistik palgaläbirääkimisteks edendamaks hinnastabiilsusega kooskõlas olevat nominaalsete palkade ja tööjõukulude arengut ning tootlikkust. 	<p>Vastavalt tööandjate ja ametiühingute omavahelisele kokkuleppele arvestatakse kahepoolsetel läbirääkimistel miinimumpalga tõstmise üle tööviljakuse kasvuga. Lähtutakse printsibist, et miinimumpalga kasv ei ületaks tööviljakuse kasvu ning ei riskitaks seeläbi töökohtade kaotusega.</p>
<p>5. Edendada makromajandus-, struktuuri- ja tööhõivepoliitikate vahelist sidusust:</p> <ul style="list-style-type: none"> o reformid töö- ja kaubaturgudel suurendamaks majanduse kasvupotentsiaali ja paindlikkust; o maksu- ja sotsiaalhüvitiste süsteemide reform muutmaks töötamine tasuvaks; o tööturu paindlikkuse suurendamine; o investeerimine inimkapitali. 	<p>EESMÄRK 2 ja 3</p> <p>Maksusüsteemi ümberkorraldamise kohta vt meede 3.1.</p> <p>Sotsiaalkindlustussüsteemide reformi kohta vt meede 2.1 ja 2.2.</p> <p>Investeerimise kohta inimkapitali vt meede 3.2.</p> <p>Tööturu paindlikkuse suurendamise kohta vt eesmärk 9.</p>
<p>6. Aidata kaasa dünaamilise ja hästitoimiva rahaliidu kujunemisele:</p> <ul style="list-style-type: none"> o riigi rahanduse fiskaalse jätkusuutlikkuse tagamine ning SGP järgimine; 	<p>See suunis on €ala riikide jaoks</p>

<ul style="list-style-type: none"> o struktuurireformid toetamaks kasvupotentsiaali. 	
<p>7. Suurendada ja parandada investeerimist teadus- ja arendustegevusse, eelkõige eraettevõtete poolt:</p> <ul style="list-style-type: none"> o ettevõtetele tegutsemiseks piisavate konkurentsitingimuste tagamine; o riiklike T&A ning avaliku ja erasektori partnerluse kulutuste tõhustamine; o haridus- ja teadusasutuste tippkeskuste arendamine ja tugevdamine ning teadusinstituudi ja eraettevõtete vahelise koostöö ja tehnoloogia siirde parandamine; o stiimulid teadus- ja arendustegevuse mõjutamiseks erasektoris; o teadusasutuste ja ülikoolide juhtimise ajakohastamine; o piisava hulga kvalifitseeritud teadlaste tagamine, tudengite ergutamine suundumaks loodusteaduste, tehnika ja inseneriteaduse aladele ning edutamisvõimaluste ja teadlaste liikuvuse parandamine. 	<p>Meede 4.1 ja 4.2</p> <p>Riigipoolsete T&A investeeringute suurendamine, seejuures kasvu suunamine eelkõige Eesti sotsiaal-majanduslike prioriteetide arvestamiseks, teadlaste ja inseneride hulga suurendamiseks ning infrastruktuuri tagamiseks, teadusuuringute kvaliteedi tõstmiseks ning ettevõtlusega paremaks sidustamiseks (meede 4.1). Erasektori poolt tehtavate T&A kulutuste suurendamine on, arvestades mahajäämust Euroopast, ülilooliseks prioriteediks Eesti jaoks. Suurendame investeeringuid ettevõtete T&A toetamiseks, ettevõtete ja ülikoolide vahelise koostöö tõhustamiseks (meede 4.1) ning teadlaste, spetsialistide mobiilsuse suurendamiseks (meede 4.2).</p> <p>T&A rahade tõhusamaks ning strateegilisemaks kasutamiseks käivitame arenguseire (meede 4.1).</p>
<p>8. Edendada kõiki innovatsiooni vorme:</p> <ul style="list-style-type: none"> o innovatsiooni tugiteenuste parandamine, keskendudes tehnoloogia levitamisele ja siirdele; o innovatsioonikeskuste, nende võrgustike ja asutamiskeskuste loomine ja arendamine, ühendamiseks ülikoole, teadusasutusi ja ettevõtteid; o piiriülese teadmisesiirde soodustamine; o innovaatiliste toodete ja teenuste riigihangete soodustamine; o siseriiklikele ja rahvusvahelistele finantsallikatele juurdepääsu parandamine; o intellektuaalomandi õiguste jõustamine. 	<p>Meede 4.3 ja 4.4</p> <p>Keskendume komplekssema tugimeetmestiku arendamisele, mis rahuldaks erinevate innovatiivsete ettevõtete vajadusi. Arendame alustavaid uuendusmeelseid ettevõtteid toetavaid ettevõtlus/inkubatsioonikeskusi, ülikoolide tehnosiirde üksusi (meede 4.4). Alustame ettevõtete tootlikkuse tõstmisele suunatud protsessiuuenduste toetamist. Parendame innovatiivsete ettevõtete ligipääsu kiireks kasvuks vajalikule kapitalile (meede 4.3). Tõhustame tuge ettevõtete sisenemisele välisurgudele (meede 4.4).</p>
<p>9. Soodustada info- ja sidetehnoloogia levikut ja tõhusat kasutamist ning luua kõikehõlmav infoühiskond:</p> <ul style="list-style-type: none"> o IKT laialdase kasutamise soodustamine avalikus sektoris, VKEdes ja majapidamistes; o IKTga seotud majanduse töökorralduse muudatusteks vajaliku raamistiku kehtestamine; o tööstuse osalemise edendamine IKT võtmesegmentides; o IKT tööstuse ja turgude arengu soodustamine; o võrgustike ja teabe turvalisuse tagamine ning piirideta infoala loomine; o lairibavõrkude kasutamise soodustamine. 	<p>Meede 5.3</p> <p>IT võimaluste jätkuv arendamine ning kasutamine lihtsana, kiirema ning odavana asjaajamise juurutamiseks avalikus sektoris Kiire internetiühenduse üle-eestilise kättesaadavuse kindlustamine, mis tagaks kõigile inimestele võimaluse luua ja tarbida e-teenuseid. Infoturbealase teadlikkuse tõstmine ja sektorite vahelise koostöö tõhustamine tagamaks usaldus virtuaalkeskkonnas suhtlevate osapoolte vahel (meede 5.3). (IKT tööstuse arendamine ja majandusliku lisandväärtuse loomiseks kasutamine on suures osas kaetud suunis 8 all loetletud tegevustega).</p>
<p>10. Tugevdada oma tööstusliku baasi konkurentsieelised:</p> <ul style="list-style-type: none"> o lisandväärtuse ja konkurentsivõime tegurite tuvastamine tööstuslikes võtmesektorites; o uute tehnoloogiate ja turgude arendamine a) uute avaliku sektori ja erasektori partnerlustel põhinevate tehnoloogiaalaste algatuste soodustamine b) 	<p>Meede 4.1 ja 4.4</p> <p>Perspektiivikate klastrite ning tööstussektorite tuvastamiseks ning arendamiseks käivitame arenguseire (meede 4.1). Viime läbi ettevõtete kasvupotentsiaali ning arengut takistavaid tegureid kaardistavaid innovatsiooniauditeid ning pakume tuge tõhusamate tehnoloogiate leidmisele ja kasutuselevõtmisele ettevõtetes (meede 4.4).</p>

piirkondlike või kohalike klastrite rajamine ja arendamine.	
11. Stimuleerida ressursside jätkusuutlikku kasutamist ning tugevdada majanduskasvu ja keskkonnakaitse vahelist vastasmõju: <ul style="list-style-type: none"> o energia töhusa kasutamise, soojuse ja elektri koostootmise, uute ja jätkusuutlike energialiikide väljaarendamise ning keskkonnasõbralike ja ökoloogiliselt tõhusate tehnoloogiate kiire levitamise tähtsustamine; o väliste keskkonnakulude arvestamise edendamine ning majanduskasvu ja keskkonna seisundi halvenemise seostamise lõpetamine; o bioloogilise mitmekesisuse vähenemise peatamine o kliimamuutuste vastu võitluse jätkamine, rakendades Kyoto eesmärke majanduslikult tõhusal viisil. 	Meede 6.1 ja 6.2 Majanduskasvu ja tootlikkuse suurendamisel on oluline osa uute tehnoloogiate arendamisel ja kasutamisel. Uute ja keskkonnasõbralikumate tehnoloogiate arendamist soodustab roheliste riigihangete edendamine (meede 6.1). Energiasäästu edendamine on aluseks loodusressursside säästvale kasutamisele, aidates samaaegselt optimeerida ettevõtete kulutusi energiale (meede 6.2).
12. Laiendada ja süvendada siseturgu: <ul style="list-style-type: none"> o siseturgu käsitlevate direktiivide ülevõtmise kiirendamine; o siseturgu käsitleva seadusandluse rangema ja täpsema jõustamise tähtsustamine; o piiriülest tegevust takistavate asjaolude kõrvaldamine; o ELi riigihangete eeskirjade kohaldamine; o teenuste siseturu edendamine, säilitades Euroopa sotsiaalse mudeli; o finantsturu integratsiooni kiirendamine. 	Meede 5.5 Direktiivide ülevõtmise tempo on Eestis olnud kiire. Aastaga on direktiivide ülevõtmise defitsiiti suudetud vähendada ligikaudu 8%. 2005. aasta III kvartalis oli siseturu direktiivide ülevõtmise puudujääk 1,8%. Mitmed olulised eelnõud on valitsuse poolt ette valmistatud ning Eesti on seadnud eesmärgiks jõuda järgmisel aastal mitte suurema kui 1,5%lise defitsiidini. Finantsteenuste tegevuskava elluviimine ja EL riigihangete eeskirja kohaldamine on olnud Eesti valitsuse prioriteediks ning see on kulgenud edukalt. Samuti tähtsustab Eesti riiklikku järelvalvet ausa konkurentsi tagamiseks.
13. Tagada turgude avatus ja konkurentsivõime nii Euroopas kui ka väljaspool Euroopat ja saada kasu globaliseerumisest: <ul style="list-style-type: none"> o regulatiivsete, kaubandus- ja muude konkurentsi põhjendamatult takistavate asjaolude kõrvaldamine; o konkurentsipoliitika tõhusam jõustamine; o turgude valikuline kontroll, et tuvastada ja kõrvaldada takistused konkurentsis ja turulepääsul; o konkurentsi moonutava riigiabi vähendamine; o ülejäänud riigiabi ümbersuunamine teatavatele horisontaalsetele eesmärkidele; o välise avatuse edendamine; o võrgutööstuse avamine konkurentstile. 	Meede 5.5 Eestil selles valdkonnas suuri probleeme ei ole. Valitsus on jätkuvalt pööranud konkurentsi tagamisele suurt tähelepanu ning teostanud ettevõtetele suunatud riigiabi mittesoodsivat poliitikat. Planeeritavad tegevused on ära toodud meetmes 5.5.
14. Luua konkurentsivõimelisem ärikeskkond ja soodustada eraalgatus parema õigusliku reguleerimise teel: <ul style="list-style-type: none"> o ettevõtete, eelkõige VKEde ning tegevust alustavate ettevõtete halduskoormuse vähendamine; o kehtivate ja uute õigusnormide kvaliteedi parandamine; o ettevõtete sotsiaalse vastutuse arendamise soodustamine. 	Meede 5.2 Halduskoormust ning seadusandlusest lähtuvaid negatiivseid mõjusid ettevõtlusele seni Eestis hinnatud ei ole. Regulatsioonidest lähtuvatele negatiivsetele mõjudele viitab aga 42% ettevõtetest, kes nimetavad seadusandlust ja bürokraatiat oma äritegevuse suurimaks takistuseks. Et vähendada halduskoormust ning negatiivseid õigusaktide mõjusid ettevõtlusele töötatakse välja instrumentarium halduskoormuse hindamiseks ning negatiivsete

	<p>õigusaktide mõjude vähendamiseks (meede 5.2). Õigusaktide mõjusid hinnatakse nii uute kui juba kehtivate õigusaktide puhul.</p> <p>Liigne bürokraatia teeb asjaajamise riigiametitega ettevõtetele kalliks ja keeruliseks. Et ettevõtted saaksid keskenduda oma põhitegevusele luuakse ühtne kontaktpunkt ettevõtetele riigiametitega suhtlemiseks (meede 5.2).</p> <p>Kvaliteetsemate õigusaktide välja töötamiseks rakendatakse senisest laiemat avalikku dialoogi ning huvigruppide kaasamist õigusaktide väljatöötamisel.</p> <p>Vähendatakse teenuste osutamise valdkonnas asutamist ning tegutsemist piiravaid kitsendusi ning lihtsustatakse nende taotlemisprotseduure.</p>
<p>15. Edendada ettevõtlusvaimu ning luua soodne keskkond väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele:</p> <ul style="list-style-type: none"> o finantsidele juurdepääsu parandamine, et soodustada ettevõtete loomist ja kasvu; o majanduslike stiimulite tugevdamine, sh maksusüsteemide lihtsustamine ja tööjõuga mitteseotud kulude vähendamine; o VKEde innovaatilise potentsiaali tugevdamine; o VKEdele vajalike tugiteenuste osutamine. 	<p>Meede 4.3</p> <p>Ettevõtjate hinnangud finantsvahendite kättesaadavusele on viimaste aastatega paranenud. Kui 2002. aastal mainis finantsvahendite kättesaadavust suurima äritegevuse takistusena 34% ettevõtetest, siis 2005. aastal on selliste ettevõtete osakaal 21% kõigist tegutsevatest ettevõtetest. Probleem on teravam uute ja väikeste ettevõtete seas, kus teadmised kapitali kaasamisest on ebapiisavad ning puudub ajalugu, mille alusel hinnata vastava ettevõtte finantssootlikkust. Eriti terav on probleem uutes kiiresti kasvavates ettevõtetes.</p> <p>Et parandada uute ja väikeste ettevõtete ligipääsu kapitalile tõstetakse nende teadmisi ja oskusi finantsjuhtimise ja kapitali kaasamise valdkondades. Riskikapitali pakkumiseks seemnefaasis innovatiivsele ettevõtlusele luuakse Eesti Arengufond (meede 4.3).</p> <p>Et suunata Eesti kapital Eesti ettevõtetesse ning suurendada seeläbi nende ligipääsu finantsressurssidele, arendatakse kohalike investorite võrgustikke ning vahendatakse kontakte potentsiaalsete investorite ja investeringut vajavate ettevõtete vahel (meede 4.3).</p> <p>Väikelaenu andmise informatsiooni- ja tehingukulu on finantsasutuste jaoks ebaproportsionaalselt kõrge ning seepärast on väike- ja mikrolaenude väljastamine pankadele majanduslikult ebaotstarbekas. Samal ajal hindab 41% laenu vajavatest ettevõtetest kapitalivajaduseks kuni 200 000 krooni (96% laenu vajavate VKEde jaoks ei ületa vajaliku laenu maht 5 miljonit krooni). Väikesemahulise laenukapitali kättesaadavaks tegemine eeldab seega finantsasutuste informatsioonikulude vähendamist, mida on võimalik saavutada läbi vastavasisulise inforakenduse loomise.</p> <p>Eesti elanike ettevõtlikkuse uuringust ilmneb, et alustav ettevõtja pöörduks nii finantsressursside kui konsultatsiooni saamiseks esmalt panka. Seepärast tuleb tõhustada koostööd era- ja avaliku sektori vahel, et adresseerida alustavale ettevõtjale suunatud toetusmeetmed ja finantstugi paremini.</p>
<p>16. Laiendada, parandada ja ühtlustada Euroopa infrastruktuuri ja viia lõpule esmatähtsad piiriüleised projektid:</p>	<p>Meede 5.3 ja 6.2</p> <p>Põhimaanteede remont ja transpordi infrastruktuuri kaasajastamise programmide</p>

<ul style="list-style-type: none"> o ressursse tõhusamalt kasutavate transpordi-, energia- ja IKT infrastruktuuridele sobivate tingimuste välja arendamine; o riigi ja erasektori partnerlusega arvestamine; o asjakohased infrastruktuuride hinna mehhanismid. 	<p>elluviimine (Via Baltica ja Tallinn-Narva koridor; Jõhvi-Tartu-Valga maantee; Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa maantee).</p> <p>Osalemine põhja-lõuna suunalise Euroopa laiusega (1435 mm) raudteeliini arendusprojektis (Rail Baltica).</p> <p>Üleriigiline ühistranspordi juhtimisstruktuuri väljaarendamine liinivõrkude optimeerimise eesmärgil (meede 5.3).</p> <p>Kiire internetiühenduse üle-eestilise kättesaadavuse kindlustamine, mis tagaks kõigile inimestele võimaluse luua ja tarbida e-teenuseid (meede 5.3).</p> <p>Energiasäästu soodustamine vastava sihtprogrammi rakendamise ja uuendamise (sh hoonete energiatõhususe suurendamiseks meetmete kavandamine ja nende ettevalmistamise toetamist) (meede 6.2).</p> <p>Erasektori kaasamismehhanismi juurutamine avalikus sektoris.</p>
<p>17. Rakendada tööhõivepoliitikat, mis on suunatud täieliku tööhõive saavutamisele, töö kvaliteedi ja tootlikkuse paranemisele ning sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse tugevdamisele:</p> <ul style="list-style-type: none"> o suurema hulga inimeste tööturule tuleku ja pikaajalise töötamise soodustamine, tööjõu pakkumise suurendamine ning sotsiaalkaitsesüsteemide ajakohastamine; o töötajate ja ettevõtjate kohanemisvõime suurendamine; o inimkapitali investeringute suurendamine hariduse ja kutseoskuste arendamise teel. 	<p>EESMÄRK 7 ja meede 4.2</p> <p>23% Eesti ettevõtjatest peavad suurimaks takistuseks oma äritegevusele töötajate teadmisi ja oskusi. Suurimaks takistuseks koolitustegevusel peetakse aga koolituse maksumust. Et ettevõtte töötajate teadmiseks ja oskused vastaksid ettevõtte ja kiiresti muutuva majanduskeskkonna reaalsele vajadusele, soodustatakse elukestvat õpet ning toetatakse koolitustegevust ettevõtetes (meede 4.2, eemärk 7). Samal ajal tõstetakse elanike ettevõtlus- ning innovatsiooniteadlikkust pakkumaks alternatiivi palgatööle ettevõtluse näol (meede 5.1).</p>
<p>18. Edendada elutsükli põhilist lähenemist töötamisele:</p> <ul style="list-style-type: none"> o noortele tööhõivevõimaluste loomine ja noorte töötuse vähendamine; o naiste tööturul osalemise suurendamine ning meeste ja naiste vaheliste erinevuste vähendamine tööhõives, töötuses ja palkades; o töö- ja eraelu ühitamine ning lastehooldusvõimaluste ning teiste ülalpeetavate hooldusvõimaluste pakkumine; o aktiivse vananemise toetamine; o kaasaegsete sotsiaalkaitsesüsteemide, sh pensioni- ja tervishoiusüsteemide arendamine, et toetada tööturul osalemist ja pikaajalist töötamist. 	<p>EESMÄRK 7, 8, 9</p> <p>Noorte töötuse määr on Eestis kõrge (2004. a. 21%) ja neid käsitletakse tööturul riskirühmana, kelle puhul peetakse tööturule sisenemisel peamisteks takistusteks haridussüsteemist saadud ebapiisavat või hetkeolukorrale mittevastavat ettevalmistust ning eelneva töökogemuse puudumist. Tööturule tulevate noorte osas nähakse lahendusena parema ettevalmistuse andmist tööellu sisenemiseks, mis hõlmab haridussüsteemi korrastamist ja kvaliteedi parandamist, noorsoo tegevuste arendamist ning karjääri ja kutsenõustamise kättesaadavuse tagamist (eesmärk 7). Tööturule sisenemisel raskusi kogevatele noortele on uue teenusena suunatud tööpraktika esmase töökogemuse omandamiseks (meede 8.1).</p> <p>Naiste tööhõive määra osas on Eesti täitnud Lissaboni eesmärgi aastaks 2010 (2004. a. 60%) ning see on kõrgem kui ELi keskmine (2004. a. 55,7%). Samuti on erinevalt enamikust EL-i riikidest naiste töötus Eestis madalam kui meeste oma. Naiste töötuse trend on langev - 2003 ja 2004 aasta võrdluses langes naiste töötuse määr 1,8 protsendipunkti. Seega võib öelda, et naiste olukord tervikuna tööturul võrreldes muude rühmadega on suhteliselt hea. Siiski on tegevuskavas pööratud tähelepanu ühele olulisele naiste tööturul osalemist soodustavale tegurile ehk lastehoiu võimaluste</p>

	<p>mitmekesistamisele ja paindlikumaks muutmisele (meede 8.1). Töölase segregatsiooni vähenemine on eelkõige võimalik pikaajalises perspektiivis, sellele peaks kaasa aitama karjääri- ja kutsenõustamise tugevdamine ja teatud erialade populariseerimine.</p> <p>Vanemaealiste tööhõive määr ületab Eestis Lissaboni eesmärgi (2004. a. 52,4%), ja on jätkuvalt tõusuteel. Vanemaealiste tööhõivet soodustab pensionireform ja pensioniea tõstmine. Vanemaealiste hõives püsimist toetavad ka paindlike töövormide edendamine (meede 9.1), elanikkonna tervisele ja töökeskkonna parandamisele suunatud tegevused (meede 8.2) ning elukestva õppe põhimõtete rakendamisele suunatud tegevused (meede 7.4).</p>
<p>19. Tagada töötajatele, sealhulgas ebasoodsas olukorras olevatele inimestele ja mitteaktiivsetele inimestele juurdepääs tööturule, muuta töö neile atraktiivsemaks ning tasuvaks:</p> <ul style="list-style-type: none"> o aktiivsete ja ennetuslike tööturumeetmete kasutamine; o maksu- ja hüvitissüsteemidest tulenevate motiveerivate ja motivatsiooni pärssivate tegurite pideva läbivaatamine; o uute töövõimaluste loomine teenindussfääris. 	<p>Meede 8.1</p> <p>Tööturu riskirühmade hõivesse toomine on Eesti tööjõu pakkumise vähenemise tingimustes oluliseks prioriteediks. Selle saavutamiseks kavandatakse aktiivsete tööturuteenuste pakkumise ja paindlikkuse suurendamist ning uute teenuste väljatöötamist peamistele tööturu riskirühmadele (meede 8.1). Kuna Eesti töötutest moodustavad suure hulga (2004a. 52%) pikaajaliselt töötud on eesmärgiks seatud ka sotsiaalmeetmete tööhõivet toetava rolli suurendamine (meede 8.1). Pikaajalise töötuse ennetamiseks ja inimeste tööle asumise motiveerimiseks on kavandatud toetuste efektiivsem seostamine sotsiaalmeetmetes ja aktiivsetes tööturumeetmetes õalemisega (meede 8.1).</p> <p>Maksu- ja hüvitissüsteemidest tulenevate motiveerivate ja motivatsiooni pärssivate tegurite paremaks määratlemiseks viiakse läbi uuring „Eesti sotsiaaltoetuste ja maksude mõju analüüs inimeste tööjõupakkumise stiimulitele” (meede 8.1).</p> <p>Reaalseks alternatiiviks palgatööle on ettevõtlusega tegelemine ning iseendale töökoha loomine. Ettevõtte asutamine ning ettevõtte tegevuse alustamine nõuab aga finantsressurssi, mille kaasamine töötutele ning vähekindlustatud isikutele on keeruline. Et tõsta ettevõtlusaktiivsust kõigis elanike rühmades toetatakse töötuid ja vähekindlustatuduid ettevõtlusega alustamisel soodsamatel tingimustel.</p>
<p>20. Parandada tööturgude vajaduste rahuldamist:</p> <ul style="list-style-type: none"> o tööturuasutuste moderniseerimine ja tugevdamine; o töötajate üleeuroopalise liikumisega seotud takistuste kõrvaldamine; o oskustega seotud vajaduste, tööturu puuduste ja kitsaskohtade parem ennetamine; o majandusmigratsiooni asjakohane juhtimine. 	<p>Meede 7.1, 7.4, 7.5 ja 8.1</p> <p>Planeeritud on vaadata üle riikliku tööturu süsteemi tegevuse alused ning struktuur eesmärgiga tagada süsteemi suutlikkus aktiivse tööpoliitika ellurakendamiseks. Samuti on kavas alustada tööturuteenuste juhtumikorraldusel ja võrgustikutööl põhinevat teenuste osutamist (meede 8.1). Tööturuasutuste töö efektiivsemaks muutmiseks tugevdatakse osutatud tööturuteenuste efektiivsuse hindamist, mille aluseks on tööpoliitika statistika infosüsteemi käivitamine (meede 8.1). Nõudluse ja pakkumise paremaks kokku viimiseks riiklikus tööturusüsteemis tihendatakse koostööd tööandjatega läbi tööandja konsultandi ametikohade loomise (meede 8.1).</p> <p>Eesti toetab tööturu täielikku avamist ELi piires. Eesti ei ole kehtestanud omapoolseid</p>

	<p>piiranguid tööturule sisenemiseks Euroopa Liidu kodanikele ning kutsub liikmesriike rakendama võrdse kohtlemise põhimõtet Euroopa Liidu tööturul. Samuti on Eesti huvitatud üleminekuaja kehtestanud riikidega läbirääkimiste pidamisest üleminekuperioodide edasise pikendamise vältimiseks ja võimalikuks lühendamiseks. Tegevuskavas nähakse ette Euroopa ühtse kvalifikatsiooniraamistiku põhimõtteid järgivate regulatsioonide jõustamist, mis tähendab ühe hetkel peamise takistuse kõrvaldamist töötajate vabalt liikumiselt (meede 7.1).</p> <p>Oskustega seotud vajaduste, tööturu puuduste ja kitsaskohtade paremaks ennetamiseks on eelkõige ette nähtud pikaajalise ja lühiajalise tööjõuvajaduse prognoosimise ning sektoruuringute süsteemi ning töandjate tööjõuvajaduste regulaarse monitooringu käivitamine (meede 7.5). Sama eesmärki toetab kogu haridussüsteemi korrastamine ja tööturuvajadusi arvestav planeerimine (meede 7.1) karjääri- ja kutsenõustamise (meede 7.5) ning täiendus- ja ümberõppesüsteemi käivitamine (meede 7.4).</p> <p>Majandusmigratsiooni asjakohaseks juhtimiseks on plaanis ennekõike välja töötada seisukohad tööalase sisserände osas (meede 8.1). Samuti analüüsitakse Eesti tööalase väljarände potentsiaali, et hinnata EL tööjõu vaba liikumisega ja sellega seotud üleminekuperioodide mõju Eesti tööturule (meede 8.1).</p>
<p>21. Edendada tööturu osapoolte rolli vajalikul määral arvesse võttes paindlikkust koos töösuhete püsivusega ning vähendada tööturu killustatust:</p> <ul style="list-style-type: none"> o tööõiguse kohandamine; o ebaseadusliku töö probleemiga tegelemine; o muutuste parem ennetamine ja õigem juhtimine; o uuenduslike ja paindlike töökorralduse viiside edendamine ja levitamine; o ametiseisundi muutuste hõlbustamine. 	<p>Meede 9.1</p> <p>Meede 9.1</p> <p>Eesti tööseadust iseloomustab suhteline jäikus, eriti töösuhete lõpetamise osas. Ebapiisavalt on reguleeritud ka tööjõu rendiküsimus. Seega on tööturu paindlikkuse suurendamiseks tööõiguse kohandamise vajadus olemas. Tegevuskavas on tööõigusele kohandamisele tähelepanu pööratud järgnevate õigusaktide muutmise või ettevalmistamise osas: töölepingu seaduse eelnõu ettevalmistamine, töötajate usaldusliku seaduse muutmine, kollektiivse töötüli lahendamise seaduse muutmine, vahendatud töötajate regulatsiooni põhimõtete väljatöötamine ning töösuhete õigusliku regulatsiooni mõjude hindamise meetodite arendamine (meede 9.1).</p> <p>Deklareerimata töö osakaal Eestis on suhteliselt kõrge (2002. a. 5%) Selle vähendamisele on tegevuskavas suunatud tegevusteks tööinspektsiooni ja teiste järelevalve asutuste koostöö tõhustamine (meede 9.1) ning töösuhete korrastatusele suunatud ennetuspõhimõtete välja töötamine (meede 9.1).</p> <p>Uuenduslike ja paindlike töökorralduse viiside edendamine ja levitamine osas on plaanis alustada paindlikke töövorme ja -korraldust puudutava teadlikkuse tõstmisest ja vastavate hoiakute kujundamisest töandjates ja töötajates (meede 9.1).</p>
<p>22. Tagada tööhõivet soodustav tööjõukulutuste areng:</p> <ul style="list-style-type: none"> o tööturu osapoolte julgustamine kujundamiseks oma vastutusvaldkonnas õiget raamistikku palgaläbirääkimiste jaoks; 	<p>Meede 9.1</p> <p>Eestis kinnitab iga-aastaselt Vabariigi Valitsus oma määrusega riikliku alampalga määra vastavalt sotsiaalpartnerite vahelisele alampalga kokkuleppele. Harutasandi hõivatus</p>

<ul style="list-style-type: none"> o palgaväliste tööjõukulutuste mõju läbi vaatamine tööhõivele ning vajadusel nende struktuuri ja taseme kohandamine. 	<p>kollektiivlepingutega on samas suhtelisel tagasihoidlik. Eesti eesmärgiks on kujundada kollektiivlepingu seaduses vastav õiguslik keskkond, saavutamaks suuremat (eelkõige harutasandi) hõivatust läbirääkimistega (meede 9.1).</p> <p>Tegevuskavas on palgaväliste tööjõukulude taseme kohandamise osas käsitletud koondamiskulude võimalikku vähendamist töölepingu seaduse eelnõus. Hetkel iseloomustavad Eesti tööturгу kõrged koondamiskulud, mis pärsivad ööturu paindlikkust (meede 9.1).</p>
<p>23. Laiendada ja parandada investeerimist inimkapitali:</p> <ul style="list-style-type: none"> o kaasavate haridus- ja koolituspoliitikate soodustamine ning kutsealasele algharidusele, kesk- ja kõrgharidusele juurdepääsu hõlbustamine; o kooli pooleli jätanud õpilaste arvu vähendamine; o elukestva õppe strateegia rakendamine. 	<p>EESMÄRK 7</p> <p>Lähiaastatel planeeritakse koolituskohtade jaotust põhikoolijärgses õppes suundumusega 40% õppuritest kutseõppeasutustesse ning 60% gümnaasiumitesse, kõrghariduses luuakse riikliku koolitustellimuse kohad 50% gümnaasiumi lõpetajatest ning 10% kutsekeskhariduse omandanutele (2009. a) (meede 7.1).</p> <p>Väljalangevuse vähendamiseks rakendatakse ennetavaid meetmeid nagu nõustamissüsteemide edasiarendus (meede 7.3) ja tugisüsteemide loomine hariduslike erivajadustega lastele, õpilaste arvu vähendamine põhikooli ja gümnaasiumi klassides, hindamise muutmine õpilase arengut toetavamaks, luuakse võimalused koolikohustuse ületanud põhihariduseta noortele samaaegselt põhihariduse omandamiseks ja kutseõppeks (meede 7.2), kõik lapsed soovitakse kaasata alates 2007.a vähemalt aasta enne kooli eelõpetusse, individuaalsed õppekavad, Tootsi klassid käitumisraskustega lastele.</p> <p>Ette on valmistatud elukestva õppe strateegia projekt, mis edastatakse VV-le heakskiitmiseks 2006 (meede 7.4).</p> <p>Koolitustoetus on rakendatud ent koolitus ei ole Eesti väike- ja keskmise suurusega ettevõtete jaoks muutunud veel enesestmõistetavaks osaks konkurentsivõime arendamisel. Oma töötajaid koolitanud ettevõtete osakaal kõigist tegutsevatest ettevõtetest on viimastel aastatel tõusnud vaid paar protsenti (2002-2004 2%). Selleks, et koolitustegevust ettevõtetes aktiveerida revideeritakse koolitustoetuse programm ning rakendatakse koolituskava programmi. Samal ajal teavitatakse ja haritakse üldsust ja erinevaid sihtrühmi ettevõtluse ning innovatsiooni valdkondades.</p>
<p>24. Kohandada haridus- ja koolitussüsteeme vastavalt uutele pädevusnõutele:</p> <ul style="list-style-type: none"> o hariduse ja koolituse atraktiivsuse, avatuse ja kvaliteedi tagamine ja arendamine; o haridusele, koolitusele ja teadmistele juurdepääsu lihtsustamine ja mitmekesistamine tööaja korralduse, perede toetamise teenuste ja kutsenõustamise kaudu; o kvalifikatsioonide määratluse ja läbipaistvuse parandamine. 	<p>Meede 7.1 ja 7.2</p> <p>Eesti on ellu viinud Bologna deklaratsiooni allkirjastamisega kaasnenud tegevused (üleminek 3+2 õppekavade süsteemile, seadusandlus diplomi lisa väljastamiseks, diplomite tunnustamist reguleeriva Lissaboni konventsiooni ratifitseerimine, ühtsed põhimõtted ja printsiibid kvaliteedi kindlustamisel jne) ning töö jätkub mais 2005.a. Bergenis heakskiidetud kommunikative tegevussuundadel (meede 7.2). Analoogselt on Kopenhaageni protsessiga ettenähtud tegevused kajastatud kutseharidussüsteemi tegevuskavas 2005-2008 (kutsehariduse atraktiivsuse tõstmine, kvaliteedi</p>

	<p>kindlustussüsteemide rakendus, Europassi riikliku keskuse käivitamine, jne.). (meede 7.2) Töö kvalifikatsioonide võrreldavuse osas jätkub Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku kontekstis. (meede 7.1). Ettevõtlusharidus on seni valikuline ning ta puudub õppekavades. Ettevõtlushariduse lisamine õppekavva keskhariduses, kutsehariduses ning valikainena kõrghariduses.</p>
--	---

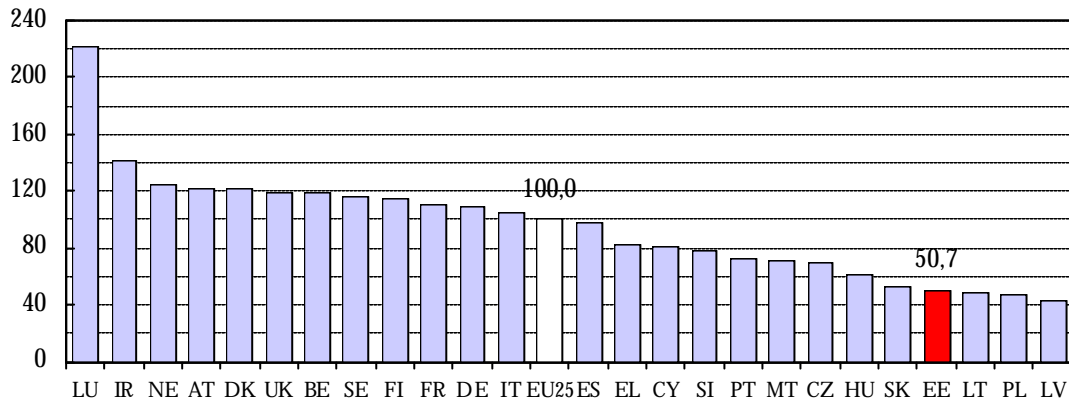
Lisa 2. Eesti võrdlus teiste EL liikmesriikidega struktuursete indikaatorite alusel

Joonis 10

Üldine majanduslik taust

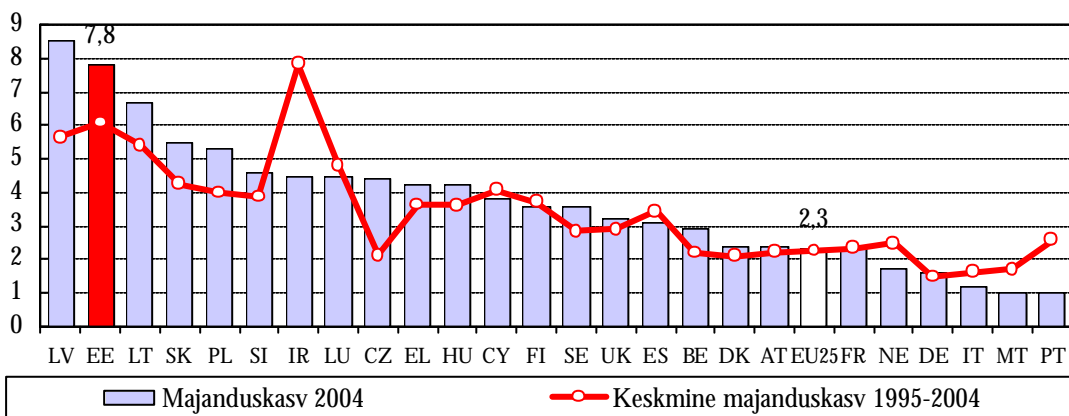
A. SKP per capita ostujõupariteeti arvestades aastal 2004

(EL25=100)

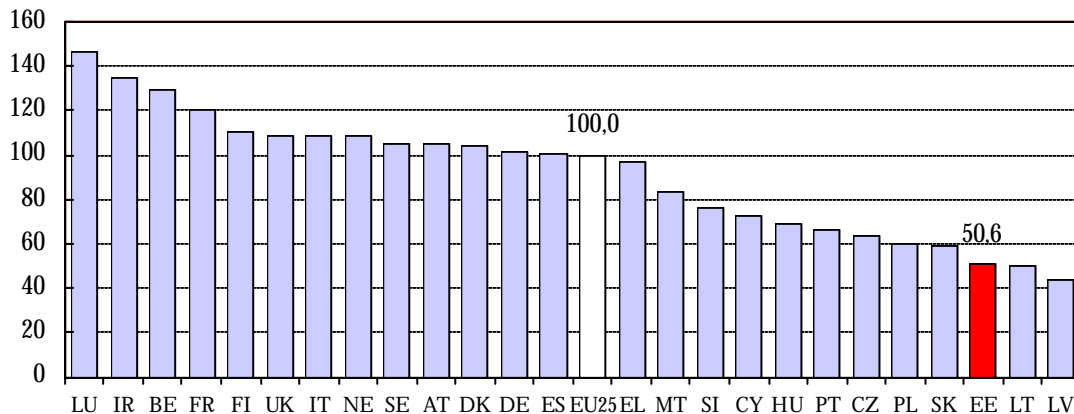
B. Majanduskasv aastal 2004

(protsenti)

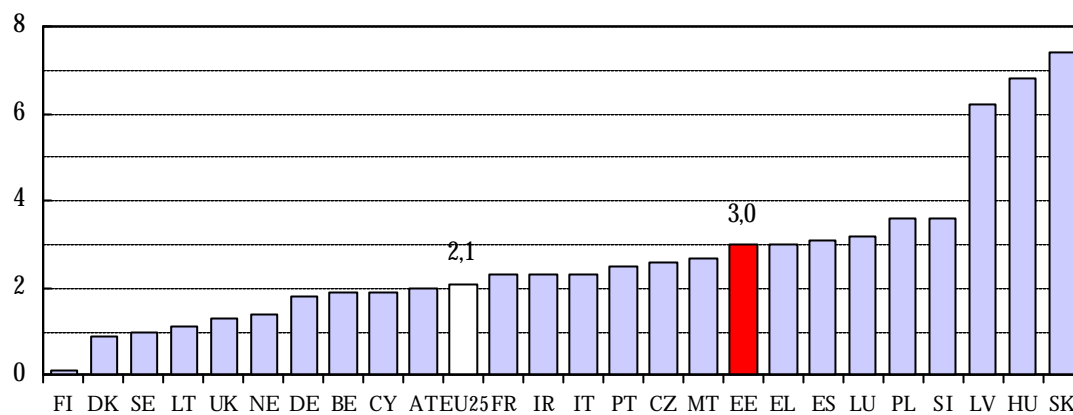
C. Tööjõu tootlikkus – SKP hõivatu kohta ostujõupariteeti arvestades aastal 2004

(EL25=100)

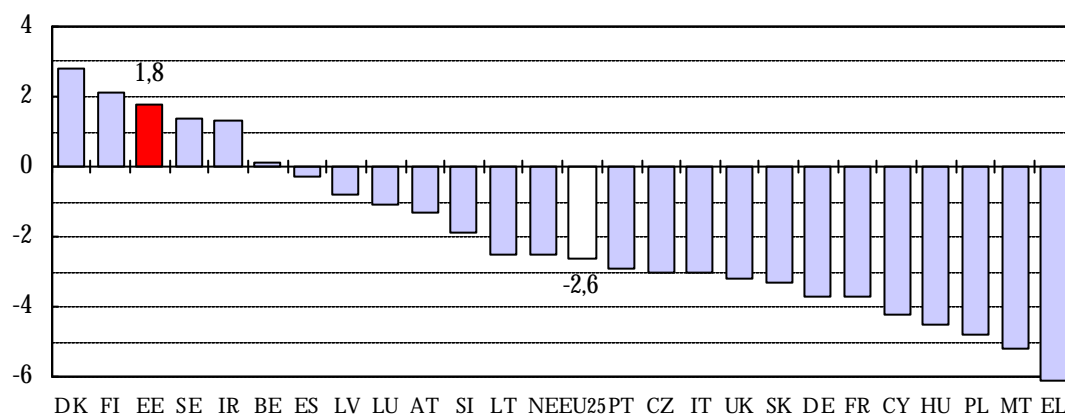

D. Harmoniseeritud tarbijahinnaindeks aastal 2004

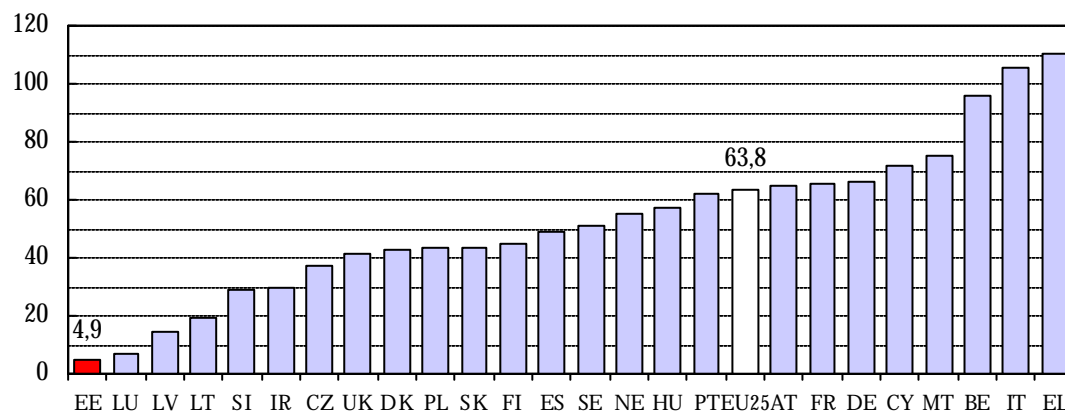
(protsenti)

E. Valitsussektori eelarvetasakaal aastal 2004

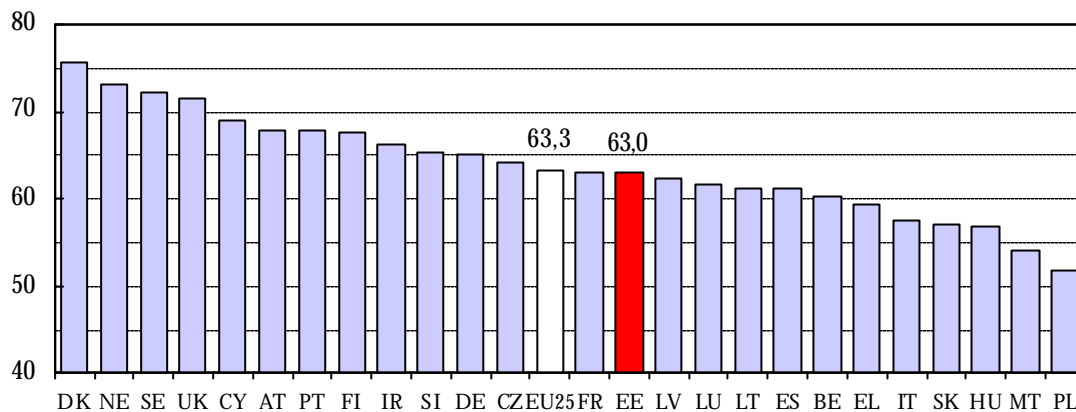
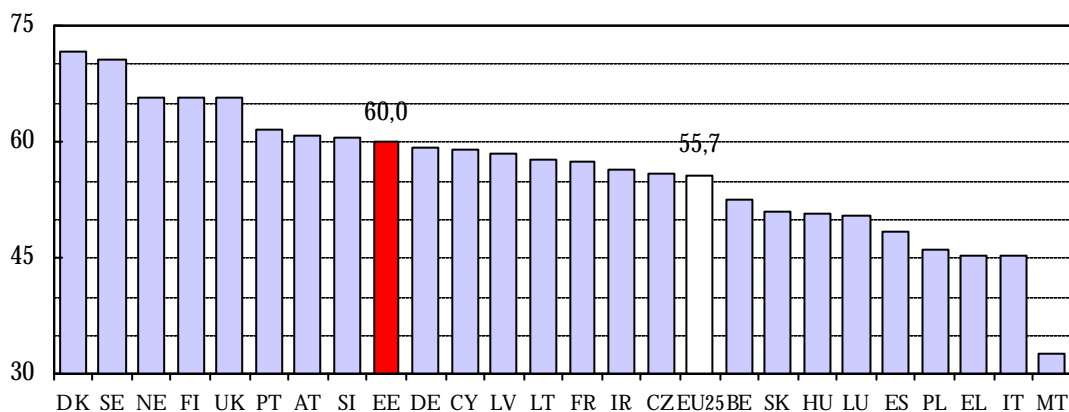
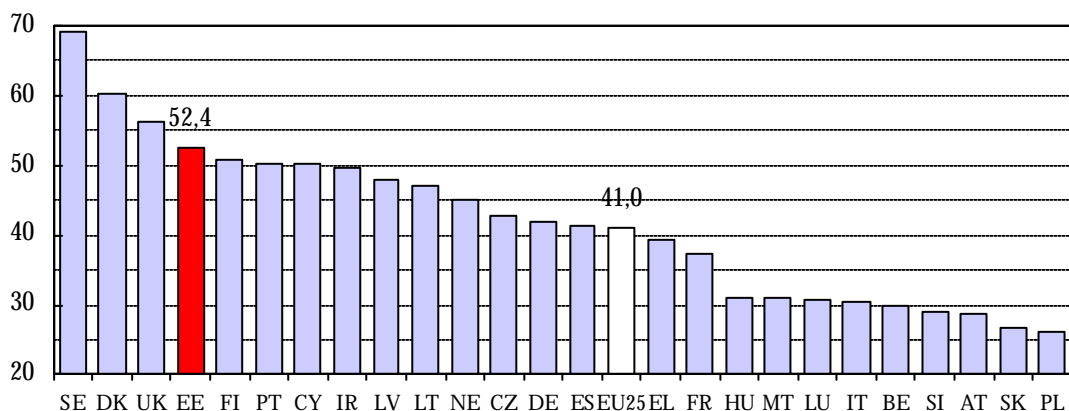
(% SKPst)

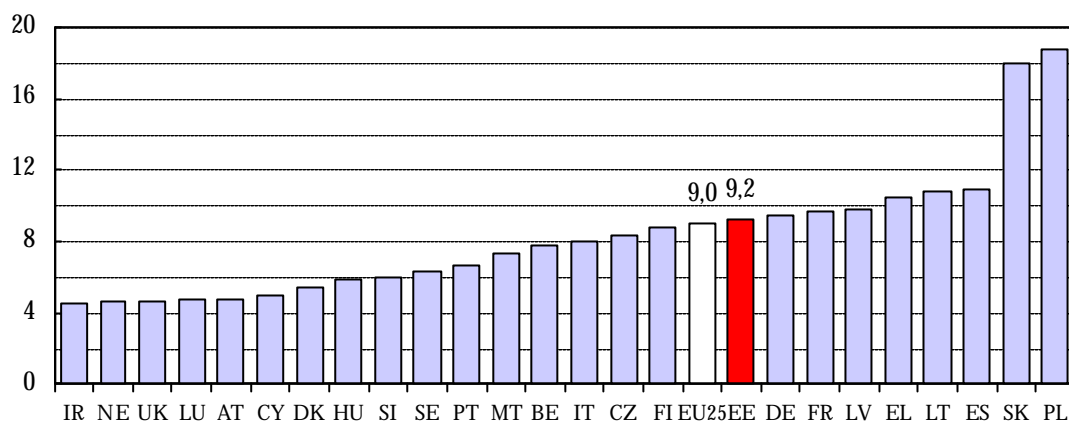
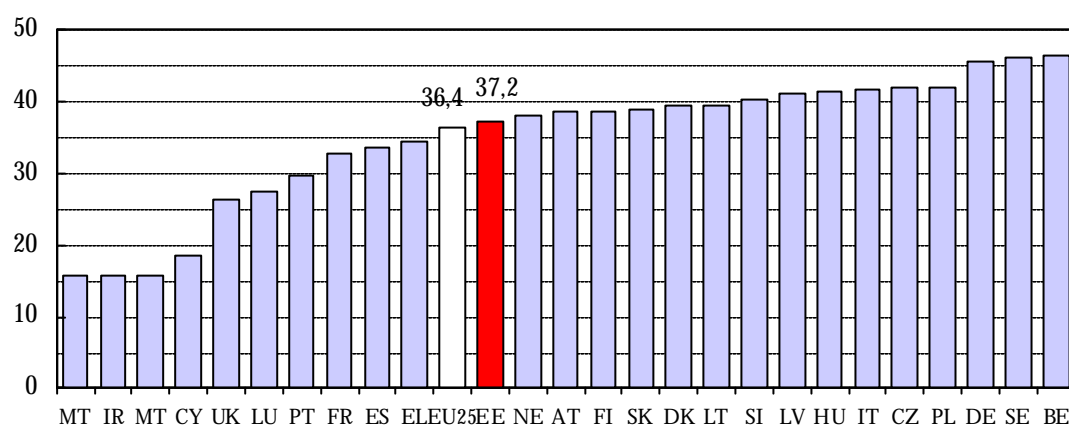
F. Valitsussektori võlg aastal 2004

(% SKPst)

Allikad: Eurostat, Eesti Statistikaamet, Rahandusministeerium.

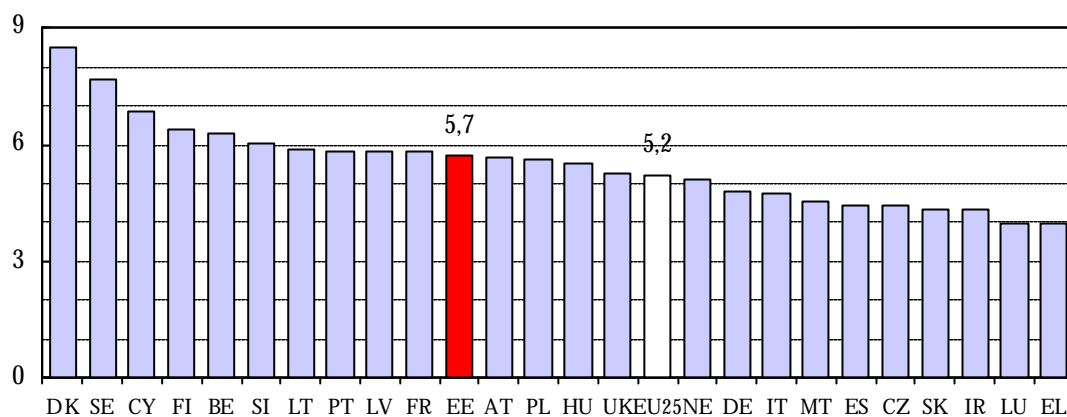
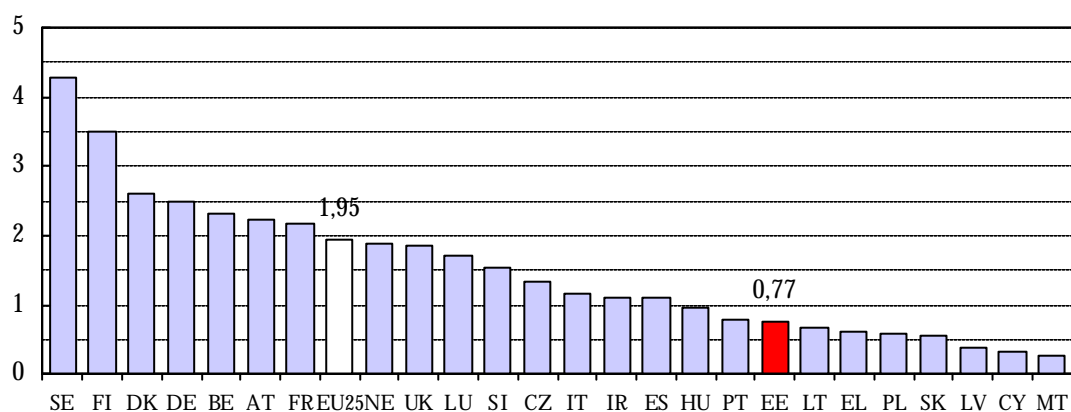
Joonis 11**Tööhõive***(protsenti)***A. Tööhõive määr (15–64-aastased) aastal 2004****B. Naiste tööhõive määr (15–64-aastased) aastal 2004****C. Vanemaealiste (55–64-aastased) tööhõive määr aastal 2004**

D. Töötuse määr (15-74-aastased) aastal 2004**E. Madalapalgaliste maksukoormus aastal 2004**

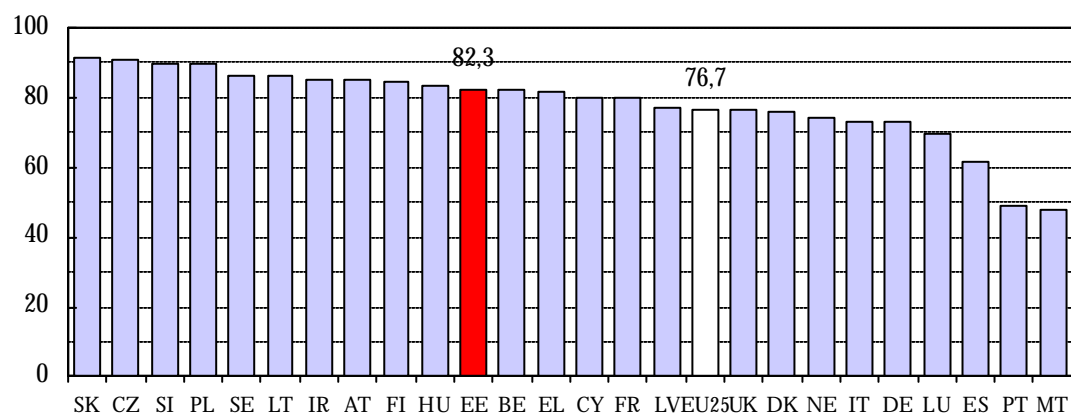
Allikad: Eurostat, Eesti Statistikaamet, Rahandusministeerium.

Joonis 12**Innovatsioon ning teadus- ja arendustegevus**

(% SKPst)

A. Hariduskulutused aastal 2002**B. T&A kulutused aastal 2003****C. Noorte haridustase (vähemalt keskharidusega 20-24-aastaste osakaal) aastal 2004**

(protsenti)

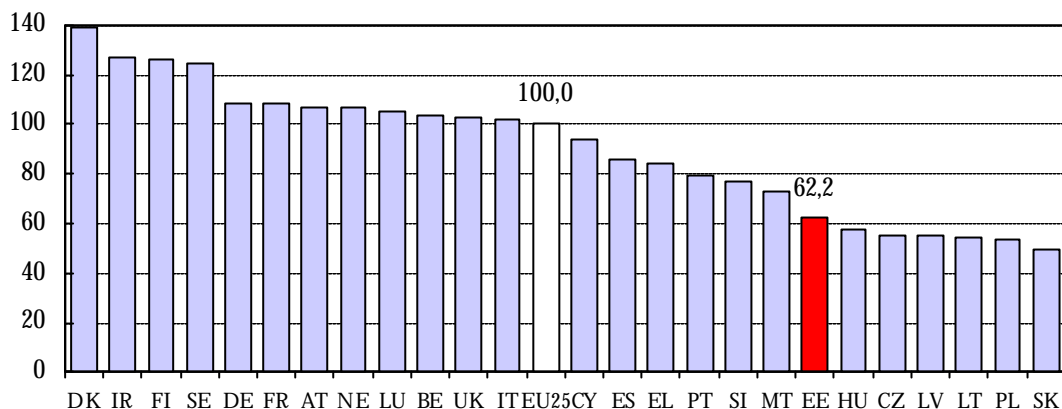
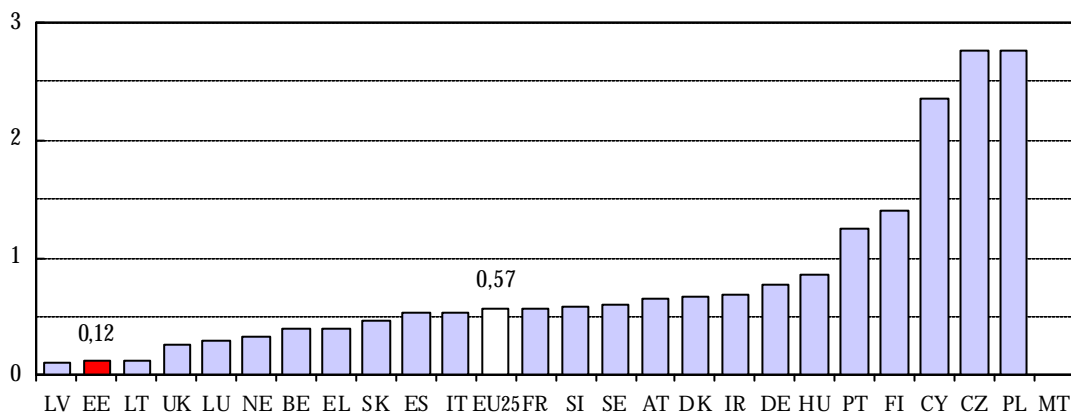
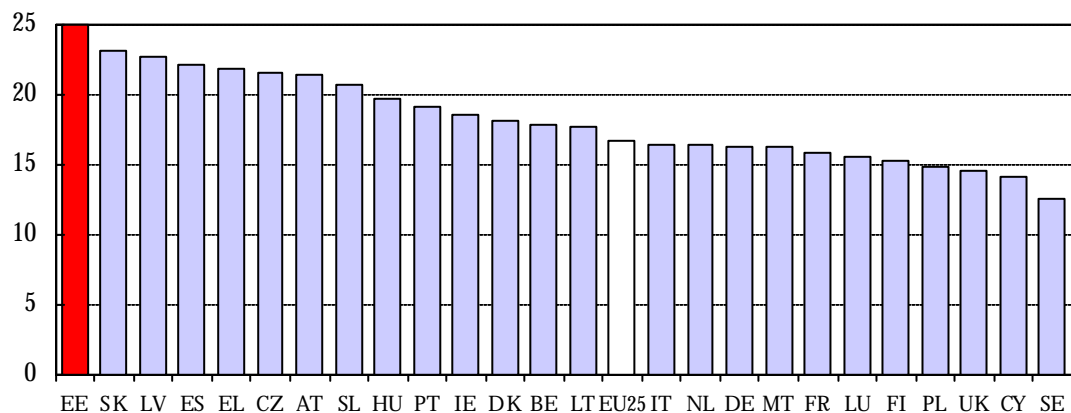
Allikad: Eesti Statistikaamet, Eurostat.

Joonis 13**Majandusreform**

(% SKPst)

A. Hinnatase võrreldes EL25 keskmisega aastal 2003

(EL15=100)

B. Riigiabi aastal 2003**G. Erasektori investeeringud aastal 2003**

Lisa 3. Tegevuskava koostamiseks moodustatud töörühma koosseis ja ülesanded

KÄSKKIRI

Tallinn

13. juuli 2005 nr 92

Töörühma moodustamine

“Vabariigi Valitsuse seaduse” § 79 lõike 7 alusel ning kooskõlas Vabariigi Valitsuse 12. novembri 1996. a määrusega nr 278 kinnitatud “Riigikantselei põhimääruse” punkti 10 alapunkti 15 alusel:

1. Moodustan Lissaboni strateegia raames koostatava Eesti majanduskasvu ja tööhõive tegevuskava väljatöötamiseks töörühma järgmises koosseisus:

Töörühma juht:	Keit Kasemets	Riigikantselei Euroopa Liidu sekretariaadi juhataja
Töörühma liikmed:	Eve Vahter	Euroopa Liidu sekretariaadi nõunik
	Kairit Peterson	riigisekretäri nõunik
	Kalev Kukk	peaministri nõunik
	Ülo Kaasik	Eesti Panga majandusanalüüsi allosakonna juhataja
	Anne Kivimäe	Haridus- ja Teadusministeeriumi noorteosakonna juhataja
	Heli Aru	Haridus- ja Teadusministeeriumi hariduse ja tööturu nõunik
	Indrek Reimand	Haridus- ja Teadusministeeriumi teaduse ja kõrghariduse osakonna teadustalituse juhataja
	Kalle Toom	Haridus- ja Teadusministeeriumi kutse- ja täiskasvanuhariduse osakonna kutsehariduse talituse juhataja
	Karmen Vilms	Justiitsministeeriumi õiguspoliitika osakonna õigusloome büroo juhataja
	Allan Gromov	Keskkonnaministeeriumi rahvusvahelise kootöö asekanstler
	Mari Lahtmets	Keskkonnaministeeriumi strateegia ja investeeringute osakonna juhataja
	Signe Ratso	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi Euroopa Liidu ja rahvusvahelise koostöö asekanstler
	Ahti Kuningas	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi majandusarengu osakonna juhataja majandusarengu asekanstleri ülesannetes

Janno Järve	Sotsiaalministeeriumi tööala asekanter ⁷⁸
Katrin Höövelson	Sotsiaalministeeriumi tööturu osakonna juhataja asendaja
Kert Valdaru	Siseministeeriumi välismaalaste osakonna juhataja
Andrus Säälük	Rahandusministeeriumi majandusanalüüsi osakonna juhataja
Ivar Sikk	Rahandusministeeriumi riigieelarve osakonna juhataja
Renaldo Mändmets	Rahandusministeeriumi välissuhete asekanter
Veiko Tali	Rahandusministeeriumi finantspoliitika asekanter
Maris Lauk	Välisministeeriumi Euroopa Liidu osakonna atašee
Harri Taliga	Eesti Ametühingute Keskliidu esimees
Siim Raie	Eesti Kaubandus- Tööstuskoja peadirektor
Raivo Vilu	Eesti Keskkonnaühenduste Koja liige
Jaanus Tamkivi	Eesti Linnade Liidu juhatuse esimees
Kurmet Mürsepp	Eesti Maaomavalitsuste Liidu esimees
Rein Voog	Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liidu nõukogu liige
Richard Villems	Eesti Teaduste Akadeemia president
Tarmo Kriis	Eesti Tööandjate Keskliidu juhataja
Väino Verlin	Teenistujate Ametiliitude Keskorganisatsiooni juhatuse liige

2. Töörühma ülesandeks on koostada Lissaboni strateegia rakendamiseks Eesti majanduse ja tööhõive tegevuskava. Töörühm esitab tegevuskava Vabariigi Valitsusele kinnitamiseks 22. septembril.

3. Töörühmal on õigus moodustada alatöörühmi ning kaasata oma töösse riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste esindajaid ja teenistusväliseid asjatundjaid.

4. Töörühma teenindamise tagab Riigikantselei.

Heiki Loot

⁷⁸ Asekanter alates 2005.a augustist